

การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

PROMOTION OF THE PATIMOKKA RECITING MONKS AT CHOKCHAI
DISTRICT NAKORN RATCHASIMA PROVINCE

พระมหามณัสวี จิตธมฺโม (อารยะนรากุล)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๒

การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโซคชัย จังหวัดนครราชสีมา

พระมหามณีสวี จิตธมโม (อารยะนรากุล)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๒

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Promotion of the Patimokka Reciting Monks at Chokchai

District Nakornratchasima Province

Phramaha Manussawee Thitadhammo (Arayanarakool)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2019

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อสารนิพนธ์	: การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
ผู้วิจัย	: พระมหามันต์ สิวินิจ (อารยะนรากุล)
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์	: พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร., ป.ธ. ๙, พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ) : ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว พธ.บ. (การบริหารรัฐกิจ) พธ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) พธด., (รัฐประศาสนศาสตร์)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๑ มีนาคม ๒๕๔๓

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อแนวทางการส่งเสริมพระทรงพระปาฏิโมกข์ของพระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อแนวทางการส่งเสริมพระทรงพระปาฏิโมกข์ของพระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการสำรวจด้วยแบบสอบถามซึ่งมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๗๖ กับกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จำนวน ๒๐๘ รูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๘ รูปหรือคน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาสรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า

๑. พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับ ($\bar{x}=๓.๖๕, S.D.=๐.๖๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน มากที่สุดคือ ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action) ($\bar{x} = ๓.๖๙, S.D.= ๐.๖๘$) รองลงมาคือ ด้านการตรวจสอบ (Check) ($\bar{x} = ๓.๖๕, S.D. = ๐.๗๓$) ถัดลงมาคือ ด้านการวางแผน (Plan) ($\bar{X} = ๓.๖๕, S.D.= ๐.๗๒$) น้อยที่สุดคือ ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) ($\bar{X} = ๓.๖๐, S.D. = ๐.๖๙$)

๒. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนพระสงฆ์ที่มีพรรษา วุฒิการศึกษาปริญญาธรรม (แผนกธรรม) วุฒิการศึกษาปริญญาธรรม (แผนกบาลี) และวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริม

พระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

๓. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ๑. ด้านการวางแผน (Plan) ขาดความพร้อมในการจัดฝึกอบรมที่ดี และการวางแผนงานแบ่งหน้าที่การรับผิดชอบยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ๒. ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) ขาดบุคลากรที่พร้อมในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ทำงานตามที่กำหนดในแผนที่วางไว้ ๓. ด้านการตรวจสอบ (Check) การตรวจสอบไม่เป็นไปตามกระบวนการที่วางแผนไว้ ๔. ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action) ไม่มีการแก้ไขปรับปรุงการอบรมให้เหมาะสมกับหลักสูตร การอบรมยังคงเป็นรูปแบบเก่า ๆ ดังนั้นจึงควรมีการเตรียมการในการจัดฝึกอบรมให้เป็นระบบมากขึ้น มีการมอบหมายการทำงานให้ชัดเจนขึ้น และเหมาะสมกับบุคลากรนั้น ๆ ควรมีการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการจัด มีการปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้อย่างดี ควรมีการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ ควรปรับปรุงหลักสูตรการอบรมให้ทันสมัย มีการใช้สื่อที่มีความน่าสนใจและเหมาะสมกับการอบรม โดยสำนักฝึกอบรมต่าง ๆ จึงต้องมีการนำเอาหลักการบริหารการฝึกอบรมเข้ามาพัฒนาร่วมด้วยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการวางแผนการทำงานต่าง กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดฝึกอบรม ให้เป็นไปตามขั้นตอน มีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจนไม่ให้งานซ้ำซ้อนกัน มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เรียนมีความอยากเรียนอยากเข้ามาฝึกอบรมให้ ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงตามกระบวนการที่วางแผนไว้ การปฏิบัติต้องเป็นสิ่งที่ง่ายและดึงดูดใจให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอยู่ตลอดเวลาว่าเป็นอย่างไร ผู้เรียนมีความรู้สึกอย่างไรที่ได้อบรมมาแล้วนำมาปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้นไปในอนาคต

Research Paper Title : Promotion of the Patimokka Reciting Monks at Chokchai District Nakorn Ratchasima Province

Researcher : Phramaha ManussaweeThitadhammo (Arayanarakul)

Degree : Master of Arts (Buddhist Management)

Research Paper Supervisory Committee

: PhraUdomsittinayok, Asst. Prof. Dr., Pali IX, B.A. (Buddhist Management), M.A. (Buddhist Management), Ph.D. (Buddhist Management)

: Asst Pror Dr. Prasert Thilao, B.A. Political Science (Public Ad.) M.A. (Public Administration), Ph.D. (Public Administration)

Date of Graduation : March 3, 2020

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study the conditions of the promotion of the Patimokkha reciting monks at Chok Chai District Nakhon Ratchasima Province, 2. To study the comparison of monks 'opinions on the promotion of the Patimokkha reciting monks at Chok Chai District Nakhon Ratchasima Province Classified by personal factors and 3. To study promotion of problems, obstacles, and recommendations for the ways to promote the Patimokkha reciting monks at Chok Chai District Nakhon Ratchasima Province.

Methodology was the mixed methods: The quantitative research by survey method, collected data from 208 samples who were monks at Chokchai District, Nakhon Ratchasima Province with questionnaires that had reliability value at 0.976 and analyzed data with social research statistical program. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation, SD, t-test, F-test by one way ANOVA. The qualitative research collected data from 8 key informants by in-depth-interviewing and analyzed data by descriptive interpretation.

Findings were as follows:

1. Monks had opinions on promoting Patimokkha reciting monks at Chok Chai District Nakhon Ratchasima Province, by overall were high level with the mean, standard deviation values at $\bar{X}$ = 3.65, SD = 0.63. Each aspect considered was also at high level. The aspect that was at highest level was appropriately improvement(Act) at $\bar{X}$ = 3.69, SD = 0.68. Secondly, the monitoring(Check) was at $\bar{X}$ = 3.65, SD =

0.73. Thirdly was planning (Plan) at $\bar{X}$ = 3.65, SD = 0.72. The aspect that was at the least level was doing as planned (Do) at $\bar{X}$ = 3.60, S.D. = 0.69.

2. The results of the hypothesis testing were found that monks with different ages did not have different opinions on the promotion of the Patimokkha reciting monks at Chok Chai District Nakhon Ratchasima Province, rejecting the set research hypothesis. As for the monks with different Buddhist Lent, Dhamma Studies (Dharma Division), Dhamma Studies (Pali Section) and general educational levels had different opinions on the promotion of the Patimokkha reciting monks at Chok Chai District Nakhon Ratchasima Province with statistical significant value at 0.05, so accepting the set research hypothesis.

3. Problems, obstacles and recommendations regarding the promotion of the Patimokkha reciting Monks at Chok Chai District Nakhon Ratchasima Province were found that: 1) Plan; lack of readiness to organize good training and the division of responsibilities was not clear as it should be, 2) Do; lack of personnel who were ready to work efficiently and did not work as planned, 3) Check; inspection did not follow the planned process. 4) Act; there was not improvement of training curriculum. Training was still carried out in old fashion. Therefore, there should be appropriate preparation for more systematic training. Division of works must be clearer and more appropriate for assigned personnel. There should be recruitment for more qualified personnel to handle the training according to the set plans. Inspection of the operation must be specifically checked by experts. There should be up-to-date curriculum improvement with new and interesting media and appropriate for training. Findings from in-depth-interviewing the training monasteries were found that, the training should be integrated with management for effective development in the areas of planning, step-by-step objectives setting, clear division of works, redundancy avoidance, publicity to encourage trainees to participate in training, training by doing as set plans. Training must be easy and attractive the trainees can use in the real life with more efficiency. There should be continuously checked and evaluated how the trainees felt, what the trainees gained for more appropriate improvement of the training curriculum in the future.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์เรื่อง
“การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา” เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษา ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

(พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ผศ.ดร.)

ประธานกรรมการ

(ผศ.ดร.อุทัย สติมัน)

กรรมการ

(รศ.ดร.สุรพล สุขะพรหม)

กรรมการ

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.

ประธานกรรมการ

ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระมหามันสวี จิตธมโม)

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากคณาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ขออนุโมทนาขอบคุณ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ที่ได้ทำการเปิดสอนหลักสูตรนี้ขึ้นมา และความเมตตาคณะกรรมการคณาจารย์ได้แก่ พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร. ประธานกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว กรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ที่เมตตาอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขสารนิพนธ์นี้ จนสำเร็จลุล่วงด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณ และเจริญพรคณาจารย์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และขอบคุณเพื่อนนิสิตทุกรูปที่ให้ความเมตตาช่วยเหลือในด้านการเรียน พร้อมทั้งคำแนะนำเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ ตลอดถึงให้กำลังใจในการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูพิทักษ์ปทุมมากร เจ้าคณะอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ที่ให้ความกรุณาอนุญาตเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และให้สัมภาษณ์ ช่วยเหลือเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ พระสมุห์เพ็ญวิทย์ อุตตนากรโก ข้าราชการวัดละลม ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่ผู้ให้ทั้งที่อยู่อาศัย ให้ความรู้และความเมตตา

ขออนุโมทนาขอบพระคุณหลวงพ่อนพรัตน์ ปิยธมโม คุณโยมชาตรี และญาติทุก ๆ ท่าน ตลอดพี่น้องญาติมิตรที่ชวนขวยสงเสริมช่วยเหลือด้วยแรงปัจจัยและแรงใจด้วยดีเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ พระสมุห์ธงชัย สุนทรจากร และพระภักดิ์ ธมมจากร ที่ให้ความช่วยเหลือในการทำสารนิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จด้วยดี

ขออนุโมทนาขอบพระคุณพระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาทุกรูป ที่ให้ความเมตตาในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นรายละเอียดในการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้ รวมถึงเจ้าของตำราที่ผู้วิจัยใช้เพื่อการศึกษาค้นคว้า อานิสงส์ใดที่จักพึงบังเกิดจากการทำวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาคุณพระรัตนตรัย คุณบิดามารดา ครูอุปัชฌาย์อาจารย์ ผู้มีอุปการคุณทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณท่านผู้ประสานงานข้อมูลการทำสารนิพนธ์และผู้ใกล้ชิดที่ให้กำลังใจและสนับสนุนในทุก ๆ เรื่อง จนทำให้ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้รับประโยชน์ตลอดจนถึงผู้มีอุปการคุณทุกท่านทุกคน

พระมหามันสิ วิฑิตธมโม (อารยะนรากุล)

๓ มีนาคม ๒๕๖๓

สารบัญ

เรื่อง	หน้า	
บทคัดย่อภาษาไทย	ก	
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค	
กิตติกรรมประกาศ	จ	
สารบัญ	ฉ	
สารบัญตาราง	ช	
สารบัญแผนภาพ	ฎ	
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฐ	
บทที่ ๑	บทนำ	
๑.๑.	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒.	คำถามการวิจัย	๓
๑.๓.	วัตถุประสงค์การวิจัย	๔
๑.๔.	ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕.	สมมติฐานการวิจัย	๕
๑.๖.	นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗.	ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒	แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑.	แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริม	๗
๒.๒.	แนวคิดเกี่ยวกับพระทรงปาฏิโมกข์	๑๙
๒.๓.	ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๓๙
๒.๔.	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๐
๒.๕.	กรอบแนวความคิดการวิจัย	๕๑
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑.	รูปแบบการวิจัย	๕๒
๓.๒.	ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๕๒
๓.๓.	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๓
๓.๔.	การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๖
๓.๕.	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย	๕๗

สารบัญ (ต่อ)

	เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
	๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๖๐
	๔.๒ ระดับความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรที่มีต่อแนวทางการส่งเสริมทรงพระปาฏิโมกข์ของพระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา	๖๒
	๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของแนวทางการส่งเสริมทรงพระปาฏิโมกข์ของพระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๖๗
	๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมทรงพระปาฏิโมกข์ของพระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา	๙๓
	๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมทรงพระปาฏิโมกข์ของพระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา	๙๗
	๔.๖ องค์ความรู้	๑๐๓
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
	๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๐๘
	๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๐๙
	๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๑๓
บรรณานุกรม		๑๑๕
ภาคผนวก		
	ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย	๑๒๐
	ภาคผนวก ข ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	๑๒๖
	ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Try Out)	๑๒๙
	ภาคผนวก ง ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try out)	๑๓๑
	ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๓๔
	ภาคผนวก ฉ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๔๔
	ภาคผนวก ช แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๕๐
	ภาคผนวก ซ ภาพถ่ายการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๑๕๓
ประวัติผู้วิจัย		๑๕๘

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริม	๑๘
๒.๒	สรุปแนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์	๓๗
๒.๓	แสดงจำนวนพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย	๓๙
๒.๔	สรุปแนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์	๔๙
๔.๑	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๖๐
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม	๖๒
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการวางแผน (Plan)	๖๓
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)	๖๔
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการตรวจสอบ (Check)	๖๕
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)	๖๖
๔.๗	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ	๖๗
๔.๘	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านพรรษา	๖๙
๔.๙	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา โดยภาพรวม	๗๐

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๐.	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามพรรษา ด้านการวางแผน (Plan)	๗๑
๔.๑๑.	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามพรรษา ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)	๗๒
๔.๑๒.	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามพรรษา ด้านการตรวจสอบ (Check)	๗๓
๔.๑๓.	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามพรรษา ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)	๗๔
๔.๑๔.	การเปรียบเทียบความคิดเห็นเห็นของพระสงฆ์ต่อ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม)	๗๕
๔.๑๕.	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) โดยภาพรวม	๗๗
๔.๑๖.	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ด้านการวางแผน (Plan)	๗๘

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๗	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ด้านการตรวจสอบ (Check)	๗๙
๔.๑๘	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี)	๘๐
๔.๑๙	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) โดยภาพรวม	๘๑
๔.๒๐	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ด้านการวางแผน (Plan)	๘๒
๔.๒๑	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)	๘๓
๔.๒๒	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ด้านการตรวจสอบ (Check)	๘๔
๔.๒๓	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)	๘๕
๔.๒๔	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านวุฒิการศึกษาสามัญ	๘๖

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๒๕	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ โดยภาพรวม	๘๗
๔.๒๖	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านการวางแผน (Plan)	๘๘
๔.๒๗	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)	๘๙
๔.๒๘	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านการตรวจสอบ (Check)	๙๐
๔.๒๙	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)	๙๑
๔.๓๐	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	๙๒
๔.๓๑	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการวางแผน	๙๓
๔.๓๒	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)	๙๔
๔.๓๓	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการตรวจสอบ (Check)	๙๕
๔.๓๔	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)	๙๖

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ		หน้า
๒.๑	วงจรการจัดการ	๑๑
๒.๒	กรอบแนวคิดการวิจัย	๕๑
๔.๑	สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้านการวางแผน	๙๘
๔.๒	สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้านการปฏิบัติงาน	๙๙
๔.๓	สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้านการตรวจสอบ	๑๐๐
๔.๔	สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้านการปฏิบัติงาน	๑๐๒
๔.๕	องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๐๓
๔.๖	องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัย	๑๐๕

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ๑. เพื่อศึกษาการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา ๒. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา ๓. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา ภายใต้แนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริม

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับพระปาฏิโมกข์

๒.๓ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริม

การส่งเสริม (Extension) หมายถึง ต่อยัด ยาวยัด ยืดนาน แผ่กว้าง ชิง กาง อ้า กว้างขวาง ขยาย ส่วนที่ต่อออกไป ส่วนขยาย ส่วนเพิ่มเติม ส่วนประกอบ

การส่งเสริม (Extension) เป็นการขยายและถ่ายทอดความรู้ตามระบบวิทยาการแผนใหม่ (Innovation System) ซึ่งก่อประโยชน์ทางการศึกษา (Education Advantages) และมีคุณค่าทางการปฏิบัติ (Practical Values) แก่บุคคลผู้พึงได้รับความช่วยเหลือในการเรียนรู้หรือผู้รับการส่งเสริม (People Intended, Clientele, Audience) ให้สามารถพัฒนาตนเอง โดยการเรียนรู้ที่สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (Better Living) เป็นสำคัญ^๑

การส่งเสริม (Extension) หมายถึง การวางแผนโครงการใดโครงการหนึ่ง ในการนำเอาความรู้ทางด้านเทคโนโลยีและการวิจัยต่างๆ นำออกไปสู่ประชาชนในชนบท โดยความรู้ที่นำออกไปนั้น ประชาชนสามารถรับรู้และนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย โดยประยุกต์เข้ากับสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งการถ่ายทอดความรู้ ต้องคำนึงถึงการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม (Appropriate Technology) เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและ

---

^๑ ไพรัช อรรถกามานนท์, การส่งเสริมชุมชนและท้องถิ่นในการปฏิรูปการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, ๒๕๖๑), หน้า ๒๓.

เป็นประโยชน์ต่อชุมชน อีกทั้งมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและจริยธรรมควบคู่กันไป กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ^๒

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริม คือ เป็นกระบวนการในการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตลอดจนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้เขาได้รับความรู้นำไปปฏิบัติ ด้วยตัวของเขาเอง จนสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ เป้าหมายสุดท้าย (Ultimate goal) ของการส่งเสริมก็คือ “การพัฒนาคน” (Development of people) อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการปกครองตนเอง อันเป็นผลให้เกิดภาวะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในการที่จะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ถ้าคนไม่ได้รับการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาที่ถาวรจะไม่เกิดขึ้น การพัฒนาทางกายภาพและเศรษฐกิจจะไม่ประสบความสำเร็จ หากไม่มีการพัฒนาคน ทุกสิ่งทุกอย่างจะสำเร็จได้โดยการพัฒนาคน และได้พอสรุปการส่งเสริม ได้ดังนี้

๑. การส่งเสริมเป็นกระบวนการทางการศึกษา (An Education Process)

ความก้าวหน้าของมนุษย์ขึ้นอยู่กับความสามารถด้านจิตใจและร่างกาย อันอาจจะเป็นตัวถ่วงหรือตัวกระตุ้นก็ได้ ท่านประธานาธิบดีลินคอล์น ได้กล่าวสุนทรพจน์อันมีข้อความตอนหนึ่งว่า “all men are created equal” กล่าวคือ มนุษย์ทุกคนมีความคล้ายคลึงกันโดยพื้นฐานมาตั้งแต่กำเนิดแล้ว ไม่ว่าจะเป็ใครมาจากไหน จะมีจิตใจและร่างกายเหมือนกันหมด (heart and body are the same) แต่เขาเหล่านั้นได้รับการอบรมมาไม่เท่ากัน บางคนอาจร่ำรวยมหาศาล ในขณะที่อีกคนหนึ่งยากจนอย่างน่าสงสาร บางคนมีความก้าวหน้าทั้งในด้านสังคมและวัฒนธรรม ในขณะที่อีกหลายคน ยังล้าหลังอยู่ สิ่งเหล่านี้สืบเนื่องมาจากความแตกต่างในสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการอบรมมา ดังนั้นจึงเกิดมีประเทศด้อยพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้ว ชนบทแตกต่างกับในเมือง อย่างไรก็ตาม แต่ละคนสามารถแข่งขันในความสำเร็จในชีวิตได้เป็นอย่างดี

การศึกษาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวบุคคล มีการเปลี่ยนแปลงปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ คือ

- ๑.๑) ในสิ่งที่เขารู้ - ความรู้ (In what people know – knowledge)
- ๑.๒) ในสิ่งที่เขาคิด (In what people think – attitude)
- ๑.๓) ในสิ่งที่เขาทำได้ - ทักษะ (In what people can do – skill)
- ๑.๔) สิ่งที่เขาทำได้จริงๆ (In what they actually do – motivation)

๒. การส่งเสริมเป็นกระบวนการต่อเนื่อง (A Continuous Process)

เป็นการบริการของรัฐบาลที่จะบริการระบบการศึกษาแบบนอกโรงเรียน (Out of School Education) แก่ประชาชน เมื่อประชาชนได้รับการฝึกอบรมให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้แล้ว จึงจะเรียกได้ว่าประชาชนได้เปลี่ยนแปลง โดยกระบวนการศึกษาอย่างแท้จริง (Changed Educationally) ความมีอำนาจของประเทศกับการศึกษานั้น ต้องพัฒนาควบคู่กันไป ดังนั้น เจ้าหน้าที่

^๒ สุธี สุทธิสมบุรณ์ และสมาน รังสิโยกฤษฎ, **หลักการบริหารเบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร: สวัสดิการสำนักคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๑), หน้า ๖๒.

ส่งเสริมซึ่งได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับด้านต่าง ๆ และวิธีการส่งเสริมจึงเป็นบุคคลที่เหมาะสมที่สุดที่จะทำงานในชนบท

สรุปว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องทำให้บุคคลเป้าหมายเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเขา หลังจากได้เรียนรู้ในสิ่งที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมนำไปถ่ายทอดให้เขาได้รับรู้ ทำให้เกิดความเข้าใจ มีทักษะและความชำนาญ จนสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติ เช่น บุคคลเป้าหมายได้เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมี จนเกิดการเรียนรู้ว่าสารเคมีมีผลดี ผลเสียอย่างไร จะมีการปฏิบัติอย่างไรในการใช้สารเคมีที่ถูกต้อง เมื่อเรียนรู้จนเกิดความชำนาญแล้ว ก็นำมาใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันสำหรับการประกอบอาชีพของตนเองได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นักส่งเสริมจะต้องเตรียมพร้อมในเรื่องข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับบุคคลเป้าหมาย เตรียมพร้อมในการเลือกวิธีในการส่งเสริม ตลอดจนเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับตัวของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเองในการทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) อย่างดีที่สุด ก่อนลงมือปฏิบัติงาน

๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับวงจรคุณภาพ (PDCA)

แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) การบริหารงานอย่างมีคุณภาพหรือวงจรคุณภาพ (PDCA) จัดเป็นกิจกรรมปรับปรุงและ พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าหน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษาที่ได้กล่าว ถึง วงจร คุณภาพ (PDCA) โดยนำเสนอแยกเป็นประเด็นสำคัญ ได้แก่ ประวัติความเป็นมา หลักการของวงจรคุณภาพ กับการประยุกต์ใช้เพื่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโขกชัย จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

ประวัติความเป็นมา

เดมมิงว่าเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย ในหลักการบริหารที่เรียกว่า วงจรคุณภาพ (PDCA) หรือ วงจรเดมมิง ซึ่งเป็นชื่อที่ใช้แทนกันกับการ จัดการคุณภาพ เพราะเขาเป็นคนผลักดันให้ผู้บริหารญี่ปุ่นยอมรับแนวคิดในการจัดการคุณภาพ และเป็นคนแรกที่มองว่าการจัดการคุณภาพเป็นกิจกรรมขององค์กรทั้งหมด ไม่ใช่แค่งานตรวจคุณภาพตามที่กำหนดหรือเป็นงานของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการประกันคุณภาพ และเป็นคนแรกที่ระบุว่าคุณภาพเป็นความรับผิดชอบทางการบริหารของผู้บริหาร^๓

เดมมิงเกิดที่เมืองซูส์ (Sioux) รัฐไอโอวา เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ปี พ.ศ. ๒๔๔๓ เขาจบปริญญาตรี ฟิสิกส์ จากมหาวิทยาลัยไวโอมิง ได้ปริญญา เอกฟิสิกส์คณิตศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยเยล เมื่อปี พ .ศ. ๒๔๗๑ ในระหว่างปี พ .ศ. ๒๔๗๑-๒๔๘๒ เขาทำงานอยู่กระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา ต่อมา ปี พ.ศ. ๒๔๘๒- ๒๔๘๘ ทำงานอยู่ที่สำนักสำมะโนประชากรอเมริกัน และโรงงานอุตสาหกรรมอาวุธของ สหรัฐอเมริกา ในช่วงปี พ .ศ. ๒๔๘๙ จนกระทั่งถึงเสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๖ เดมมิงเป็นศาสตราจารย์ทาง สถิติอยู่ที่มหาวิทยาลัยนิวยอร์ก

ช่วงต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๓ เดมมิงได้พบกับชีวฮาร์ท (Schewhart) นักสถิติที่ห้องทดลองของบริษัทเบลล์ เทเลโฟน ในนิวยอร์ก ต่อมาได้รับความคิดเรื่องการควบคุมทางสถิติและความแปรปรวนเชิง สุ่มของกระบวนการทำงาน (random variation of a work process) มาจากชีวฮาร์ท ใน

^๓ เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, การจัดการคุณภาพ, (กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๘๙-๙๑.

ภายหลังเดมมิ่ง เริ่มตั้งตัวเป็นผู้บรรยายเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพในการผลิต เดมมิ่งออกไปบรรยายเกี่ยวกับ การ ควบคุมคุณภาพในโรงงานทั่วสหรัฐอเมริกา แต่ในเวลานั้นผู้บริหารในสหรัฐอเมริกาให้ความสนใจเดมมิ่ง ไม่มาก

เดมมิ่งไปญี่ปุ่นเมื่อ พ .ศ. ๒๔๙๐ สืบเนื่องมาจากหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ นายพลแม็ก อาร์เธอร์ (Mac Arthur) ผู้บัญชาการกองกำลังทหารสหรัฐอเมริกาที่ยึดครองญี่ปุ่นอยู่ได้ไล่ผู้บริหารระดับสูงและ ระดับกลางของบริษัทใหญ่ ๆ ของญี่ปุ่นออก โทษฐานที่คนเหล่านี้เข้าไปพัวพันกับสงคราม เสร็จแล้ว ก็หุนคนรุ่นใหม่ขึ้นมาบริหารแทน นายพลแม็ก อาร์เธอร์ ได้ขอความช่วยเหลือทางวิชา การมายัง สหรัฐอเมริกา เริ่มจากการขอให้สหรัฐอเมริกาช่วยส่งคนไปทำสำมะโนประชากรที่ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกาจึงได้ส่งเดมมิ่งไป ตอนนั้นเดมมิ่งเริ่มประสบความสำเร็จมาบ้างแล้วจากการใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง (sampling methods) และเทคนิคการควบคุมทางสถิติเพื่อเพิ่มผลผลิตอุตสาหกรรมในสหรัฐอเมริกา เดมมิ่งจึงนำเทคนิคการควบคุมทางสถิติมาเผยแพร่ที่ญี่ปุ่นด้วย

ในเวลา ๓ ปีต่อมา สหภาพนักวิทยาศาสตร์และวิศวกรญี่ปุ่นได้เข้ามาให้ความสนับสนุนเดมมิ่งใน การเผยแพร่ความคิดเรื่องคุณภาพและการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต จนกระทั่งเดมมิ่งสามารถ ตั้ง กลุ่มผู้บริหารหลัก เพื่อกระจายความคิดออกไปสู่ผู้บริหารอื่น ๆ ใน พ.ศ. ๒๔๙๓ มีผู้บริหารมาเข้าร่วมถึง ๔๐๐ กว่าคน ผู้บริหารที่อยู่ในกลุ่มนี้ล้วนแต่เป็นผู้นำในบริษัทสำคัญ ๆ เช่น โซนี่ นิสสัน มิซูบิชิและ โตโยต้า สาเหตุที่ทำให้เดมมิ่งประสบความสำเร็จก็เนื่องมาจากคนญี่ปุ่นได้สนใจการควบคุมคุณภาพด้วยวิธีการทาง สถิติมาก่อน แต่ยังขาดทฤษฎี ทฤษฎีการควบคุมทางสถิติของเดมมิ่งทำให้คนญี่ปุ่นเข้าใจ สามารถนำไป ประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานได้ คนญี่ปุ่นจึงยอมรับแนวทางของเดมมิ่ง นับว่าเดมมิ่ง ได้มีส่วนช่วย พัฒนาอุตสาหกรรมญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ต่อมาในภายหลังญี่ปุ่นจึงตั้งรางวัลเดมมิ่ง (Deming Prize or Deming Award) ให้กับบริษัทที่มีผลงานดีเด่นในด้านคุณภาพมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๔ จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๒๓ โทรทัศน์เอ็นบีซีจึงนำเอาผลงานของเดมมิ่งกลับไปเผยแพร่ใน สหรัฐอเมริกา ยกย่องให้เดม มิ่งเป็น “บิดาแห่งคลื่นลูกที่สามของการปฏิวัติอุตสาหกรรม (father of the third wave of the industrial revolution)” ชื่อเสียงของเดมมิ่งจึงเป็นที่รู้จักกันทั่วสหรัฐอเมริกาและทั่วโลก ในสหรัฐอเมริกามีการตั้ง กลุ่มศึกษาและดำเนินตามทฤษฎีของเดมมิ่งเป็นจำนวนมาก นอกเหนือจากนั้นยังมีกลุ่มทำนองเดียวกัน ในอังกฤษ เนเธอร์แลนด์ และนิวซีแลนด์ หลังเดมมิ่งเกษียณอายุก็ได้ไปบรรยายในระดับปริญญาโทและ เอกที่มหาวิทยาลัยหลายแห่งและได้รับแต่งตั้งให้เป็นศาสตราจารย์เกียรติคุณของมหาวิทยาลัยนิวยอร์ก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ เดมมิ่งได้เขียนหนังสือ บทความ และจัดสัมมนาเรื่องคุณภาพเอาไว้เป็นจำนวนมาก

หลักการของวงจรคุณภาพ (PDCA)

การจัดการอย่างมีคุณภาพเป็นกระบวนการ ที่ดำเนินการ ต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลผลิตและบริการที่มีคุณภาพขึ้น โดยหลักการที่เรียกว่า วงจรคุณภาพ (PDCA) หรือ วงจรเดมมิ่ง ซึ่งประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผนการตรวจสอบ และการ ปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

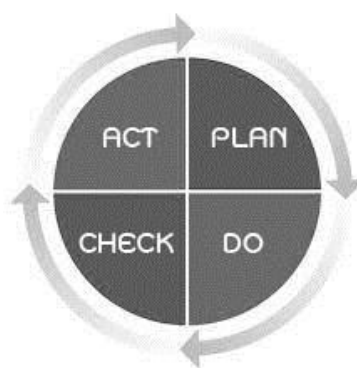
Plan คือ กำหนดสาเหตุของปัญหา จากนั้นวางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือทดสอบ เพื่อ การปรับปรุงให้ดีขึ้น

Do คือ การปฏิบัติตามแผนหรือทดลองปฏิบัติเป็นการนำร่องในส่วนย่อย

Check คือ ตรวจสอบเพื่อทราบว่าบรรลุผลตามแผนหรือหากมีสิ่งใดที่ทำผิดพลาดหรือได้เรียนรู้ อะไรมาแล้วบ้าง

Act คือ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง หากบรรลุผลเป็นที่น่าพอใจหรือหากผลการปฏิบัติไม่เป็นไป ตามแผน ให้ทำซ้ำวงจรโดยใช้การเรียนรู้จากการกระทำในวงจรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว

แม้ว่าวงจรคุณภาพจะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องแต่สามารถเริ่มต้นจากขั้นตอนใดก็ได้ขึ้นอยู่กับปัญหาและขั้นตอนการทำงานหรือจะเริ่มจากการตรวจสอบสภาพความต้องการเปรียบเทียบกับสภาพ ที่เป็นจริงจะทำให้ได้ข้อสรุปว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยน ไปตามเป้าหมายที่วางไว้

ภาพที่ ๒.๑ วงจรการจัดการ

วงจรคุณภาพ (PDCA: plan do check act) คือ องค์ประกอบหลักของวงจรการจัดการ ดังภาพที่ ๒.๑ คำว่า หมุนให้เร็ว หมุนให้ถูกต้อง ที่อยู่ทางด้านขวาของวงจรการจัดการนั้น คือ การหมุนวงจร อย่างถูกต้องตามขั้นตอน ๑ รอบ จะส่งผลให้เกิดการปรับปรุงหรือแก้ไขปัญหาได้ ๑ ระดับ การหมุนให้เร็วจะ ทำให้เกิดการปรับปรุงอย่างรวดเร็ว^๔

P (Plan) คือ จะเริ่มนับจากการแสวงหาจุดที่เป็นปัญหา ระหว่างระดับความแตกต่างจุดที่มุ่งหวัง และสภาพที่เป็นจริง เมื่อจับจุดที่เป็นปัญหาได้แล้ว จัดทำแผนมาตรการในการแก้ไข แล้วจึงเข้าสู่ ขั้น D หรือ do ต่อไป

D (Do) คือ การปฏิบัติตามแผนมาตรการแก้ไขแผนใหม่ล่าสุด เพราะแผนคือสิ่งที่ปรับปรุงแก้ไขได้ อยู่เสมอ ต้องแน่ใจว่าแผนที่ลงมือปฏิบัตินั้นเป็นแผนที่ใหม่ล่าสุดจริง ๆ

C (Check) คือ การเปรียบเทียบระหว่างผลลัพธ์กับค่าเป้าหมายเสมอ

A (Act)คือ การปฏิบัติหลังการตรวจสอบ ซึ่งเป็นไปได้หลายประการ ดังนี้

^๔ ปรีทรศน์ พันธุ์บรรจง, คู่มือการบริหารและการส่งเสริม BCM, (กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น), ๒๕๕๗), หน้า ๕๓-๕๕.

๑. ในกรณีที่ผลลัพธ์ต่ำกว่าเป้าหมายจะต้องมีการทบทวนแผนของมาตรการแก้ไขแล้วดูว่าสิ่งที่ยังคงเป็นปัญหาอยู่นั้นมีสิ่งใดที่ปฏิบัติได้ทันทีให้ลงมือปฏิบัติเลย ส่วนสิ่งที่ปฏิบัติไม่ได้ทันทีให้สะท้อนสู่แผนการแก้ไขปัญหารอบต่อไป

๒. ในกรณีที่ผลลัพธ์ดีกว่าเป้าหมายจะต้องมีการทบทวนการกำหนดเป้าหมายว่าต่ำเกินไปหรือไม่ควรมีการปรับเป้าหมายให้ดีกว่าเดิมหรือไม่ ผลลัพธ์เหนือกว่าความคาดหวังโดยปัจจัยภายนอกอื่นๆ หรือไม่

๓. ในกรณีที่ผลลัพธ์ได้ตรงตามเป้าหมายให้ทบทวนว่าได้มีการปฏิบัติตามแผน มาตรการแก้ไขครบถ้วนหรือไม่ ถ้าใช่ แสดงว่าแผนนี้ถูกต้องและควรกำหนดเป็นวิธีการปฏิบัติงานมาตรฐานเพื่อรักษา ให้ผลลัพธ์คงอยู่ในระดับที่ต้องการต่อไป

การบริหารงานด้วยระบบวงจรคุณภาพ จัดเป็นกิจกรรมการปรับปรุงและการควบคุมที่ประกอบด้วย การวางแผน การนำไปปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปฏิบัติการ แก้ไข โดยการวางแผน การนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติ ตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ และถ้าผลลัพธ์ไม่ได้ ตามที่คาดหวังไว้ จะมีการทบทวนแผนการเริ่มต้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น การควบคุมและการ ปรับปรุงสามารถอธิบายได้อีกแบบหนึ่งก็คือ การทำการวางแผน การกระทำ การตรวจสอบ และการ แก้ไขซ้ำอีก การทำตามวงจรคุณภาพอย่างตั้งใจและถูกต้องจะช่วยให้เกิด ความเชื่อมั่นในการทำงาน เมื่อวงจรคุณภาพหมุนซ้ำจะทำให้เกิดการปรับปรุงและระดับของผลลัพธ์สูงขึ้นเรื่อย ๆ และงานส่วนใหญ่จะกระทำซ้ำในสิ่งที่เคยทำมาก่อน ถึงแม้ว่างานนั้นจะดูเหมือนว่า เป็นงานใหม่ทั้งหมดก็ยังคงมี ส่วนประกอบหลายส่วนที่เหมือนหรือคล้ายกับสิ่งที่เคยทำมาก่อน การปรับปรุงคุณภาพ ส่วนใหญ่จะ เป็นการพิจารณาวิธีการของงานที่กระทำ ซ้ำอย่างระมัดระวังและเป็นระบบ ตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ ตลอดจนมีการแก้ไขความไร้ประสิทธิภาพที่ค้นพบ ดังนี้

๑. การวางแผน (Plan)

ในบรรดาส่วนประกอบทั้งสี่ส่วนของวงจรคุณภาพนั้น ควรพิจารณาการวางแผนเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าส่วนอื่นไม่มีความ สำคัญ เพียงแต่ว่าส่วนการวางแผนจะเป็นส่วนที่ทำให้ส่วนอื่นสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าแผนการไม่เหมาะสมจะมีผลทำให้ส่วน อื่น ไร้ประสิทธิภาพตามไปด้วย แต่ถ้ามีการเริ่มต้นวางแผนที่ดี จะทำให้มีการแก้ไขน้อยและกิจกรรมจะมี ประสิทธิภาพมากขึ้น

ระเบียบวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผน ในการปรับปรุงเป็นการลดช่องว่างระหว่างสิ่ง ที่ต้องการให้เป็นกับสิ่งที่เป็นอย่างจริง และกิจกรรมการปรับปรุงที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีมุมมองที่ แม่นยำในทั้งสองสิ่ง เปรียบเสมือนการสร้างบ้านบนพื้นทราย ไม่ว่าจะออกความพยายามเพียงใดก็ตาม ถ้า ภาพในมุมมองของสถานการณ์ที่ต้องการและสถานการณ์จริงไม่ชัดแล้ว ก็จะไม่ได้ผลลัพธ์กลับมา ดังนั้น จึงควรสร้างวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนประกอบด้วย การวิเคราะห์สถานการณ์และ การ จำแนก ปัญหา การตั้งเป้าหมาย เข้าใจถึงข้อจำกัดและขอบเขต รวมถึงการนำมาพิจารณา มองถึง วิธีการปรับปรุง ที่เป็นไปได้ ตัดสินใจถึงแผนปฏิบัติการ กำหนดวิธีสำหรับตรวจสอบและประเมินผล ลัพท์ที่ได้

การพัฒนาแผน โดยปกติปัญหาที่ถูกนำมาแก้ไขเพื่อปรับปรุงนั้นจะประกอบด้วยสาเหตุ หลายประการ ในการแก้ปัญหานี้อย่างเป็นทางการ ผู้นำขององค์กรต้องทำการจัดทำและพัฒนาแผน

การปรับปรุง และการพัฒนาแผนประกอบด้วย การกำหนดกิจกรรมพื้นฐานที่ต้องการปรับปรุงอย่างชัดเจน แยกกิจกรรมออกตามโครงสร้างองค์กร กระจายส่วนย่อยของกิจกรรมพื้นฐานไปตามฝ่ายต่าง ๆ ในองค์กร กำหนดวิธีการประเมินความสำเร็จในการบรรลุวัตถุประสงค์ของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน บุคคลที่มีตำแหน่งสูงสุดในองค์กรควรเป็นผู้ตัดสินใจในการมอบหมายงานและวิธีการประเมินผล โดยผ่านการพบปะ สันทนา กับแต่ละฝ่ายในองค์กร

ในการทำงานเดียวกัน หัวหน้าฝ่ายงานแต่ละฝ่ายต้องออกแบบและพัฒนาแผนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้รับมอบหมาย โดยแผนการจะได้รับการกระจายออกเป็นลำดับลงมาทั่วทั้งองค์กร ด้วยวิธีนี้ และจะถูกพัฒนาอย่างเหมาะสมในแต่ละระดับในโครงสร้างองค์กรจนกระทั่งถึงระดับที่ไม่จำเป็นต้องกระจายลงไปอีกต่อไป ขั้นตอนสุดท้ายคือการตัดสินใจของบุคลากรที่ต้องทำงาน ทรัพยากรที่ต้องการ และตารางเวลาที่ต้องปฏิบัติตาม และทำแผนการพัฒนาให้อยู่ในรูปของเอกสารทั้งหมดอย่างละเอียด ทั้งนี้ เพื่อให้มั่นใจว่าจะมีการสื่อสารแผนการได้อย่างแม่นยำที่สุด

ขณะที่สร้างแผนการควรมีความระมัดระวังในแนวทางที่มีส่วนช่วยในการสร้างแผนการอย่างถูกต้อง ประกอบด้วย ขณะที่สร้างแผนการจะต้องมีการชี้แจงให้ชัดเจนถึงข้อจำกัดด้านทรัพยากร และเวลาที่มี รวมทั้งต้องหาวิธีการทั้งหมดที่เป็นไปได้ภายใต้ข้อจำกัดเหล่านี้ อาจมีการผ่อนปรน ข้อจำกัดเหล่านี้บ้าง หลังจากมีการพิจารณาข้อเสนอแนะทั้งหมดแล้ว ต้องทำการเลือกวิธีการที่ดีที่สุด เป็นแผนการปฏิบัติ ต้องมีการพัฒนาระเบียบวิธีการในการตรวจสอบและประเมินผลลัพธ์เพื่อดูว่า แผนการมีประสิทธิภาพและมีการกระทำตามแผนและประสานกันกับแผนการเริ่มแรกหรือไม่ ต้องมีการรวบรวมสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอและจัดอย่างเป็นระบบตลอดจนมีการนำมาใช้งานอย่างเต็มที่ ในการวางแผนงาน ต้องมีการพิจารณาถึงสิ่งที่ต้องกระทำกับสิ่งที่น่ากระทำทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด และเป็นไปไม่ได้ที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างในเวลาเดียวกัน ต้องพยามความสมดุลระหว่างเป้าหมายกับทรัพยากร การตั้งเป้าหมายที่สูงเกินไปเป็นการสวนทางกับการเพิ่มผลผลิต จะต้องมีการสร้างระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพเพื่อสื่อสารเป้าหมายของแผนการไปสู่ทุกส่วนขององค์กร ทรัพยากรทางด้านวัสดุอาจมีจำกัดแต่ความสามารถของมนุษย์มีไม่จำกัด ดังนั้น จึงมีทางเป็น ไปได้เสมอในการปรับปรุง ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาความสามารถของมนุษย์อย่างสม่ำเสมอ

๒. การลงมือปฏิบัติ (Do)

เพื่อให้มั่นใจว่าจะมีการนำแผนการมาปฏิบัติอย่างถูกต้องจึงจำเป็นต้อง มีขั้นตอนในการสร้างความมั่นใจว่าฝ่ายที่รับผิดชอบในการนำแผนการไปปฏิบัติได้รับทราบถึงความสำคัญและความจำเป็นใน แผนการนั้น ๆ การสร้างความมั่นใจว่ามีการติดต่อสื่อสารไปยังฝ่ายที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม การจัดให้มีการศึกษาและการอบรมที่ต้องการเพื่อการนำแผนการนั้น ๆ มาปฏิบัติ และการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในเวลาที่เป็น

๓. การตรวจสอบ (Check)

เมื่อทำการตรวจสอบและประเมินผลลัพธ์ของการปฏิบัติตามแผน ต้องมีการประเมินการปฏิบัติตามแผนหรือไม่ และตัวแผนการเองมีความเหมาะสมหรือไม่

การที่ไม่ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้เป็นเพราะไม่ปฏิบัติตามแผนการ ความไม่เหมาะสมของแผนการ หรือจากทั้งสองประการรวมกัน เป็นเรื่องที่จะต้องหาว่าสาเหตุ มาจากประการไหน เนื่องจากการปฏิบัติการแก้ไขจะแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ถ้าความล้มเหลว มาจาก

แผนการไม่เหมาะสม อาจเป็นผลมาจากสาเหตุความผิดพลาด ในการทำความเข้าใจกับ สถานการณ์ที่เป็นอยู่ การเลือกเทคนิคที่ใช้ผิด เนื่องจากมีข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอและมีความรู้ ใน ขั้นตอนการวางแผนไม่เพียงพอ การประเมินผลกระทบจากการปฏิบัติตามแผนผิดพลาด หรือ ประเมินความสามารถของบุคลากรที่ต้องนำแผนมาใช้ผิดพลาด

ถ้าความล้มเหลวมาจากการไม่ปฏิบัติตามแผน อาจเป็นผลมาจากสาเหตุขาดความตระหนักถึง ความจำเป็นในการปรับปรุง การติดต่อสื่อสารที่ไม่เหมาะสมและมีความเข้าใจในแผนไม่เพียงพอ การ ให้การศึกษาและการฝึกอบรมไม่เพียงพอ ปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้นำและการประสานงาน ระหว่างการ ปฏิบัติ หรือการประเมินทรัพยากรที่ต้องใช้น้อยเกินไป

๔. การปฏิบัติการแก้ไข (Act)

ขณะที่ทำการปฏิบัติการแก้ไขมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องแยกแยะให้ชัดเจน ระหว่าง การกำจัดปรากฏการณ์หรืออาการของปัญหาและการกำจัดสาเหตุ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ว่า มีงาน จำนวน มากมายที่ทำเป็นประจำในงานชนิดนี้ การกำจัดแค่อาการไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาที่มีอยู่ เป็นเพียงแค่การ เลื่อนการแก้ปัญหาออกไปเท่านั้น ดังนั้น ถ้าความล้มเหลวมาจากการวางแผนที่ไม่เหมาะสม การ ทบทวนแผนการเท่านั้นไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหา ต้องมีการปรับปรุงคุณภาพของ กระบวนการวางแผนโดยการหาปัจจัยที่ไม่เหมาะสม สาเหตุของการวางแผน และทำการปฏิบัติการแก้ไข ความก้าวหน้า ของการปรับปรุงจะเกิดขึ้นได้โดยการกำจัดสาเหตุมิใช่กำจัดอาการ และเมื่อไม่สามารถ บรรลุถึงเป้าที่วาง ไว้ ควรมีการวิเคราะห์หาเหตุและมีการทบทวนแผนการดังเช่นที่กล่าวมา ในหัวข้อ การตรวจสอบ สาเหตุ อาจมาจากตัวแผนการที่ไม่เหมาะสมหรือมีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้น เพื่อทำการปรับปรุง ต้องมีการชี้ บ่งสาเหตุแห่งความล้มเหลวอย่างถูกต้องและมีการเปลี่ยนแปลงแผน เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ควรมีการวางแผนการปรับปรุงคุณภาพเป็นรายปีและมีการทบทวนทุกปี เพื่อให้มั่นใจว่าแผนการดังกล่าวมีความ ไว้วางใจและเหมาะสม

นอกจากการเปลี่ยนแปลงกระบวนการของการลองทำแล้ว การพิจารณาว่าทำไม กระบวนการเดิมจึงไม่ได้ผลตามแผน การหาสาเหตุที่แท้จริงเพื่อหากระบวนการแก้ปัญหาจนถึงรากก็ เป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะจะนำไปถึงการวางแผนใหม่ แล้วลองทำใหม่ ลองตรวจสอบดูใหม่ หรือ วงจรคุณภาพรอบใหม่ เพื่อหาเป้าหมายและกระบวนการอันถูกต้องแท้จริง

อนึ่ง เรามักจะพูดถึงวงจรแห่งการควบคุมดูแลกันว่า PDCA จนบางครั้งเราไปนึกเอาเอง ว่า วงจรนี้ต้องเริ่มจาก P เสมอไป จริง ๆ แล้วนั้นไม่จำเป็น วงจรแห่งการควบคุมดูแลนั้นเป็นวงกลม ที่ไม่มีต้นไม่มีปลาย จึงบอกไม่ถูกว่าอะไรเป็นขั้นตอนแรก ก และอะไรเป็นขั้นตอนสุดท้าย อย่างเช่น การวางแผนจะทำอะไรบางอย่าง บางครั้งต้องมีการตรวจสอบ การวิเคราะห์และการปรับกระบวนการ เสียก่อน แล้วจึงจะวางแผนและลงมือทำได้ ดังนั้น ในบางเรื่องวงจรนี้ก็อาจเริ่มจาก CAPDCA อย่างนี้ ก็เป็นได้

โดยวงจรคุณภาพ (PDCA) เป็นกิจกรรมที่จะนำไปสู่การปรับปรุงงานและการควบคุมอย่างเป็น ระบบอันประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การนำแผนไปปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการ ปรับปรุงแก้ไข (Act) กล่าวคือ จะเริ่มจากการวางแผน การนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติ การ ตรวจสอบ ผลลัพธ์ที่ได้ และหากไม่ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหมายไว้ จะต้องทำการทบทวนแผนการโดย เริ่มต้นใหม่อีก ครั้งหนึ่งและทำตามวงจรคุณภาพซ้ำอีก เมื่อวงจรคุณภาพหมุนซ้ำไปเรื่อย ๆ จะทำให้

เกิดการปรับปรุงงานและ ทำให้ระดับผลลัพธ์สูงขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น การกระทำตามวงจรคุณภาพจึงเท่ากับการสร้างคุณภาพที่น่าเชื่อถือมากขึ้น โดยจุดเริ่มต้นของวงจรคุณภาพอยู่ที่การพยายามตอบคำถามให้ได้ว่าทำอะไรจึงจะดีขึ้น^๕

ขั้นตอนที่ ๑ การวางแผน (Plan)

ในบรรดาองค์ประกอบทั้ง ๔ ประการของวงจรคุณภาพนั้น ต้องถือว่าการวางแผนเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด การวางแผนจะเป็นเรื่องที่ทำให้กิจกรรมอื่น ๆ ที่ตามมาสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะถ้าแผนการไม่เหมาะสมแล้ว จะมีผลทำให้กิจกรรมอื่นไร้ประสิทธิภาพตามไปด้วย แต่ถ้ามีการเริ่มต้น วางแผนที่ดี จะทำให้มีการแก้ไขน้อย และกิจกรรมจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขั้นตอนที่ ๒ การนำแผนไปปฏิบัติให้เกิดผล (Do)

เพื่อให้มั่นใจว่ามีการนำแผนการไปปฏิบัติอย่างถูกต้องนั้น เราจะต้องสร้างความมั่นใจว่าฝ่ายที่รับผิดชอบในการนำแผนไปปฏิบัติได้รับทราบถึงความสำคัญและความจำเป็นในแผนการ นั้น ๆ มีการติดต่อสื่อสารไปยังฝ่ายที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม มีการจัดให้มีการศึกษาและการอบรม ที่ต้องการเพื่อการนำแผนการนั้น ๆ มาปฏิบัติ และมีการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในเวลาที่เหมาะสมด้วย

ขั้นตอนที่ ๓ การตรวจสอบ (Check)

การตรวจสอบและประเมินผลลัพธ์ของการปฏิบัติตามแผน ควรจะต้องมีการประเมินใน ๒ ประการ คือ มีการปฏิบัติตามแผนหรือไม่ หรือตัวแผนการเองมีความเหมาะสมหรือไม่

การที่ไม่ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้เป็นเพราะไม่ปฏิบัติตามแผนการ หรือความไม่เหมาะสมของแผนการ หรือจากทั้งสองประการรวมกัน เราจำเป็นต้องหาว่าสาเหตุมาจากประการไหน ทั้งนี้ เนื่องจากการนำไปปฏิบัติการปรับปรุงแก้ไขจะแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

ถ้าความล้มเหลวมาจากแผนการที่จัดทำขึ้นไม่เหมาะสม อาจเป็นผลมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

๑. ความผิดพลาดในการทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่

๒. เลือกเทคนิคที่ใช้ผิดเนื่องจากมีข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอและมีความรู้ในขั้นตอนการวางแผนไม่เพียงพอ

๓. ประเมินผลกระทบจากการปฏิบัติตามแผนผิดพลาด

๔. ประเมินความสามารถของบุคลากรที่ต้องนำแผนมาใช้ผิดพลาด

ถ้าความล้มเหลวมาจากการไม่ปฏิบัติตามแผน อาจเป็นผลมาจากสาเหตุต่อไปนี้

๑. ขาดความตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับปรุง

๒. การติดต่อสื่อสารที่ไม่เหมาะสมและมีความเข้าใจในแผน ไม่เพียงพอ

๓. การให้การศึกษาและการฝึกอบรมไม่เพียงพอ

๔. ปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้นำและการประสานงานระหว่างการปฏิบัติ ๕. ประเมินทรัพยากรที่ต้องใช้น้อยเกินไป

^๕ เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, การจัดการคุณภาพ, (กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๙๘-๙๙.

ขั้นตอนที่ ๔ ปฏิบัติการปรับปรุงแก้ไข(Act)

ถ้าความล้มเหลวมาจากการวางแผนที่ไม่เหมาะสม การทบทวนแผนการเท่านั้น ไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหา ต้องมีการปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการวางแผนโดยการหาปัจจัยที่ไม่เหมาะสม สาเหตุ ของการวางแผน และทำการปฏิบัติการแก้ไข ความก้าวหน้าของการปรับปรุงจะเกิดขึ้นได้โดยการกำจัด สาเหตุ และขั้นตอนที่สำคัญ ก็คือ การทบทวนแผนการที่ต้องมีการชี้แจงถึงสาเหตุแห่งความล้มเหลวอย่าง ถูกต้องและมีการเปลี่ยนแปลงแผนเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ควรมีการวางแผนการปรับปรุงคุณภาพเป็นรายปี และมีการทบทวนทุกปี เพื่อให้มั่นใจว่าแผนการดังกล่าวมีความ เชื่อถือได้และเหมาะสม การนำวงจรคุณภาพไปปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่องในทุกระดับ ขององค์กรจะทำให้เราสามารถปรับปรุงและเพิ่มคุณภาพงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจน เมื่อ ปัญหาเดิมหมดไปเราก็สามารถแก้ปัญหาใหม่ ๆ ได้ด้วยวงจรคุณภาพต่อไป

จุดหมายที่แท้ของวงจรคุณภาพ(PDCA)ว่าเป็น กิจกรรมพื้นฐานในการบริหารคุณภาพนั้น มิใช่เพียงแต่การปรับแก้ผลลัพธ์ที่เบี่ยงเบนออกไปจากเกณฑ์ มาตรฐานให้กลับมามีอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องการเท่านั้น แต่เพื่อก่อให้เกิดการปรับปรุงในแต่ละ รอบ ของ PDCA อย่างต่อเนื่องเป็นระบบและมีการวางแผน PDCA ที่มีวนได้สูงขึ้นเรื่อย ๆ^๖

วงจรควบคุมคุณภาพ PDCA มีภารกิจหลัก ๔ ขั้นตอน

ขั้นที่ ๑ การวางแผน (Plan-P)

ขั้นที่ ๒ การดำเนินการตามแผน (Do-D)

ขั้นที่ ๓ การตรวจสอบ (Check-C)

ขั้นที่ ๔ การแก้ไขปัญหา (Act-A)

ขั้นตอนที่ ๑ การวางแผน (Plan)

การวางแผนงานจะช่วยพัฒนาความคิดต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่รูปแบบที่เป็นจริงขึ้นมาในรายละเอียดให้พร้อมในการเริ่มต้นลงมือปฏิบัติ แผนที่ดีควรมีลักษณะ ๕ ประการ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

๑. อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง (realistic)
๒. สามารถเข้าใจได้ (understandable)
๓. สามารถวัดได้ (measurable)
๔. สามารถปฏิบัติได้ (behavioral)
๕. สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ (achievable)

วางแผนที่ดีควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

๑. กำหนดขอบเขตปัญหาให้ชัดเจน
๒. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

^๖ สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์, มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, ๒๕๔๒), หน้า ๑๘๘-๑๙๐.

๓. กำหนดวิธีการที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ชัดเจนและถูกต้องแม่นยำที่สุด เท่าที่เป็นไปได้

ขั้นตอนที่ ๒ ปฏิบัติ (Do) ประกอบด้วยการทำงาน ๓ ระยะ

๑. การวางแผนกำหนดการ

๑.๑ การแยกกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องการกระทำ

๑.๒ กำหนดเวลาที่คาดว่าจะต้องใช้ในกิจกรรมแต่ละอย่าง

๑.๓ การจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ

๒. การจัดการแบบแมทริกซ์ (matrix management) การจัดการแบบนี้สามารถช่วยดึงเอาผู้เชี่ยวชาญหลายแขนงจากแหล่งต่าง ๆ มาได้ และเป็นวิธีช่วยประสานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ

๓. การพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานของผู้ร่วมงาน

๓.๑ ให้ผู้ร่วมงานเข้าใจถึงงานทั้งหมดและทราบเหตุผลที่ต้องกระทำ

๓.๒ ให้ผู้ร่วมงานพร้อมในการใช้ดุลพินิจที่เหมาะสม

๓.๓ พัฒนาจิตใจให้รักการร่วมมือ

ขั้นตอนที่ ๓ การตรวจสอบ (Check)

การตรวจสอบทำให้รับรู้สภาพการณ์ของงานที่เป็นอยู่ เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผน ซึ่งมีกระบวนการ ดังนี้

๑. กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ

๒. รวบรวมข้อมูล

๓. การทำงานเป็นตอน ๆ เพื่อแสดงจำนวน และคุณภาพของผลงานที่ได้รับในแต่ละขั้นตอน เปรียบเทียบกับที่ได้วางแผนไว้

๔. การรายงานจะเสนอผลการประเมิน รวมทั้งมาตรการป้องกันความผิดพลาดหรือความล้มเหลว

๔.๑ รายงานเป็นทางการอย่างสมบูรณ์

๔.๒ รายงานแบบอย่างไม่เป็นทางการ

ขั้นตอนที่ ๔ การแก้ไขปัญหา (Act)

ผลของการตรวจสอบหากพบว่าเกิดข้อบกพร่องขึ้นทำให้งานที่ ได้ไม่ตรงตามเป้าหมายหรือผลงานไม่ได้มาตรฐาน ให้ปฏิบัติการแก้ไขปัญหตามลักษณะปัญหาที่ ค้นพบ

๑. ถ้าผลงานเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายต้องแก้ไขที่ต้นเหตุ

๒. ถ้าพบความผิดปกติใด ๆ ให้สอบสวนค้นหาสาเหตุแล้วทำการป้องกัน เพื่อมิให้ความผิดพลาดนั้น เกิดขึ้นซ้ำอีก

ในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ผลงานได้มาตรฐานอาจใช้มาตรการดังต่อไปนี้

๑. การย้ายนโยบาย

๒. การปรับปรุงระบบหรือวิธีการทำงาน

๓. การประชุมเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน

จากหลักการวงจรคุณภาพที่กล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า วงจรคุณภาพ (PDCA) ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การดำเนินการตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) และการ

ปรับปรุงแก้ไข (Act) โดยการวางแผน การลงมือปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ และหากไม่ได้ผลลัพธ์ตามที่ คาดหมายไว้ จะต้องทำการทบทวนแผนการโดยเริ่มต้นใหม่และทำตามวงจรคุณภาพซ้ำอีก เมื่อวงจรคุณภาพ หมุนซ้ำไปเรื่อย ๆ จะทำให้เกิดการปรับปรุงงานและระดับผลลัพธ์ที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งหลักการดังกล่าวหาก นำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาจะช่วยพัฒนาบุคลากรและผู้เรียนให้มีคุณภาพ

ตารางที่ ๒.๑ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับส่งเสริม

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
ไพรัช อรรถกามานนท์ (๒๕๖๑, หน้า ๒๓).	การส่งเสริม (Extension) เป็นการขยายและถ่ายทอดความรู้ตามระบบวิทยาการแผนใหม่ (Innovation System) สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (Better Living) เป็นสำคัญ
สุธี สุทธิสมบุรณ์และสมาน ริงสิโยกฤษฎภูมิ (๒๕๔๑, หน้า ๖๒).	การส่งเสริม (Extension) การนำเอาความรู้ทางด้านเทคโนโลยีและการวิจัยต่าง ๆ โดยประยุกต์เข้ากับสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นที่คำนึงถึงการใช้นวัตกรรมที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน
เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ (๒๕๔๗, หน้า ๘๙-๙๑).	วงจรคุณภาพ (PDCA) หรือ วงจรเดมมิ่ง ซึ่งเป็นชื่อที่ใช้แทนกันกับการจัดการคุณภาพเป็นความรับผิดชอบทางการบริหารของผู้บริหาร
ปริทรรศน์ พันธุ์บรรยงก์ (๒๕๕๗, หน้า ๕๓-๕๕).	วงจรคุณภาพ (PDCA: plan do check act) คือ การหมุนวงจร อย่างถูกต้องตามขั้นตอน ๑ รอบ จะส่งผลให้เกิดการปรับปรุงหรือแก้ไขปัญหาได้ ๑ ระดับ
เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ (๒๕๔๗, หน้า ๙๘-๙๙).	วงจรคุณภาพ (PDCA) จะเริ่มจากการวางแผน การนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติ การตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ ครั้งหนึ่งและทำตามวงจรคุณภาพซ้ำอีก เมื่อวงจรคุณภาพหมุนซ้ำไปเรื่อย ๆ จะทำให้เกิดการปรับปรุงงานและ ทำให้ระดับผลลัพธ์สูงขึ้นเรื่อย ๆ
สมศักดิ์ สีนุระเวชญ์ (๒๕๔๒, หน้า ๑๘๘-๑๙๐).	จุดหมายที่แท้ของวงจรคุณภาพ(PDCA)ว่าเป็นกิจกรรมพื้นฐานในการบริหารคุณภาพ เพื่อก่อให้เกิดการปรับปรุงในแต่ละ รอบ ของ PDCA อย่างต่อเนื่องเป็นระบบ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์ผู้ทรงปาฏิโมกข์

๒.๒.๑ ความหมายของปาฏิโมกข์

ความหมายของปาฏิโมกข์กล่าวโดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

(๑) ปาฏิโมกข์ หมายถึง ศีลสิกขาบทที่เป็นเหตุให้ผู้รักษาหลุดพ้นจากทุกข์^๗

(๒) ปาฏิโมกข์ แปลว่า ธรรมเป็นแดนพ้นจากอบายแห่งบุคคลผู้รักษา หรือธรรมเป็นที่อาศัยพ้นจากอาบัติ^๘

(๓) ปาฏิโมกข์ แปลว่า ธรรมที่ทำให้ผู้รักษาพ้นจากกิเลสเครื่องเศร้าหมองมีต้นหา เป็นต้น , ธรรมเป็นที่พ้นจากอบายแห่งผู้รักษา, หรือธรรมเป็นที่อาศัยพ้นจากอาบัติ,^๙

(๔) ปาฏิโมกข์ หมายถึง คัมภีร์ประมวลพุทธบัญญัติอันทรงตั้งเป็นพุทธอาณา ได้แก่ อาทิพรหมจารียกาสิกขา มีพุทธานุญาตให้ประชุมสงฆ์สวดทุกกึ่งเดือน เรียกว่า พระสงฆ์ทาอุโบสถ,

หรือคัมภีร์ที่รวมวินัยของสงฆ์สำหรับภิกษุ เรียก ภิกขุปาฏิโมกข์ มี ๒๒๗ สิกขาบท^{๑๐}

สรุปความได้ว่า ภิกขุปาฏิโมกข์ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อาณาปาฏิโมกข์ หมายถึง ประมวล สิกขาบทที่เป็นพุทธบัญญัติที่พระพุทธเจ้าทรงตั้งขึ้นเป็นพุทธอาณา ได้แก่ อาทิพรหมจารียา สิกขา หรือคัมภีร์ที่รวมวินัยของสงฆ์ ๒๒๗ ข้อ มีพระพุทธานุญาตให้สวดในที่ประชุมสงฆ์ทุกกึ่งเดือน ที่เรียกว่าพระสงฆ์ลงอุโบสถกรรม สิกขาบทในพระวินัยปิฎก เรียกว่า พระวินัย เป็นศาสนที่เป็นเบื้องต้น เป็นประธานเป็นประมุขของธรรมทั้งหลาย^{๑๑} เป็นข้อปฏิบัติระดับศีลที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะถือว่าเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา คือ สีลสิกขา จิตตสิกขาและปัญญา สิกขา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาตนตามแนวทางของพระพุทธศาสนา

๒.๒.๒ คำไวพจน์ของปาฏิโมกข์

คำไวพจน์ของคำว่าภิกขุปาฏิโมกข์มีหลายคำ ส่วนมากมุ่งแสดงเนื้อหาเกี่ยวกับพระวินัยซึ่งเป็นพุทธบัญญัติที่พระพุทธเจ้าบัญญัติขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปกครองคณะสงฆ์ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย คำไวพจน์บางคำมีความหมายกว้าง บางคำมีความหมายแคบ ได้แก่

๑) อาณาปาฏิโมกข์ หมายถึง ปาฏิโมกข์ที่เป็นพุทธอาณาหรือพระวินัยสิกขาบทต่าง ๆ ที่มีการกล่าวถึงมูลเหตุที่มาของเรื่อง การกำหนดโทษ ระดับโทษ และวิธีออกจากอาบัติ ซึ่งโทษดังกล่าว

^๗ ปาฏิโมกข์ สำเร็จรูปมาจาก ปาติ=รักษา+ โมกขะ=ความหลุดพ้น.

^๘ ป. หลงสมบุญ, พจนานุกรม มคอ-ไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: เรื่องปัญญา, ๒๕๔๘), หน้า ๔๗๘.

^๙ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ คำวัด, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๕๑), หน้า ๕๘๒.

^{๑๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๒๔, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิ, ๒๕๕๘), หน้า ๒๓๖.

^{๑๑} วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๓๕/๒๑๐.

มาจากพระพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาของพระพุทธศาสนา แบ่งเป็น ๒ คือ ภิกขุปาฏิโมกข์ทรงบัญญัติสำหรับภิกษุสงฆ์และภิกษุณีปาฏิโมกข์ทรงบัญญัติสำหรับภิกษุณีสงฆ์

(๒) พระวินัย หมายถึง คำสอนของพระพุทธเจ้าที่เป็นระเบียบแบบแผนสำหรับฝึกฝนควบคุมความประพฤติของภิกษุ ให้มีชีวิตที่ดำรงเจริญก้าวหน้าและควบคุมภิกษุให้อยู่รวมกันด้วยความเรียบร้อยดีงาม เป็นประมวลบทบัญญัติข้อกำหนดสำหรับควบคุมความประพฤติไม่ให้เสื่อมเสียและฝึกฝนให้ประพฤติดังงามเป็นคุณเกื้อกูลยิ่งขึ้น เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อนาคตริยวินัย วินัยของผู้ไม่ครองเรือน คือ วินัยของบรรพชิต หรือวินัยของสงฆ์ ได้แก่ การไม่ต้องอาบัติทั้ง ๗ หรือโดยสาระได้แก่ ปาโรสุทธิศีล ๔ คำนี้ตรงข้ามกับอนาคตริยวินัย วินัยของผู้ครองเรือน คือ วินัยของชาวบ้าน ได้แก่ การงดเว้นจาก อุกุศลกรรมบถ ๑๐ โดยนัยคืออกุศลกรรมบถ ๑๐^{๑๒}

(๓) พุทธบัญญัติ หมายถึง ข้อบัญญัติที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ ได้แก่ วินัยของภิกษุเป็นระเบียบ ข้อบังคับที่พระพุทธเจ้าตั้งไว้เป็นพุทธอาณาคือระเบียบการปกครองภิกษุผู้เป็นสาวกของพระองค์เรียกโดยทั่วไปว่า พระวินัย

(๔) พุทธอาณา หมายถึง โทษที่พระพุทธเจ้าบัญญัติแก่ภิกษุผู้ละเมิดพระวินัยแต่ละสิกขาบท ที่มีความหนัก เบาตามสมควรแก่ความผิด โทษตามพระวินัยนี้เป็นโทษตามอำนาจการปกครองคณะสงฆ์ของพระพุทธเจ้า

สรุปความได้ว่า ภิกขุปาฏิโมกข์ หรือ อาณาปาฏิโมกข์ หมายถึง สิกขาบทที่พระพุทธเจ้าบัญญัติเป็นแนวปฏิบัติแก่ภิกษุ ทรงกำหนดให้ยกขึ้นแสดงในท่ามกลางสงฆ์ทุกกึ่งเดือน มี ๒๒๗ สิกขาบท ภิกขุปาฐอาจเรียกด้วยคำศัพท์อื่น ๆ เช่น พระวินัย (อนาคตริยวินัย) พุทธบัญญัติ พุทธอาณา และอาณาปาฏิโมกข์ แต่ละข้อของภิกขุปาฏิโมกข์เรียกว่า สิกขาบท หมายถึง บทหรือข้อสำหรับศึกษาของภิกษุ สิกขาบทเป็นคำเรียกพระวินัยที่พระพุทธเจ้าบัญญัติแก่ภิกษุให้ถือปฏิบัติเป็นข้อๆ เพื่อช่วยคุ้มครองผู้รักษาให้พ้นทุกข์ที่ทำให้สัตว์ไปเกิดในอบายภูมิ^{๑๓} ภิกขุปาฏิโมกข์ในแง่ที่เป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตของภิกษุจัดเป็นธรรมเครื่องพ้นจากกองกิเลสของสัตว์โลกผู้ตกไปสังสารวัฏเพราะอวิชชาเป็นต้น^{๑๔} ดังนั้น คำว่า ภิกขุปาฏิโมกข์จึงได้แก่ พระวินัย ๒๒๗ ข้อที่พระพุทธเจ้าบัญญัติแก่ภิกษุและกำหนดให้ยกขึ้นแสดงในท่ามกลางสงฆ์ทุกกึ่งเดือน

๒.๒.๓ ความเป็นมาของภิกขุปาฏิโมกข์ในพระพุทธศาสนา

ภิกขุปาฏิโมกข์เป็นคำสอนที่สำคัญเรื่องหนึ่งของพระพุทธศาสนา พบในคัมภีร์พระพุทธศาสนาตั้งแต่ช่วงปฐมโพธิกาล แต่ดูจากพัฒนาการของศัพท์พระวินัย คำนี้น่าจะเกิดขึ้นทีหลังโอวาทปาฏิโมกข์ หรือ พระปาฏิโมกข์ที่ใช้หมายถึงคำสอนที่เป็นแม่บท หรือคำสอนที่เป็นหลักการใหญ่

^{๑๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลีพิมพ์, ๒๕๕๘), หน้า ๓๗๒.

^{๑๓} ชู.อิตติ. (ไทย) ๑/๖๐๘.

^{๑๔} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต), ศัพท์วิเคราะห์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง, ๒๕๕๐), หน้า ๔๒๔.

ของพระพุทธศาสนา ต่อมาคำว่า “ภิกขุปาฏิโมกข์” นี้ถูกใช้เรียกประมวลสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าวางไว้เป็นระเบียบสำหรับปกครองคณะสงฆ์ที่เรียกว่า อาณาปาฏิโมกข์ มีความเป็นมาตามลำดับดังต่อไปนี้

๒.๒.๔ ความเป็นมาของโอวาทปาฏิโมกข์

คำว่า “โอวาทปาฏิโมกข์” บางทีใช้คำว่า “พระปาฏิโมกข์”^{๑๕} หมายถึง คำสอนที่เป็นหลักใหญ่ คำสอนที่เป็นแม่บท หรือคำสอนที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงแก่พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ รูปที่มาประชุมกันโดยมิได้นัดหมาย ณ พระเวฬุวนาราม ในวันเพ็ญเดือน ๓ ที่เรียกกันว่าวันมาฆบูชา พระอรธรรกถาจารย์ระบุว่า พระพุทธเจ้าทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์นี้แก่ที่ประชุมสงฆ์ตลอดมาเป็นเวลา ๒๐ พรรษา และใช้โอวาทปาฏิโมกข์นี้เป็นแบบแผนในการปกครองคณะสงฆ์^{๑๖} ต่อมาเมื่อภิกษุประพฤติเสียหาย ก่อให้เกิดความเสียหายแก่คณะสงฆ์จึงทรงบัญญัติสิกขาบทห้ามไว้พร้อมกับมีการกำหนดโทษแก่ผู้ล่วงละเมิดตามสมควรแก่ความผิด สิกขาบทที่พระพุทธเจ้าบัญญัติแก้ปัญหการประพฤติเสียหายของภิกษุเรียกว่า ภิกขุปาฏิโมกข์ มี ๒๒๗ สิกขาบท ต่อมาทรงกำหนดให้ยกขึ้นแสดงในท่ามกลางสงฆ์ทุกกึ่งเดือน เรียกว่า สวดพระปาฏิโมกข์มาจนถึงปัจจุบัน^{๑๗} ดังนั้น โอวาทปาฏิโมกข์จึงเป็นคำสอนที่มีมาตั้งแต่ต้น และพระพุทธเจ้าทุกพระองค์ทั้งในอดีตและอนาคตก็จะสอนและปกครองคณะสงฆ์ด้วยหลักโอวาทปาฏิโมกข์นี้

พระพุทธพจน์ ๓ คาถากึ่ง ที่พระพุทธเจ้าตรัสแก่พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ รูป ผู้ไปประชุมกันโดยมิได้นัดหมาย ณ พระเวฬุวนาราม ในวันเพ็ญเดือน ๓ ที่เราเรียกกันว่า วันมาฆบูชา คาถาโอวาทปาฏิโมกข์เป็นคำสอนที่พระพุทธเจ้าทุกพระองค์สอนเหมือนกัน พระศากยพุทธเจ้าในตอนแสดงโอวาทปาฏิโมกข์แก่มหาสาวกสันนิบาตก็ตรัสโอวาทปาฏิโมกข์ ๓ คาถาครั้งนี้เหมือนกัน แบ่งรายละเอียดของคาถาเป็น ๓ ตอน ดังโอวาทปาฏิโมกข์ของพระพุทธเจ้าวิปัสสิในมหาปทานสูตร^{๑๘} ดังต่อไปนี้

(คาถาที่ ๑)	ขนตี ปรมิ ตโป ตีติกขา นิพพานํ ปรมิ วทนติ พุทธา น หิ ปพฺพชิตโต ปรูปฆาตี สมโณ โหติ ปรี วิหฺรฺยูณโต	
(คาถาที่ ๒)	สพฺพปาปสฺส อกรรมิ สจฺจิตตปริโยทปนํ	กุสฺลสฺสุปสมปทา เอตํ พุทฺธาน สาสนํ
(คาถาที่ ๓)	อนุปวาโท อนุปฆาโต	ปาติโมกฺเข จ สํวโร

^{๑๕} ปาติโมกข์ในที่นี้ มิได้หมายถึง อาณาปาติโมกข์ (ประมวลพุทธบัญญัติที่ทรงตั้งขึ้น เป็นพุทธอาณา ได้แก่ อาทิพรหมจริยสิกขาที่มีพระพุทธานุญาตให้สวดในที่ประชุมสงฆ์ทุกกึ่งเดือน) แต่หมายถึงโอวาทปาติโมกข์ซึ่งประกอบด้วยคาถา ๓ คาถามี ขนตี ปรมิ ตโป ตีติกขา เป็นต้น ที่พระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ทรงแสดงเอง. ที.ม.อ. (บาลี) ๙๐/๗๖, วิ.ม.อ. (บาลี) ๑/๑๙/๑๙๐-๑๙๒.

^{๑๖} ดูรายละเอียดใน วิ.ม.หา. (ไทย) ๑/๑/๑/๓๔๕-๓๔๗.

^{๑๗} วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๓/๒๐.

^{๑๘} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๙๑/๙๐-๙๑.

มตตณฺฏตา จ ภาตตสมึ   ปนตณฺจ สยนาสนัน
 อธิจิตเต จ อาโยโค   เอตํ พุทฺธาน สาสนัน^{๑๙}

(คำแปลคาถาที่ ๑) :

ความอดทนคือความอดกลั้นเป็นตบะอย่างยิ่ง
 พระพุทธเจ้าทั้งหลายตรัสว่า นิพพานเป็นบรมธรรม
 ผู้ทำร้ายผู้อื่น ไม่เชื่อว่าเป็นบรรพชิต
 ผู้เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เชื่อว่าเป็นสมณะ

(คำแปลคาถาที่ ๒) :

การไม่ทำบาป^{๒๐} ทั้งปวง
 การทำกุศล^{๒๑} ให้ถึงพร้อม
 การทำจิตของตนให้ผ่องแผ้ว
 นี่คือการสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

(คำแปลคาถาที่ ๓) :

การไม่กล่าวร้ายผู้อื่น
 การไม่เบียดเบียนผู้อื่น
 ความสามารวมในปาติโมกข์
 ความเป็นผู้รู้จักประมาณในอาหาร
 การอยู่ในเสนาสนะที่สงัด
 การประกอบความเพียรในอธิจิต
 นี่คือการสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย^{๒๒}

คำว่า โอวาทปาฏิโมกข์ แปลว่า “โอวาทที่เป็นประธาน” หรือ “คำสอนที่เป็นหลักใหญ่” หมายถึง ธรรมที่เป็นหลักสำคัญของพระพุทธศาสนา สาธุชนนิยมเรียกโอวาทปาฏิโมกข์นี้ว่าเป็น “หัวใจของพระพุทธศาสนา”^{๒๓} และกล่าวถึงสาระสำคัญของคาถาโอวาทปาฏิโมกข์โดยละเอียดดังต่อไปนี้

ความในคาถาที่ ๑ พระพุทธเจ้าตรัสเพื่อแสดงหลักการและแนวทางที่เป็นลักษณะเฉพาะของพระพุทธศาสนา ซึ่งทำให้สามารถแยกจากลัทธิศาสนาที่พระพุทธศาสนาไม่ยอมรับ

ตอนแรก พระพุทธองค์ตรัสว่า ความอดทน คือ ทานไว้ ยืนหยัดอยู่ได้เป็นตบะอย่างยิ่ง พระองค์ตรัสเพื่อแสดงให้เห็นว่า การบำเพ็ญตบะของนักบวชทั้งหลาย ที่นิยมทรมานตนเองด้วยวิธีการ

^{๑๙} ที.ม. (บาลี) ๑๐/๙๙๐.

^{๒๐} บาบ หมายถึง กรรมที่มีโทษซึ่งสหระคตด้วยอกุศลจิต ๑๒ ดวง. ที.ม.ฐีกา (บาลี) ๙๐/๙๒.

^{๒๑} กุศล หมายถึง กุศลที่เป็นไปในภูมิ ๔. ที.ม.อ. (บาลี) ๙๐/๗๖, ที.ม.ฐีกา (บาลี) ๙๐/๙๒.

^{๒๒} ที.ม. (บาลี) ๑๐/๙๐-๙๑/๕๐-๕๑

^{๒๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), วันสำคัญของชาวพุทธไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ, ๒๕๕๖), หน้า ๒.

ต่าง ๆ นั้น ไม่ใช่เป็นวิธีการเผาผลาญบาปชนิดที่พระพุทธศาสนายอมรับ สาระสำคัญของตบะที่พระพุทธเจ้าทรงยอมรับ หรือตบะที่ถูกต้อง ก็คือ ชั้นดีธรรม ความอดทนที่จะดำเนินตามมรรคาที่ถูกต้องไปจนถึงที่สุด มีความเข้มแข็งทนทานอยู่ในใจ ดำรงอยู่ในหลักปฏิบัติที่ถูกต้องนั้น ไม่ย่อท้อหรือท้อถอยสิ่งที่จะพึงอดทน ที่สำคัญ คือ

(๑) ความเหนื่อยยากลำบากตรากตรำในการปฏิบัติกิจหน้าที่การงาน รวมทั้งความหนาวร้อน หิวกระหาย และสิ่งรบกวนก่อความไม่สบายต่าง ๆ

(๒) ทุกขเวทนา เช่น ความเจ็บปวดเมื่อยล้า ความเสียดยอกระบบบาดเจ็บ ที่เกิดแก่ร่างกายในยามป่วยไข้ เป็นต้น

(๓) อาการกิริยา ท่าทีวาจาของผู้อื่น ที่กระทบกระทั่งหรือไม่น่าพอใจ เช่น ถ้อยคำที่เขาพูดไม่ดี เป็นต้น ความอดทน อดกลั้น หมายถึง การยอมรับได้ต่อสิ่งกระทบกระทั่งหรือไม่สบาย ผื่นใจ เหล่านั้น ไม่ซึ่งเคียดขัดเคือง ไม่แสดงอาการผิดปกติ สามารถดำรงไมตรี คงอยู่ในเมตตา หรือรักษาอาการอันสงบมั่นคงในการทำกิจหรือบำเพ็ญกุศลธรรม ทำความตั้งงามสืบต่อไป

ตอนที่สอง ที่ตรัสว่า พระพุทธเจ้าทั้งหลายกล่าวพระนิพพานว่ายอดเยี่ยมนั้น ตรัสเพื่อชี้ชัดลงไปว่า จุดหมายของพระพุทธศาสนา คือนิพพาน อันได้แก่ความดับกิเลสและกองทุกข์ทั้งปวงได้ หรือความเป็นอิสระหลุดพ้นจากอำนาจครอบงำของกิเลส คือ โลภะ โทสะ และโมหะ ไม่ใช่สวรรค์ ไม่ใช่การเข้าร่วมกับพระพรหมผู้เป็นเจ้า เป็นต้น

ตอนที่สาม ที่ตรัสว่า ผู้ทำร้ายผู้อื่น เป็นบรรพชิตไม่ได้ทีเดียว ผู้เบียดเบียนผู้อื่นเป็นสมณะไม่ได้ นี่ตรัสเพื่อแสดงลักษณะของนักบวชในพระพุทธศาสนา คือชี้ให้เห็นว่า ความเป็นสมณะหรือนักบวช มีใช้อยู่ที่การประกอบพิธีกรรมเป็นเจ้าพิธีหรืออยู่ที่ความศักดิ์สิทธิ์มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ สามารถบันดาลผลให้แก่คนที่อ่อนวอนปรารถนา มีใช้อยู่ที่การบำเพ็ญตบะประพลาติเข้มงวด หรือการปลีกตัวออกไปอยู่ในป่าในเขาดัดขาดจากผู้คน มีใช้อยู่ที่การทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง คอยบอกแจ้งข่าวสารและความต้องการระหว่างสวรรค์กับหมู่มนุษย์ แต่อยู่ที่ความเป็นผู้ไม่เบียดเบียน ไม่ก่อความทุกข์ยากเดือดร้อนแก่ใคร ๆ มีแต่เมตตากรุณา บำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์สุขของคนทั้งปวง ทำให้เห็นว่า นักบวชหรือพระภิกษุสงฆ์ในความหมายของพระพุทธศาสนา คือ เครื่องหมายของความไม่มีภัย เป็นสัญลักษณ์แห่งความร่มเย็นปลอดภัย และการขึ้นามรรคาแห่งสันติสุข

ความในคาถาที่ ๒ พระพุทธองค์ตรัสสรุปข้อปฏิบัติในพระพุทธศาสนาทั้งหมดลงเป็นหลักการสำคัญ ๓ ประการ คือ

(๑) ไม่ทำบาปทุกอย่าง ได้แก่ ละเว้นความชั่วทุกชนิด ทุกระดับ ตั้งต้นแต่ประพลาติตามหลักศีล ๕ เช่น ไม่ทำลายชีวิต ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพลาติผิดในกาม เป็นต้น

(๒) ยังกุศลให้ถึงพร้อม ได้แก่ บำเพ็ญความดีให้บริบูรณ์เช่น มีศรัทธา มีเมตตากรุณาฝึกจิตให้เข้มแข็ง มีสมาธิ มีความเพียร มีสติรอบคอบ ซื่อสัตย์สุจริต มีความเสียสละ เป็นต้น

(๓) ทำจิตของตนให้ผ่องใส ได้แก่ ขำระจิตให้บริสุทธิ์สะอาด ให้หลุดพ้นจากกิเลส เช่น ความโลภ ความโกรธ ความหลง ความฟุ้งซ่าน ความหดหู่ซึมเซา เป็นต้น ด้วยการฝึกอบรมเจริญปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริงจนกิเลสและความทุกข์ครอบงำจิตใจไม่ได้

หลักการ ๓ ประการนี้สรุปสั้นได้ว่า เว้นชั่ว ทำดี และ ทำใจให้บริสุทธิ์ หลักปฏิบัติที่ตรัสในคาถาที่สองนี้ เป็นทั้งแนวทางและขอบเขตในการที่พระสาวกจะไปอบรมสั่งสอนประชาชนให้ตรงตามหลักการของพระพุทธศาสนา และสอนได้เป็นแนวเดียวกัน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ความในคาถาที่ ๓ พระพุทธองค์ตรัสเพื่อเป็นหลักความประพฤติและการปฏิบัติตน หรือหลักปฏิบัติในการทำงานสำหรับผู้ที่จะไปประกาศพระศาสนา หมายความว่า ทรงวางระเบียบในการไปสั่งสอนธรรมแก่ประชาชน ว่าผู้สอน ต้องเป็นผู้ไม่กล่าวร้าย ต้องเป็นผู้ไม่ทำร้ายคือ ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ไม่ว่าด้วยกายหรือวาจา มีวจีกรรมและกายกรรมบริสุทธิ์สะอาด พูดและทำด้วยเมตตากรุณา มีความสำรวมในพระปาติโมกข์ คือประพฤติเคร่งครัดในระเบียบแบบแผน รู้จักประมาณในภัตตาหาร ที่นอนที่นั่งก็ให้สงบสงัดเหมาะสมแก่สมณะ คือ ต้องไม่เห็นแก่กินแก่นอน และต้องมีใจแน่วแน่เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย ฝึกอบรมจิตใจของตนอยู่เสมอ กล่าวโดยสรุปได้ว่า ไปทำงานก็ให้ไปทำงานจริง ๆ ทำงานเพื่องาน มุ่งประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ ไม่ใช่ไปหาความสุขสนุกสนานสบายเนื้อความ ๓ คาถาของโอวาทปาติโมกข์นี้ แสดงให้เห็นวิธีสั่งงานของพระพุทธเจ้า การที่พระองค์ทรงส่งพระสาวกไปประกาศพระศาสนา นั้น ก็คือพระองค์ส่งพระสาวกให้ไปทำงาน

อนึ่ง สาระสำคัญของโอวาทปาฏิโมกข์ถูกยกย่องว่าเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา อย่างไรก็ตาม พระพุทธพจน์ ๓ คาถากึ่งนี้ อาจสรุปใจความได้เป็นสามส่วน คือ อุดมการณ์ ๔ หลักการ ๓ และวิธีการ ๖ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(๑) อุดมการณ์ ๔ : พระพุทธพจน์คาถาแรก พระพุทธองค์ทรงกล่าวถึงอุดมการณ์อันสูงสุดของพระภิกษุและบรรพชิตในพระพุทธศาสนา อันมีลักษณะที่แตกต่างจากศาสนาอื่น อันอาจเรียกได้ว่า อุดมการณ์ ๔ ของพระพุทธศาสนา ได้แก่

(๑) ความอดทนอดกลั้นเป็นสิ่งที่นักบวชในศาสนาพึงยึดถือและเป็นสิ่งที่ต้องใช้เมื่อประสบสิ่งที่ไม่ชอบใจทุกอย่างที่ต้องเจอในชีวิตนักบวช

(๒) การมุ่งให้ถึงพระนิพพานเป็นเป้าหมายหลักของผู้ออกบวช

(๓) พระภิกษุและบรรพชิตในพระธรรมวินัยนี้ไม่พึงทำผู้อื่นให้ลำบากด้วยการเบียดเบียนทำความทุกข์กายหรือทุกข์ทางใจไม่ว่าจะในกรณีใด ๆ

(๔) พึงเป็นผู้มีจิตใจสงบจากอกุศลวิตกทั้งหลายมีความโลภ โกรธ หลง เป็นต้น

(๒) หลักการ ๓ : พระพุทธพจน์คาถาที่สอง พระพุทธองค์ทรงกล่าวถึง "หลักการอันเป็นหัวใจสำคัญเพื่อเข้าถึงจุดมุ่งหมายของพระพุทธศาสนาแก่พุทธบริษัทโดยย่อ" หรือ หลักการ ๓ กล่าวกันเป็นการสรุปรวบยอดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอันเป็นแนวทางที่พุทธบริษัทพึงปฏิบัติ ได้แก่

(๑) การไม่ทำบาปทั้งปวง

(๒) การทำกุศลให้ถึงพร้อม

(๓) การทำจิตใจให้บริสุทธิ์

(๓) วิธีการ ๖ : พระพุทธพจน์คาถาที่สาม หมายถึง วิธีการที่ธรรมทูตผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาถือเป็นอุบายวิธี พระภิกษุที่ออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาซึ่งมีเป็นจำนวนมากให้ใช้วิธีการเหมือนกันเพื่อจะได้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและถูกต้องเป็นธรรม ได้แก่ วิธีการทั้ง ๖ ได้แก่

(๑) การไม่กล่าวร้าย (เผยแผ่ศาสนาด้วยการไม่กล่าวร้ายโจมตีดูถูกความเชื่อผู้อื่น)

(๒) การไม่ทำร้าย (เผยแผ่ศาสนาด้วยการไม่ใช้กำลังบังคับข่มขู่ด้วยวิธีการต่าง ๆ)

- (๓) ความสำรวมในพระปาฏิโมกข์ (รักษาความประพฤติให้น่าเลื่อมใส)
- (๔) ความเป็นผู้รู้จักประมาณในการบริโภค (เสพปัจจัยสี่อย่างรู้ประมาณพอเพียง)
- (๕) นุ่งนอนในที่อันสงัด (สันโดษไม่คลุกคลีด้วยหมู่คณะ)
- (๖) ความเพียรในอธิจิต (พัฒนาจิตใจด้วยสมณะและวิปัสสนาเสมอ มิใช่ว่าเอาแต่สอน แต่ตนเองไม่กระทำตามที่สอน)

สรุปความได้ว่า โอวาทปาฏิโมกข์ ได้แก่ คำสอนที่เป็นแม่บท คำสอนที่เป็นหลักใหญ่ หรือ คำสอนที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ที่พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคตจะ สอนเหมือน ๆ กัน บางพระองค์ทรงสอนและปกครองคณะสงฆ์ด้วยหลักโอวาทปาฏิโมกข์ ไม่บัญญัติ พระวินัยเพื่อใช้ปกครองคณะสงฆ์ ดังนั้น บุคคลที่แสดงโอวาทปาฏิโมกข์ ได้แก่ พระพุทธเจ้าเท่านั้น พระสงฆ์ผู้เป็นสาวกจะไม่ใช้ผู้แสดงโอวาทปาฏิโมกข์ แต่จะอยู่ในฐานะผู้รับโอวาทปาฏิโมกข์มาปฏิบัติ และดำเนินชีวิต ดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลักการที่ปรากฏในโอวาทปาฏิโมกข์

๒.๒.๕ ความสำคัญของภิกษุปาฏิโมกข์ในพระพุทธศาสนา

การประกาศศาสนาในช่วงปฐมโพธิกาล พระพุทธเจ้าไม่ได้บัญญัติสิกขาบทไปพร้อม ๆ กับการเผยแผ่ธรรม เนื่องจากพระสงฆ์กลุ่มแรกล้วนแต่เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มีคุณธรรมขั้นต่ำ คือ พระโสดาบัน ดังนั้น พระสงฆ์จึงยังไม่มี ความประพฤติที่เลื่อมเสียเกิดขึ้น ต่อมาเมื่อพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่ไปกว้างไกลมากขึ้นเรื่อย ๆ คนบวชเริ่มมีจำนวนมากขึ้น เป้าหมายของผู้ที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาก็มีลักษณะแตกต่างกัน บางคนตั้งใจบวชเพื่อแสวงหาลาภสักการะบ้าง เพื่อหาเลี้ยงชีพบ้าง ไม่ได้บวชเพื่อประพฤติปฏิบัติธรรมเพื่อความพ้นทุกข์ ดังนั้น หลังจากบวชบางรูปจึงประพฤติเลื่อมเสีย เป็นเหตุให้พระพุทธเจ้าต้องบัญญัติสิกขาบทเพื่อเป็นแบบแผนแห่งการปฏิบัติ พระวินัยเกิดขึ้นจากการที่มีพระภิกษุสงฆ์สาวกเข้ามาบวชเป็นจำนวนมาก โดยที่บุคคลเหล่านั้นมาจากตระกูลที่ต่างกัน มีความประพฤติที่ต่างกัน และมีความเชื่อที่ต่างกัน เมื่อมาอยู่รวมกันจึงเป็นการยากที่จะมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยได้ พระสารีบุตรเถระผู้มีความเป็นห่วงต่อความมั่นคงในพระพุทธศาสนา จึงได้ทูลพระพุทธเจ้าให้บัญญัติสิกขาบทเพื่อเป็นเครื่องมือปกครองสงฆ์อันจะส่งผลให้พระพุทธศาสนา ดำรงอยู่ในโลกได้นาน แต่พระพุทธองค์ก็ไม่เห็นด้วย ทรงรอนจนกว่ามีภิกษุทำความผิดเสียหายนจึงได้บัญญัติสิกขาบทเป็นพระวินัยสำหรับปกครองคณะสงฆ์^{๒๔}

พระวินัยที่พระพุทธเจ้าบัญญัติขึ้นนี้ มีความหมายดังต่อไปนี้

- ๑) มีวินัยต่าง ๆ คือ ประกอบด้วยปาฏิโมกข์ทุเทศ ๕ ประการ มีหมวดแห่งอาบัติ ๗ ประเภท คือ ปาราชิก สังฆาทิเสส อนินยต (นิสสัคคียปาจิตตีย์) ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนีย์ ทุกกฏ ทูพภาสิต
- ๒) มีนัยพิเศษหมายถึงประกอบด้วยปฐมบัญญัติและอนุบัญญัติ
- ๓) เป็นการฝึกกายวาจา เพราะเป็นเครื่องห้ามพฤติกรรมทางกายและวาจา ดังข้อความที่ปรากฏในอรรถกถาว่า

^{๒๔} วัดเขาสนามชัย, วินัยพระนารัฐคู่มือโยม, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท แอคทีฟพริ้นท์ จำกัด, ๒๕๕๙), หน้า ๑-๕.

บัณฑิตผู้รู้สรรพแห่งพระวินัยทั้งหลายกล่าวว่า “วินัย เพราะมีนัยต่างๆ เพราะมีนัยพิเศษ และเพราะฝึกกายและวาจาอย่างนี้”^{๒๕} แสดงให้เห็นว่า พระวินัยมีหลายหลาย มีความเป็นพิเศษ และเป็นเครื่องใช้สำหรับฝึกกายและวาจาให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมแก่การดำเนินชีวิต พระวินัยจึงเป็นกฎเบื้องต้นสำหรับกุลบุตรผู้เข้ามาบวชเป็นภิกษุ เป็นเหมือนกฎหมาย เป็นข้อห้ามไม่ให้ปฏิบัติ

การบัญญัติพระวินัยเพื่อเป็นระเบียบให้พระสงฆ์สาวกได้ปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน ป้องกันความยุ่งยากวุ่นวายอันอาจเกิดขึ้น สิกขาบทที่ทรงบัญญัติ ๒ ประเภท คือ

๑) สิกขาบทที่เป็นมูลบัญญัติ ได้แก่ สิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้เดิม หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มาติกา คือ สิกขาบทที่ตั้งไว้เป็นบทแม่ การบัญญัติพระวินัยนี้ พระพุทธองค์มิได้ทรงบัญญัติไว้ล่วงหน้า ต่อเมื่อมีเหตุการณ์ความเสียหายน่าติเตียนของภิกษุบางรูปเกิดขึ้น พระพุทธองค์จึงประชุมพระสงฆ์สาวกทั้งหมด ไต่สวนมูลความผิดที่เกิดขึ้นว่าเกิดขึ้นจริงตามนั้นหรือไม่ และชี้แจงให้เห็นโทษความเสียหายที่เกิดจากความประพฤติของภิกษุบางรูปนั้นแล้ว ทรงถือเอาข้อความผิดนั้นเป็นต้นเหตุ ซึ่งเรียกว่าอาทิกัมมิกะ^{๒๖} ทรงบัญญัติห้ามภิกษุรูปอื่นประพฤติเช่นนั้นอีก ถ้าใครฝ่าฝืนประพฤติเช่นนั้นอีกจะต้องอาบัติ คือ ต้องโทษ และแม้สิกขาบทอื่น ๆ ก็ตาม พระพุทธองค์ทรงอาศัยเหตุเช่นนั้นเป็นมูลบัญญัติในการบัญญัติสิกขาบทแก่พระสาวกเช่นกัน

๒) สิกขาบทที่เป็นอนุบัญญัติ สิกขาบทที่บัญญัติเพิ่มเติม คือ ต่อมามีการกระทำผิดในลักษณะคล้ายกัน เพื่อเลี่ยงมูลแห่งอาบัติเดิม หรือเกิดเหตุการณ์ที่ไม่อาจบังคับใช้สิกขาบทเดิม ก็อาจแก้ไขรายละเอียดของสิกขาบทเดิมนั้นได้ เพื่อให้เกิดความรัดกุม รอบคอบ และเอื้อต่อพระธรรมวินัย

สิกขาบทที่พระพุทธองค์บัญญัติเรียบร้อยแล้วแล้วนี้ ต่อมาถูกรวบรวมเป็นภิกษุปาฏิโมกข์ หรืออาณาปาฏิโมกข์ มีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนามากมาย ทั้งต่อคณะสงฆ์โดยรวม ตัวภิกษุเป็นรายบุคคล และสถาบันพระพุทธศาสนา กล่าวโดยสรุปดังต่อไปนี้

ข้อปฏิบัติเพื่อประโยชน์ ๑๐ ประการ

พระพุทธองค์ทรงคำนึงถึงเหตุผลและหวังประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาโดยรวมจึงบัญญัติพระวินัย ภิกษุปาฏิโมกข์ในฐานะเป็นพระวินัย เมื่อศึกษาสืบทอดและปฏิบัติตามยิ่งอำนวยประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ

- (๑) เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์
- (๒) เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์
- (๓) เพื่อข่มบรูุษผู้แก้อยาก
- (๔) เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก
- (๕) เพื่อป้องกันอัสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน

^{๒๕} วิ.ม. (ไทย) ๑/๑/๑/๕๓.

^{๒๖} อาทิกัมมิกะ แปลว่า ผู้ทำคนแรก หรือผู้ประกอบกรรมครั้งแรก ซึ่งหมายถึงภิกษุผู้ก่อความเสียหายจนเป็นเหตุให้ทรงบัญญัติสิกขาบทห้ามไว้ ผู้เป็นต้นบัญญัติแห่งสิกขาบทนั้น ๆ เช่น พระสุทินเป็นต้นบัญญัติปฐมปาราชิกได้รับการยกเว้นไม่ต้องอาบัติปาราชิก.

- (๖) เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต
- (๗) เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส
- (๘) เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว
- (๙) เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม
- (๑๐) เพื่อถือตามพระวินัย^{๒๗}

ในที่นี้จะขอนำเสนอวัตถุประสงค์ในการบัญญัติวินัย ๑๐ ตามที่พระพุทธเจ้าทรงปรารภหรือประโยชน์ที่ทรงประสงค์ ในการทรงบัญญัติสิกขาบทแก่พระสงฆ์สาวก โดยแบ่งเป็น ๕ ประการ คือ

ประโยชน์ด้านที่ ๑ ประโยชน์แก่คณะสงฆ์หรือส่วนรวม

ภิกษุปาฏิโมกข์เมื่อรักษาอย่างบริสุทธิ์ดีแล้ว ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์แก่คณะสงฆ์โดยส่วนรวม ก่อให้เกิดความสามัคคี อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขของคณะสงฆ์ แบ่งเป็น ๒ ประการ คือ

(๑) เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ (สงฆสุภุคฺคตฺยา) คือ เพื่อความเรียบร้อยดีงามแห่งสงฆ์ ซึ่งได้ทรงชี้แจงให้มองเห็นคุณโทษแห่งความประพฤตินั้น ๆ ชัดเจนแล้ว จึงทรงบัญญัติสิกขาบทขึ้นไว้โดยความเห็นร่วมกัน สิกขาบทกลุ่มนี้ ทรงบัญญัติไว้เพื่อให้เกิดความยอมรับในข้อวัตรปฏิบัติตามสิกขาบทนี้ เพื่อให้หมู่คณะเกิดความเรียบร้อย หากพระสงฆ์สาวกไม่ประพฤติล่วงละเมิดทบัญญัติ จะทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่หมู่สงฆ์โดยส่วนรวม เช่น สิกขาบทในสังฆาทิเสสชื่อว่าด้วยการว่ากล่าวภิกษุผู้ว่ายากสอนยาก ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงสวดสมณุภาสน์จนครบ ๓ ครั้งเพื่อให้สละเรื่องนั้น ถ้าเธอกำลังถูกสวดสมณุภาสน์กว่าจะครบ ๓ ครั้ง ถ้าเธอไม่สละเป็นสังฆาทิเสส^{๒๘}

การเป็นคนว่ายากสอนยากเป็นอุปสรรคต่อศึกษาอบรมในพระพุทธศาสนา เมื่อประพฤติผิดไปจากพระวินัยแล้ว มีท่านผู้รู้มาว่ากล่าวตักเตือนแล้ว ยังเป็นคนดื้อรั้น คนประเภทนี้เป็นอันตรายต่อคณะสงฆ์ เพราะหากอยู่ด้วยกันแล้วไม่ยอมรับคำแนะนำตักเตือนกันแล้วก็ย่อมเป็นการยากที่จะยอมรับคนเหล่าอื่นที่จะมาตักเตือนได้ พระพุทธองค์จึงได้บัญญัติสิกขาบทไว้เพื่อป้องกันบุคคลประเภทนี้ไว้ เพื่อให้คณะสงฆ์ได้ว่ากล่าวตักเตือนบุคคลประเภทนี้ไว้

(๒) เพื่อความผาสุกแห่งสงฆ์ (สงฆผาสุคฺคตฺยา) คือ เพื่อให้พระสงฆ์อยู่ร่วมกันอย่างผาสุก สิกขาบทในกลุ่มนี้ ทรงบัญญัติไว้เพื่อรักษาประโยชน์แก่การอาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความสงบ ปลอดภัย ไม่มีความระแวงหรือกลัวภัยจากการที่มีภิกษุมหาอาศัยอยู่ร่วมกันจำนวนมาก เช่น สิกขาบทว่าด้วยการใช้สอยเสนาสนะ คือ เติง ตั่ง พุกหรือเก้าอี้ของสงฆ์ในที่กลางแจ้ง เมื่อจะจากไป ไม่เก็บ หรือไม่ใช้ให้เก็บเสนาสนะนั้น หรือไม่บอกมอบหมายไปเสีย ต้องอาบัติปาจิตตีย์^{๒๙}

สิกขาบทนี้แสดงให้เห็นว่า ต้องการให้เกิดความรับผิดชอบในการช่วยกันดูแลรักษาสิ่งของเครื่องใช้ของสงฆ์ เมื่อใช้แล้วต้องเก็บรักษา ไม่ทิ้งตากแดด ตากฝนให้เสียหาย ซึ่งเป็นการป้องกันผู้มัก

^{๒๗} วิ.มหา.(ไทย) ๑/๓๙/๒๘.

^{๒๘} วิ.มหา.(ไทย) ๑/๔๒๕/๔๕๕.

^{๒๙} วิ.มหา.(ไทย) ๒/๑๐๙/๒๙๒.

ง่ายไร้ความรับผิดชอบ แต่หากใส่ใจให้ความสำคัญต่อข้าวของเครื่องใช้ของส่วนรวมแล้วย่อม เป็นผลประโยชน์ของส่วนรวม

ประโยชน์ด้านที่ ๒ ประโยชน์แก่บุคคล

ภิกษุปาฏิโมกข์สามารถใช้แก้ปัญหาของบุคคลบางพวกได้ คือ หากมีภิกษุตั้ง บอกรถแล้ว ไม่ยอมปรับตัวก็มีวิธีจัดการ เป็นการแก้ปัญหาอันอาจจะไปรบกวนภิกษุรูปอื่นที่รักษาศีลอย่างเคร่งครัด ประโยชน์แก่บุคคลมี ๒ ประการ คือ

(๓) เพื่อข่มบุคคลผู้แก้อยาก (ทุมมงฺกุน ปุคฺคฺลาน นิคฺคฺหาย) คือ เพื่อกำราบภิกษุบางรูปที่ หัวดี ไม่ค่อยละอาย ประพฤติทราม สิกขาบทกลุ่มนี้ทรงบัญญัติไว้เพื่อจัดการภิกษุผู้ทุศีลบางกลุ่ม เพราะเมื่อไม่ได้บัญญัติสิกขาบทไว้ป้องกัน เมื่อพบเห็นภิกษุกำลังละเมิดพระวินัยก็จะยกสิกขาบทตามที่บัญญัติไว้เพื่อปรับอากับท่านเหล่านั้นได้ เพราะหากไม่มีพระวินัยเป็นข้ออ้าง ภิกษุผู้ทุศีลก็จะไม่ยอมรับ หรืออาจโต้แย้งไปต่าง ๆ นานา แล้วจะทำให้เกิดความเสียหายแก่พระพุทธศาสนาอย่างหาสุดมิได้ ดังสิกขาบทที่ยกมาเป็นตัวอย่าง เช่น สิกขาบทที่กล่าวถึงภิกษุถูกราคะครอบงำแล้ว มีจิตแปรปรวน พุดเกี้ยวมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบ พาดพิงเมถุน เหมือนชายหนุ่มพุดเกี้ยวหญิงสาว เป็นสังฆาติเสส^{๓๐} และ สิกขาบทที่กล่าวถึงภิกษุถูกราคะครอบงำแล้ว มีจิตแปรปรวน กล่าวสรรเสริญการบารอความใคร่ของตนต่อหน้ามาตุคาม ด้วยคำที่พาดพิงเมถุน เป็นสังฆาติเสส^{๓๑}

สิกขาบทที่ยกมานี้ แสดงให้เห็นว่า ภิกษุผู้ไม่มีความละอาย มีความประพฤติไม่น่าเลื่อมใส พุดจาเกี้ยวพาราสีทำนองบุรุษต้องการให้หญิงสาวบำเรอตนด้วยกามซึ่งไม่เหมาะสมกับสมณะ แสดงถึงความมักมากในโลภกิเลสเป็นต้น เมื่อมีภิกษุปาฏิโมกข์จึงสามารถลงโทษภิกษุผู้ไม่สำรวมเหล่านี้ได้

(๔) เพื่อความอยู่สบายแห่งเหล่าภิกษุผู้มีศีลดีงาม (เปสฺสาน ภิกฺขุน ฝาสฺวิหาราย) คือ เพื่อส่งเสริมให้ภิกษุประพฤติปฏิบัติชอบตามพระวินัย ปกป้องภิกษุผู้มีศีลไม่ให้ถูกรบกวนจากผู้ประพฤติไม่เรียบร้อย การเป็นอยู่ของภิกษุผู้มีศีล มีความสำรวมในพระปาฏิโมกข์ มีอาชีวะหมดจด ดงตามตามพระวินัย บางครั้งอาจถูกภิกษุผู้ทุศีลเบียดเบียนทำให้ได้รับความเดือดร้อน ดังสิกขาบท ในภุตคามวรรคความว่า “ก็ ภิกษุใดโกรธ ไม่พอใจ ฉุดลาก หรือใช้ให้ฉุดลากภิกษุออกจากวิหารของสงฆ์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์”^{๓๒} นอกจากนี้ยังรวมถึง ข้อปฏิบัติที่เป็นเสขียวัตถ์ที่ทรงบัญญัติไว้เพื่อความงดงามแห่งสงฆ์ มีอยู่ ๗ หมวด คือ

๔.๑ ปริมณฑลวรรค^{๓๓} คือ หมวดว่าด้วยการนุ่งห่มเรียบร้อย หมวดนี้ นับเป็นต้นแบบแห่งการพัฒนาบุคลิกภาพด้านการนุ่งห่ม

๔.๒ อุชชัคฆิกวรรค^{๓๔} คือ หมวดว่าด้วยการหัวเราะ หมวดนี้ นับเป็นต้นแบบแห่งการพัฒนาบุคลิกภาพ ด้านการแสดงออกทางกายที่ต้องควบคุมอาการที่เคลื่อนไหวให้อยู่ในสำรวม

^{๓๐} วิ.มหา.(ไทย) ๑/๒๘๔/๓๑๖.

^{๓๑} วิ.มหา.(ไทย) ๑/๒๙๑/๓๓๐.

^{๓๒} วิ.มหา.(ไทย) ๒/๑๒๕/๓๐๓.

^{๓๓} วิ.มหา.(ไทย) ๒/๕๗๖/๖๔๙.

^{๓๔} วิ.มหา.(ไทย) ๒/๕๘๖/๖๖๐.

๔.๓) ขัมภตถวรรค^{๓๕} คือ หมวตว่าด้วยการทำสะเอว หมวตนี้ นับเป็นต้นแบบแห่งการพัฒนาบุคลิกภาพด้านการเคลื่อนไหวที่สง่างาม ไม่เดินเร็วเกินไป ไม่ช้าเกินไป ก้าวเท้าพอดี

๔.๔) สักกัจจวรรค^{๓๖} คือ หมวตว่าด้วยความเคารพ หมวตนี้ นับเป็นต้นแบบแห่งการแสดงความเคารพกันในสถานที่เหมาะสม ที่ไหนควรทาคความเคารพหรือไม่ควรทาคความเคารพกัน ที่เรียกว่า รู้กาลเทศะ นั้นเอง

๔.๕) กพหวรรค^{๓๗} คือ หมวตว่าด้วยค้ำข้าว หมวตนี้ นับเป็นต้นแบบแห่งการเรียนรู้เรื่องมารยาทในการรับประทานอาหาร รวมถึงการรักษาสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการล้างภาชนะ

๔.๖) สุรสุรวรรค^{๓๘} คือ หมวตว่าด้วยการฉันทังซู้ตๆ หมวตนี้ นับเป็นต้นแบบแห่งการรับประทานอาหารมิให้ส่งเสียงรบกวนผู้อื่น และการจะแสดงธรรมแก่ใครนั้น ต้องดูความเหมาะสมแก่สถานที่และบุคคลอีกด้วย

๔.๗) ปาทุกถวรรค^{๓๙} คือ หมวตว่าด้วยเชียงเท้า หมวตนี้ นับเป็นต้นแบบแห่งการรับประทานอาหารมิให้ส่งเสียงรบกวน เป็นการสอนเรื่องมารยาทให้กับพระภิกษุเพื่อให้มีจริยาวัตรตรงตามเป็นต้นแบบในเรื่องการแต่งตัว เรื่องการยืนเดินนั่งนอนซึ่งก็คือบุคลิกภาพ

ประโยชน์ด้านที่ ๓ ประโยชน์แก่ความบริสุทธิ์ หรือแก่ชีวิต ทั้งทางกายและทางใจ

ภิกษุปาฏิโมกข์ที่รักษาดีแล้วย่อมเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการปฏิบัติตน เพราะถ้ามีศีลบริสุทธิ์ ย่อมจะปฏิบัติธรรมได้ก้าวหน้า ประโยชน์ด้านนี้มี ๒ ประการ คือ

(๕) เพื่อปิดกั้นอัสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในปัจจุบัน (ทิฏฐธมมิกานํ อาสวานํ สํวราย) คือ เพื่อระงับปิดทางความเสื่อมเสีย ความทุกข์ ความเดือดร้อน ความเสื่อมเสียไม่ว่าจะเป็นด้านชื่อเสียง หรือความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นแก่ภิกษุผู้ไม่ตั้งอยู่ในความสำรวม พระพุทธองค์ได้ทรงบัญญัติสิกขาบทไว้เพื่อป้องกันอัสวะที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้นไว้ ดังสิกขาบทที่ห้ามภิกษุพูดอวดอุตริมนุสสรธรรมที่ไม่มีในตนแก่อนุปสัมบัน ภิกษुरुปีเตละเมิตต้องอาบัติปาราชิก^{๔๐}

การอวดอุตริมนุสสรธรรมนี้เป็นอันตรายต่อคณะสงฆ์อย่างยิ่ง เพราะการกล่าวอ้างสิ่งที่ไม่ได้อยู่จริงให้ผู้อื่นหลงเชื่อเพื่อหวังลาภสักการะ เป็นการแสวงหาความสุขบนความคาดหวังผู้อื่น ซึ่งหากจะพิจารณาดูพฤติกรรมลักษณะนี้จะเป็นการโกหกตัวเองเป็นเบื้องต้น และโกหกผู้อื่น พระพุทธองค์จึงตรัสว่าเป็นมหาโจรที่มีพฤติกรรมรุนแรงและสร้างผลกระทบแก่สังคมมากที่สุด เพราะหลอกลวงคนอื่นมาเลี้ยงชีพ เป็นผู้ฉ้อฉลอาหารของชาวบ้านด้วยไถยจิต^{๔๑}

^{๓๕} วิ.มหา.(ไทย) ๒/๕๙๖/๖๗๐.

^{๓๖} วิ.มหา.(ไทย) ๒/๖๐๖/๖๘๑.

^{๓๗} วิ.มหา.(ไทย) ๒/๖๑๗/๖๙๓.

^{๓๘} วิ.มหา.(ไทย) ๒/๖๒๗/๗๐๓.

^{๓๙} วิ.มหา.(ไทย) ๒/๖๓๘/๗๑๗.

^{๔๐} วิ.มหา.(ไทย) ๑/๑๙๖/๑๘๒.

^{๔๑} วิ.มหา.(ไทย) ๑/๑๙๕/๑๘๑.

พระพุทธองค์ตรัสว่า มหาโจรมี ๕ จำพวก พวกที่หลอกลวงคนอื่นเลี้ยงชีพด้วยการอวดอุตริมนุสสรรมร้ายแรงที่สุด เพราะฉนั้นอาหารของชาวบ้านด้วยโดยจิต ดังพุทธดำรัสว่า

ภิกษุทั้งหลาย มหาโจร ๕ จำพวกนี้ มีปรากฏอยู่ในโลก คือ

(๑) มหาโจรบางคนในโลกนี้ ประารถนาว่า เมื่อไรหนอ เราจึงจักมีบริวารเป็นร้อยหรือเป็นพันห้อมล้อมแล้วท่องเที่ยวไปในคาม นิคม และราชธานี ทำการฆ่าเอง สั่งให้ผู้อื่นฆ่า ตัด (มือเท้าผู้อื่น) เอง สั่งให้ผู้อื่นตัด เผา (บ้าน) เอง สั่งให้ผู้อื่นเผา ต่อมา มหาโจรนั้น ก็ได้มีบริวารเป็นร้อยหรือเป็นพันห้อมล้อมแล้วท่องเที่ยวไปในคาม นิคม และราชธานี ทำการฆ่าเอง สั่งให้ผู้อื่นฆ่า ตัดเอง สั่งให้ผู้อื่นตัดเผาเอง สั่งให้ผู้อื่นเผา ฉนั้นใด ภิกษุชู้บางรูปในธรรมวินัยก็ฉนั้นเหมือนกัน ประารถนาว่า เมื่อไรหนอ เราจักมีภิกษุบริวารเป็นร้อยหรือเป็นพันห้อมล้อมแล้วท่องเที่ยวไปในคาม นิคม และราชธานี อันคฤหัสถ์และบรรพชิตสักการะ เคารพ นับถือ บูชา นอบน้อม ได้จีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัช ต่อมา ภิกษุนั้นก็ได้มีภิกษุบริวารเป็นร้อยหรือเป็นพันห้อมล้อมแล้วท่องเที่ยวไปในคาม นิคมและราชธานี อันคฤหัสถ์และบรรพชิตสักการะ เคารพ นับถือ บูชา ยำเกรง ได้จีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชบริวาร ภิกษุทั้งหลาย นี้คือมหาโจรจำพวกที่ ๑ ที่มีปรากฏอยู่ในโลก

(๒) ภิกษุทั้งหลาย ยังมีภิกษุชู้บางรูปในธรรมวินัยนี้ เล่าเรียนธรรมวินัยที่ตลาดตประกาศแล้ว อวดอ้างว่าเป็นของตน ภิกษุทั้งหลาย นี้คือมหาโจรจำพวกที่ ๒ ที่มีปรากฏอยู่ในโลก

(๓) ภิกษุทั้งหลาย ยังมีภิกษุชู้บางรูปในธรรมวินัยนี้ โจทเพื่อนภิกษุผู้บริสุทธิ์ ผู้ประพฤติพรหมจรรย์อันบริสุทธิ์ด้วยเรื่องที่ทำลายพรหมจรรย์อันไม่มีมูลภิกษุทั้งหลายนี้คือ มหาโจรจำพวกที่ ๓

(๔) ภิกษุทั้งหลาย ยังมีภิกษุชู้บางรูปในธรรมวินัยนี้ สงเคราะห์ประจบคฤหัสถ์ด้วยครุภัณฑ์ของสงฆ์คืออาราม พื้นที่อาราม วิหาร พื้นที่วิหาร เตียง ตั่ง ฟูก หมอน หม้อ โลหะ อ่าง โลหะ กระถางโลหะ กระทะโลหะ มีด ขวาน ผึ่ง จอบ สว่าน เถาวัลย์ ไม้ไผ่ หล้ามุงกระต่าย หล้าแฝก หล้าสามัญ ดินเหนียว เครื่องไม้ เครื่องดิน ภิกษุทั้งหลาย นี้คือมหาโจรจำพวกที่ ๔

(๕) ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้กล่าวอวดอุตริมนุสสรรมอันไม่มีอยู่ ไม่เป็นจริง จัดเป็นยอดมหาโจรในโลกพร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่มสัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดาและมนุษย์ ข้อนี้เพราะเหตุไร เพราะภิกษุนั้น ฉนั้นอาหารของชาวบ้านด้วยโดยจิต”^{๔๒}

สิกขาบทในข้อนี้แสดงให้เห็นตัวอย่างของภิกษุผู้มีอาจารย์บติ ไร้ความละอายอาศัยเพศนักบวชเป็นเครื่องมือ หลอกลวงเลี้ยงชีพ พระพุทธองค์จึงจัดภิกษุเหล่านี้ว่าเป็นมหาโจร โดยเฉพาะมหาโจรจำพวกที่ ๕ ผู้กล่าวอวดอุตริมนุสสรรมที่ไม่มีอยู่จริงนับเป็นมหาโจรที่เลวร้ายที่สุด

(๖) เพื่อบำบัดอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในอนาคต (สมปรายิกาน อาสวาน ปฏิฆาต) คือ เพื่อแก้ไขมิให้เกิดความเสื่อมเสีย ความทุกข์ความเดือดร้อน ที่จะมาในภายหน้าหรือภพหน้า ในกรณีที่อันตรายอันจะเกิดขึ้นในอนาคต พระพุทธองค์ทรงเป็นห่วงเรื่องทรัพย์สิน เพราะเป็นเรื่องผลประโยชน์ที่จะทำให้ร้ายภิกษุได้ง่าย แม้จะทรงบัญญัติห้ามมิให้พระจับต้องเงินและทอง แต่ก็เป็นการป้องกันความเสียหายดังกล่าวไว้ ดังพุทธยปาราชิกสิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้ว่า

^{๔๒} วิ.มหา.(ไทย) ๑/๑๙๕/๑๘๐-๑๘๑.

“ก็ ภิกษุใด ถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้โดยส่วนแห่งจิตคิดจะลักมีมูลค่าเท่ากับอัตราทิโษที่พระราชาทิ้งหลายจับโจรได้แล้วประหารบ้าง จองจำบ้าง เนรเทศบ้าง บริภาษว่า “เจ้าเป็นโจรเจ้าเป็นคนพาล เจ้าเป็นคนหลง เจ้าเป็นขโมย” ดังนี้ เพราะถือนำทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้เช่นใด ภิกษุผู้ถือนำทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้เช่นนั้น แม้ภิกษุนั้นเป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้”^{๔๓}

ประโยชน์ด้านที่ ๔ ประโยชน์แก่ประชาชน

นอกจากภิกษุปาฏิโมกข์จะอำนวยประโยชน์ให้แก่ภิกษุสงฆ์แล้ว คานึงถึงคฤหัสถ์ด้วย โดยมุ่งอนุเคราะห์ทั้งคฤหัสถ์ที่ยังไม่มีความศรัทธาและคฤหัสถ์ผู้มีศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาแล้ว ประโยชน์ด้านนี้มี ๒ ประการ คือ

(๓) เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส (อุปสมุณานัน ปสาทาย) คือ ความมักน้อย สันโดษ นับว่าเป็นองค์คุณของภิกษุในพระพุทธศาสนา หากภิกษุไม่ประกอบด้วยองค์คุณดังกล่าว ประพฤติตนเป็นคนเห็นแก่ได้ย่อมได้รับคำติเตียน ในข้อนี้ พระพุทธองค์ได้ทรงบัญญัติสิกขาบทเพื่อป้องกันไว้ เช่น สิกขาบทที่ห้ามภิกษุขบถจัญจากคนที่ไม่ใช่ญาติ ตัวอย่างเช่น

๑) ก็ ภิกษุใดออกปากขบถจัญจากคฤหัสถ์ชายหรือคฤหัสถ์หญิงผู้ไม่ใช่ญาติ ต้องอาบัตินิสสัคคียปาจิตตีย์”^{๔๔}

๒) ถ้าคฤหัสถ์ชายหรือคฤหัสถ์หญิงผู้ไม่ใช่ญาติ นาจิวรงานวนมากมาปวารณาภิกษุนั้น ภิกษุนั้นพึงยินดีจิวรมีอุตตราสงค์และอันตราสกเป็นอย่างมาจิวรที่เขาณามานั้น ถ้ายินดีเกินกว่านั้น ต้องอาบัตินิสสัคคียปาจิตตีย์”^{๔๕}

๓) ก็ คฤหัสถ์ชายหรือคฤหัสถ์หญิงผู้ไม่ใช่ญาติ ตระเตรียมทรัพย์เป็นค่าจิวร เจาะจงภิกษุว่า “เราจะซื้อจิวรด้วยทรัพย์เป็นค่าจิวรนี้แล้ว นิมนต์ภิกษุซื้อนี้ให้ครองจิวร” ถ้าภิกษุนั้นซึ่งเขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน เข้าไปกาหนด ชนิดจิวรในที่ที่เขาเตรียมจิวรไว้ เพราะต้องการจิวรที่ว่า “ดีละ ท่านจงซื้อจิวรเช่นนั้นเช่นนี้ด้วยทรัพย์เป็นค่าจิวรนี้แล้วให้อาตมาครองเถิด” ต้องอาบัตินิสสัคคียปาจิตตีย์”^{๔๖}

สิกขาบทที่ยกมานี้เกิดจากกรณีภิกษุไปขบถจัญจากคฤหัสถ์ที่ไม่มีศรัทธาเลื่อมใส เมื่อภิกษุไปขบถจัญจึงไม่พอใจ นินทา โพนทนาไปต่าง ๆ นานา เกิดความเสียหาย พระพุทธองค์จึงบัญญัติสิกขาบทห้ามไม่ให้ขบถจัญจากคนที่ไม่ใช่ญาติ ไม่ได้ปวารณาไว้

(๔) เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นไปของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว (ปสมุณานัน ภิกษุโยภาวาย) คือ ในหมู่คฤหัสถ์ที่มีความศรัทธาเลื่อมใสแล้วพระพุทธองค์ก็หวังให้ภิกษุรักษาศรัทธาไว้ ไม่ทำกิริยาที่ทำลายศรัทธา พระภิกษุเป็นผู้มีศีลย่อมประพฤติตนเป็นประโยชน์ต่อผู้อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน หากพระภิกษุดังกล่าวกล่าวมีความประพฤติเลวทราม การกระทำของเขาย่อมไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น ๆ ข้อนี้เห็นได้จากสิกขาบทกุลทูกสิกขาบทแห่งสังฆาติเสส ความว่า

^{๔๓} วิ.มหา.(ไทย) ๑/๘๙/๗๘-๗๙.

^{๔๔} วิ.มหา.(ไทย) ๒/๕๑๖/๔๑.

^{๔๕} วิ.มหา.(ไทย) ๒/๕๒๓/๔๗.

^{๔๖} วิ.มหา.(ไทย) ๒/๕๒๘/๕๒.

ก็ ภิกษุอยู่อาศัยหมู่บ้านหรือนิคมแห่งใดแห่งหนึ่ง ประทุษร้ายตระกูล มีความประพฤติเลวทราม เขาได้เห็นและได้ยินกันทั่ว ตระกูลทั้งหลายที่เธอประทุษร้าย เขาก็ได้เห็นและได้ยินกันทั่ว ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าวตักเตือนอย่างนี้ว่า “ท่านประทุษร้ายตระกูลประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของท่าน เขาได้เห็นและได้ยินกันทั่ว ตระกูลทั้งหลายที่ท่านประทุษร้าย เขาก็ได้เห็นและได้ยินกันทั่ว ท่านจงออกจากอาวาสนี้ อ้อย่าอยู่ที่นี้” และภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวตักเตือนอยู่อย่างนี้ก็ได้ตอบภิกษุทั้งหลายว่า “พวกภิกษุลำเอียงเพราะความพอใจ ลำเอียงเพราะความขัดเคือง ลำเอียงเพราะความหลง และลำเอียงเพราะความกลัวขับภิกษุบางรูป ไม่ขับบางรูป เพราะอาบัติอย่างเดียวกัน” ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวตักเตือนอย่างนี้ว่า “ท่านอย่าพูดอย่างนั้น ภิกษุทั้งหลายไม่ลำเอียงเพราะความพอใจ ไม่ลำเอียงเพราะความขัดเคือง ไม่ลำเอียงเพราะความหลง และไม่ลำเอียงเพราะความกลัว ท่านประทุษร้ายตระกูล ประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของท่าน เขาได้เห็นและได้ยินกันทั่ว ตระกูลทั้งหลายที่ท่านประทุษร้าย เขาก็ได้เห็นและได้ยินกันทั่ว ท่านจงออกจากอาวาสนี้ อ้อย่าอยู่ที่นี้” ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวตักเตือนอยู่อย่างนี้ ก็ยังยกย่องอยู่อย่างนั้น ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงสวดสมณภาสน์จนครบ ๓ ครั้งเพื่อให้สละเรื่องนั้น ถ้าเธอกำลังถูกสวดสมณภาสน์กว่าจะครบ ๓ ครั้ง สละเรื่องนั้นได้นั้นเป็นการดี ถ้าเธอไม่สละ เป็นสังฆาติเสส^{๔๗}

ภิกษุปาฏิโมกข์เมื่อภิกษุรักษาศีลแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อยังจิตของผู้ที่มีศรัทธาอยู่แล้ว ให้มีศรัทธาเลื่อมใสยิ่งขึ้นไป เพราะภิกษุจะไม่ประพฤติเสียหายกระทบต่อความรู้สึกของชาวบ้าน ซึ่งพระพุทธองค์ก็ทรงห้ามไว้ การสงเคราะห์ศฤงษณ์ภิกษุต้องระมัดระวัง เพราะอาจเป็นการประจบศฤงษณ์หรือประทุษร้ายตระกูล หรืออาจเป็นการแสวงหาลาภอันไม่สมควร (อนสนา) ก็เป็นได้

ประโยชน์ด้านที่ ๕ ประโยชน์แก่พระศาสนา

ภิกษุปาฏิโมกข์ที่ภิกษุรักษาศีลแล้วย่อมอำนวยประโยชน์โดยตรงแก่พระพุทธศาสนา ส่งผลทำให้พระพุทธศาสนาดำรงมั่นอยู่บนโลกนี้อย่างยาวนาน ประโยชน์ด้านนี้มี ๓ ประการ คือ

(๔) เพื่อความตั้งมั่นแห่งสังฆธรรม (สัทธมมภูจิตติยา) คือ พระวินัยที่ภิกษุรักษาศีลแล้วย่อมส่งผลดีต่อการศึกษา การเผยแผ่ การรักษาสืบต่อ และการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย การที่เพื่อนสหธรรมจารีผู้ประพฤติพรหมจรรย์ในพระพุทธศาสนาที่ประพฤติดีปฏิบัติชอบ ช่วยกันปกป้องพระพุทธศาสนา เมื่อพบเห็นเพื่อนพรหมจรรย์ประพฤติผิด ไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยจึงช่วยว่ากล่าวตักเตือนให้สติยอมเป็นผลดี แต่หากปกปิดไม่ว่ากล่าวตักเตือนย่อมเกิดโทษ ดังนั้น สิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้จึงนับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะทำให้พระสังฆธรรมหรือศาสนามั่นคง ดังสิกขาบทที่บัญญัติไว้ในสัปภาณวรรคว่า “ก็ ภิกษุใดรู้อยู่ ปกปิดอาบัติชั่วหยาบของภิกษุ ต้องอาบัติปาจิตตีย์”^{๔๘} และสิกขาบทที่มีความประสงค์คล้ายกันว่า

ก็ ภิกษุใดเพียรพยายามเพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง หรือถ้อยยกย่องยืนยันอธิกรณ์อันเป็นเหตุทำให้แตกแยกกัน ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าวตักเตือนอย่างนี้ว่า “ท่านอย่าเพียรพยายามเพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง หรือถ้อยยกย่องยืนยันอธิกรณ์อันเป็นเหตุทำให้แตกแยกกัน

^{๔๗} วิ.มหา.(ไทย) ๑/๔๓๖/๔๖๖-๔๖๗.

^{๔๘} วิ.มหา.(ไทย) ๒/๓๘๘/๕๑๐.

ท่านจงพร้อมเพรียงกับสงฆ์ เพราะสงฆ์พร้อมเพรียง ประองคอง ไม้วิวาท มีอุทเทศเดียวกันย่อมอยู่ ผาสุก” และภิกษุเหล่านั้นอันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวตักเตือนอย่างนี้ยังยกย่องอยู่อย่างนั้นภิกษุเหล่านั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงสวดสมณภาสน์จนครบ ๓ ครั้งเพื่อให้สละเรื่องนั้น ถ้าเธอกำลังถูกสวดสมณภาสน์กว่าจะครบ ๓ ครั้ง สละเรื่องนั้นได้ นั่นเป็นการดี ถ้าเธอไม่สละ เป็นสังฆาทิเสส^{๔๙}

บทบัญญัติตามสิกขาบทนี้ ให้ความสำคัญต่อหมู่สงฆ์ที่อยู่กันด้วยความสามัคคี มีธรรมและวินัยเดียวกัน อยู่กันด้วยความสงบสุข หากมีผู้ใดมาก่อให้เกิดความแตกแยกย่อมก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ดังนั้น สิกขาบทนี้จึงเป็นการป้องกันบุคคลประเภทนี้ จึงปรับอาบัติอย่างหนักไว้เป็นเครื่องป้องกัน

(๑๐) เพื่ออนุเคราะห์วินัย (วินยานุคฺคหยา) คือ ทำให้มีบทบัญญัติสำหรับใช้เป็นหลักเกณฑ์จัดระเบียบของหมู่ สนับสนุนการประพฤติตามพระวินัยให้หนักแน่นมั่นคงยิ่งขึ้น^{๕๐} ในข้อนี้ ได้ทรงบัญญัติสิกขาบทที่ใช้เป็นแนวทางเพื่อการพิจารณาปรับอาบัติในกรณีที่มีอธิกรณ์เกิดขึ้นแก่ภิกษุผู้ถูกกล่าวโทษ เช่น อนียตสิกขาบทว่า “ก็ ภิกษุใดนั่งบนอาสนะที่กำบังในที่ลับพอจะทำการได้กับมาตุคามสองต่อสอง อุบาสิกามีวาจาเชื่อถือได้ ได้เห็นภิกษุหนึ่งกับมาตุคามนั้นแล้ว กล่าวโทษด้วยอาบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง บรรดาอาบัติ ๓ อย่าง คือ ปาราชิก สังฆาทิเสสหรือปาจิตตีย์ ภิกษุนั้นยอมรับการนั่ง พึงถูกปรับด้วยอาบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง บรรดาอาบัติ ๓ อย่าง คือ ปาราชิก สังฆาทิเสส หรือปาจิตตีย์ อีกอย่างหนึ่ง อุบาสิกามีวาจาเชื่อถือได้นั้น กล่าวโทษด้วยอาบัติใด ภิกษุนั้นพึงถูกปรับด้วยอาบัตินั้นอาบัตินี้ชื่อว่า อนียต^{๕๑}

สิกขาบทที่บัญญัติเหล่านี้ ล้วนแต่เพื่ออนุเคราะห์หรือคล้อยตามพระวินัยที่บัญญัติไว้อย่างมั่นคงเป็นหลักฐานหนักแน่น จะเห็นว่า พระวินัยที่พระพุทธเจ้าบัญญัติจะไม่ขัดแย้งกัน คล้อยตามกันมีโทษหนักบ้าง เบาบ้าง ตามสมควรแก่ความผิด พร้อมกันนั้นก็มิวิธีปฏิบัติเพื่อออกจากอาบัตินั้น ๆ อย่างเป็นขั้นตอนตามสมควรแก่ความผิด ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความเรียบร้อยดีงามแก่คณะสงฆ์

สรุปความได้ว่า ภิกษุปาฏิโมกข์และพระวินัยอื่น ๆ นอกพระปาฏิโมกข์เป็นพระวินัยที่พระพุทธเจ้าบัญญัติขึ้นเพื่อประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา ๑๐ ประการสรุปย่อเป็นประโยชน์ ๕ ด้าน คือ (๑) ประโยชน์แก่คณะสงฆ์โดยส่วนรวม เพื่อให้สงฆ์ทั้งปวงยอมรับว่าดีแล้วนำไปปฏิบัติไปในทางเดียวกัน และเพื่อให้สงฆ์อยู่ร่วมกันด้วยความผาสุก (๒) ประโยชน์แก่บุคคล เพื่อข่มภิกษุผู้ต่อต้าน และปกป้องสนับสนุนภิกษุผู้มีศีลดีงาม (๓) ประโยชน์แก่ความบริสุทธิ์ทั้งทางกาย ใจ ไม่ให้อาสวกิเลสครอบงำได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (๔) ประโยชน์แก่ประชาชน ทั้งที่ยังไม่เลื่อมใสและผู้ทีเลื่อมใสแล้ว (๕) เพื่อประโยชน์แก่พระศาสนา คือ เพื่อให้พระสัทธรรมดำรงมั่นคงยาวนาน และเพื่อให้เป็นแบบแผนปฏิบัติที่อนุเคราะห์หรือคล้อยตามพระวินัย

^{๔๙} วิ.มหา.(ไทย) ๑/๔๑๑/๔๔๔.

^{๕๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๙), หน้า ๒๔๒.

^{๕๑} วิ.มหา.(ไทย) ๑/๔๔๔/๔๗๕.

๒.๒.๖ ข้อปฏิบัติที่เป็นระเบียบของคณะสงฆ์

ภิกษุปาฏิโมกข์ถูกใช้เป็นระเบียบในการปฏิบัติของพระสงฆ์ และเป็นแนวทางแห่งการปฏิบัติตนของภิกษุ สิกขาบทในภิกษุปาฏิโมกข์มีมากถึง ๒๒๗ สิกขาบท จำแนกเป็นข้อศึกษาสำคัญ ๆ สำหรับภิกษุในพระพุทธศาสนาได้ ๒ ด้าน คือ

(๑) อาทิพรหมจริยการศึกษา คือ ข้อห้ามที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้มิให้ภิกษุล่วงละเมิดหากภิกษุใดล่วงละเมิดจะมีโทษหนักบ้างเบาบ้างตามความผิดที่ได้กระทำ พุทธบัญญัติมี ๒๒๗ ข้อซึ่งถูกกำหนดไว้เป็นหลักเรียกว่า “พระปาฏิโมกข์” สำหรับภิกษุสวดทบทวนทุก ๑๕ วัน พระวินัยส่วนนี้ถือว่าเป็นข้อศึกษาอบรมหรือข้อปฏิบัติอันเป็นเบื้องต้นของพรหมจรรย์ ในการดำเนินชีวิตอย่างประเสริฐ เป็นระเบียบที่พึงปฏิบัติในสังคมของพระอรหันต์บุคคล ได้แก่ ส่วนที่เป็นสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้เพื่อป้องกันความเสียหายเป็นต้น มีการปรับโทษกำกับไว้ทุกข้อ หนักบ้าง เบาบ้าง จัดเป็นพุทธอาณา คือ เป็นคำสอนส่วนที่มีบทลงโทษของพระพุทธเจ้า

(๒) อภิสมจาริกการศึกษา ได้แก่ ข้อศึกษาอบรมหรือข้อปฏิบัติอันเป็นแบบแผน ธรรมเนียม ความประพฤติที่เป็นมรรยาท เป็นสมบัติผู้ดี ซึ่งทรงบัญญัติไว้เพื่อให้พระสงฆ์มีความสง่างามน่าเคารพศรัทธาเลื่อมใส เป็นสิกขาบทที่มานอกพระปาฏิโมกข์^{๕๒} พระวินัยในส่วนที่เป็นอภิสมจาริกนี้ไม่ปรับโทษไว้โดยตรง แต่ถ้าไม่เอื้อเพื่อปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมนี้ ก็ปรับอาบัติอย่างเบา คือ อาบัติอุลลัจจัยและอาบัติทุกกฏ พระวินัยส่วนที่เป็นอภิสมจาริกมีมากเกินจะนามาสวดทบทวนจึงจัดไว้เป็นส่วนหนึ่งสำหรับให้ภิกษุศึกษาเพิ่มเติมและไม่ขัดกับพระปาฏิโมกข์

๒.๒.๗ แนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์จากเอกสาร และบทความทางวิชาการต่าง ๆ ดังนี้ **พระสงฆ์ในอดีต**พระพุทธศาสนาได้แผ่ขยายเข้าดินแดนสุวรรณภูมิเป็นครั้งแรกเมื่อพุทธศตวรรษที่ ๓ โดยการนำของพระโสณะและพระอุตตระ เป็นพระพุทธศาสนาแบบเถรวาท และพุทธศตวรรษที่ ๗ พระพุทธศาสนาแบบมหายานได้เผยแผ่สู่ดินแดนทางภาคเหนือของไทย และมีอิทธิพลเหนือดินแดนนี้เป็นเวลาหลายร้อยปี จนถึงพุทธศตวรรษที่ ๑๗ พระพุทธศาสนาแบบเถรวาทได้มีความสำคัญขึ้นอีกครั้งหนึ่ง การที่พระพุทธศาสนาได้เข้ามาอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนนี้ทำให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับเอาภาษามคธ (ภาษาบาลี) มาใช้ร่วมกับภาษาดั้งเดิมของล้านนา และได้ผสมอยู่ในภาษาไทยจนมาถึงปัจจุบัน^{๕๓}

พระพุทธศาสนามีความผูกพันกับการศึกษาไทยมาตั้งแต่ยุคแรก ทั้งในด้านเนื้อหา คือ เนื้อหาด้านจริยธรรม ภาษา และการดำเนินชีวิต และในด้านวิธีการ คือ วัดเป็นสถานที่ให้การศึกษา และมีพระสงฆ์เป็นครูที่เป็นพื้นฐานอันสำคัญที่จะช่วยให้ได้ทั้งศีล ให้ได้ฟังเรื่องดีงาม ให้ได้บำเพ็ญเพียร และได้ปัญญา วัดจึงเป็นศูนย์กลางของชุมชนอย่างแท้จริง ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา

^{๕๒} พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุตเตโช), **พระวินัยบัญญัติ**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ จำกัด, ๒๕๖๑), หน้า ๑๖-๑๗.

^{๕๓} พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), **พระพุทธศาสนาในเอเชีย**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๑), หน้า ๑๑๐.

เกี่ยวกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในโรงเรียน จึงจะกล่าวถึงบทบาทของพระสงฆ์ในอดีตเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการใดการศึกษาเป็นสำคัญ

ในสมัยสุโขทัย มีสถานที่ให้การศึกษาแก่เยาวชนอยู่ ๓ อย่าง คือ วัด สำนักราชบัณฑิต และราชสำนัก สองอย่างหลังเป็นสถานศึกษาสำหรับลูกเจ้านาย ส่วนวัดเป็นสถานที่ศึกษาสำหรับชาวบ้านทั่วไปเป็นส่วนมาก ในสมัยพระมหาธรรมราชาลิไทย พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ไตรภูมิพระร่วง ซึ่งเป็นวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อทางศาสนาของคนไทยมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ในสมัยของพระองค์ยังได้กำหนดแบ่งพระภิกษุออกเป็น ๒ ฝ่าย ตามหน้าที่ปฏิบัติคือ

๑) ฝ่ายคามวาสี หมายถึง พระที่อาศัยในหมู่บ้าน (ในเมือง) ทำหน้าที่ให้การศึกษาและอยู่ใกล้ชิดกับประชาชน

๒) ฝ่ายอรัญวาสี หมายถึง พระที่ออกธุดงค์ตามป่าหรือสถานที่ห่างไกล ทำหน้าที่ ปฏิบัติธรรม เจริญวิปัสสนาตามคำสอนของพระพุทธศาสนาโดยตรงในส่วนของวัดในเมืองหรือคามวาสีมีบทบาทต่อการศึกษาในสมัยสุโขทัย ๓ ด้าน คือ จริยศึกษา (หลักศีลธรรมจากพระพุทธศาสนา) พุทธศึกษา (ความรู้ทางภาษา) และหัตถศึกษา (งานช่างและพุทธศิลป์ต่าง ๆ)^{๕๔} ทางอาณาจักรล้านนา พระพุทธศาสนาได้รับการทำนุบำรุง มีการสร้างวัดต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก สมัยพระเจ้าติโลกราช (พ.ศ. ๑๙๗๘-๒๐๓๐) ทรงโปรดให้มีการสังคายนาพระไตรปิฎก เป็นครั้งแรกในประเทศไทย (เป็นครั้งที่ ๘ ของนิกายเถรวาท) ผลจากการชำระพระไตรปิฎกครั้งนั้นก่อให้เกิดความตื่นตัวทางการศึกษา พระพุทธศาสนา ได้มีการประพันธ์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาเป็นภาษาล้านนาไทย และภาษาบาลีเป็นจำนวนมาก

ในสมัยอยุธยา โดยทั่วไปสภาพความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนากับการศึกษาในสมัยอยุธยามีความใกล้เคียงกับสุโขทัย แต่ก็ได้มีการเน้นความสำคัญของการศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ได้ทรงกำหนดไว้ว่าผู้ที่จะถวายตัวเข้ารับราชการได้ต้องผ่านการบวชเรียนมาก่อน และข้อกำหนดนี้ได้กลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของคนไทย ว่าชายไทยจะต้องอุปสมบทเมื่ออายุครบ ๒๐ ปี

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น วัดและพระสงฆ์ยังมีบทบาทในการจัดการศึกษาแก่ชุมชนเช่นเดียวกับสมัยก่อนๆ และมีเหตุการณ์ที่สำคัญ ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงโปรดให้จารึกวิชาการต่างๆ รวม ๓ หมวด คือ แพทย์ศาสตร์ อักษรศาสตร์ และช่างฝีมือไว้ที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้สนใจแต่ไม่มีโอกาสได้ศึกษา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงตั้งโรงพิมพ์แห่งแรกของคนไทยขึ้นที่วัดบวรนิเวศวิหาร เพื่อพิมพ์หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแข่งกับหนังสือของคริสต์

“ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ถึงปัจจุบัน ภายหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงนำระบบจัดการศึกษาแบบตะวันตกเข้ามาใช้ วัดและพระสงฆ์ถูกลดบทบาทในการให้การศึกษาแก่

^{๕๔} พันัส หันนาคินท์, การศึกษาของไทย, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗), หน้า ๑๑๓-๑๑๔.

ชุมชนน้อยลง อย่างไรก็ตาม ในระยะที่มีระบบโรงเรียนเกิดขึ้นแรกๆ นั้น ครูไทยก็คือ เปรียญลาพรต หมายถึง ผู้บวชเรียนจนสอบได้เปรียญธรรมแล้วลาสิกขา เป็นจำนวนมาก”^{๕๕}

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในสังคมไทย เป็นการเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเมื่อชาติตะวันตกมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีถึงระดับหนึ่งและแข่งขันกันออกล่าอาณานิคม ประเทศไทยแม้ว่ามีได้เสียเอกราชหรือตกเป็นอาณานิคมของชาติใด แต่ก็ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก ทั้งจากการติดต่อค้าขายและการเผยแพร่ศาสนาอย่างคล้ายคลึงกับประเทศที่ตกเป็นอาณานิคมเช่นกัน

“ส่วนการปรับตัวรับวัฒนธรรมตะวันตกของไทยนั้นมี ๒ ลักษณะ ใน ๒ ระยะ คือ ระยะแรก เป็นการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สังคมอยู่รอด ส่วนในระยะหลัง การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นด้วยความตั้งใจที่พัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า สามารถแข่งขันกับนานาอารยประเทศ และมีการเปลี่ยนแปลง ครั้งสำคัญในสังคมไทยที่ก่อให้เกิดผลกระทบมาจนถึงปัจจุบันหลายครั้ง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง ใน พ.ศ. ๒๔๗๕ และการริเริ่มแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นต้น”^{๕๖}

การเปลี่ยนแปลงบทบาทของสถาบันศาสนาที่เป็นผลกระทบมาจากการเปลี่ยนแปลง ทางสังคม กล่าวคือเมื่อเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปวิถีชีวิตของประชาชนก็เปลี่ยนแปลงไป อาชีพ การงานทำให้คนมีเวลาเข้าวัดหรือสนใจศาสนาน้อยลง การศึกษาแผนใหม่ซึ่งมีรากฐานแบบวิทยาศาสตร์และประชาธิปไตย ทำให้คนไม่เชื่อเรื่องเหนือประสาทสัมผัสและประสบการณ์ตรง ละเลยคำสอนของศาสนาไปด้วย ดังนั้น สถาบันศาสนาซึ่งเคยมีบทบาทและมีความหมายสำคัญยิ่งต่อสังคม จึงค่อยๆ ลดบทบาทและความสำคัญลง

บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมในอดีต ว่า “หน้าที่โดยตรงของพระสงฆ์ตามที่บัญญัติคือ เป็นผู้ให้ธรรมเป็นทาน คือการให้ธรรมะ โดยการชี้แจงแนะนำในเรื่องหลักความดีงาม หรือหลักการที่จะช่วยให้สังคมมนุษย์ประสบแต่สิ่งที่ดีงาม ดังนั้น โดยหลักการแล้ว พระภิกษุสงฆ์มีหน้าที่ที่จะต้องกระทำเพื่อประโยชน์สุขของมวลชน ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงประกาศหลักการนี้แก่พระภิกษุสงฆ์รุ่นแรก นับแต่ประกาศพระศาสนาว่า ให้พระภิกษุสงฆ์ทั้งหลายจงจาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุขของชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย”^{๕๗}

สรุปได้ว่า พระสงฆ์ในอดีต เป็นบทบาทด้านการให้การศึกษาและการเผยแผ่เป็นหลัก โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปเผยแผ่แก่สังคม ให้คนในสังคมได้นำเอาหลักธรรมนั้นไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้ชีวิตประสบแต่สิ่งดีงาม ให้คนเหล่านั้นพ้นทุกข์และประสบความสุขอย่างแท้จริง

^{๕๕} กรมการศาสนา, **ประวัติการศึกษาของสงฆ์**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๗), หน้า ๒๖.

^{๕๖} สนิท สมักรการ, “วิวัฒนาการทางวัฒนธรรมของสังคมไทย”, **วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์**, ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๖ (กรกฎาคม, ๒๕๕๒): ๔๖.

^{๕๗} สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน), **พระพุทธศาสนากับสังคมไทยปัจจุบัน**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขานุการสมเด็จพระสังฆราช, ๒๕๕๕.), หน้า ๑๐.

แม้พระพุทธเจ้าจะปรินิพพานไปแล้วพระภิกษุสงฆ์ผู้สืบทอดพระศาสนาก็ยึดถือคำสอนของพระองค์เป็นหลักปฏิบัติมา คำสอนทั้งฝ่ายธรรมและวินัยได้กำหนดให้ชีวิตของพระสงฆ์ผูกพันกับสังคมาของคฤหัสถ์ โดยพื้นฐานพระภิกษุสงฆ์ได้ปฏิบัติตามหลักธรรมวินัย เพื่อประโยชน์แก่ตนเองและเพื่อประโยชน์แก่สังคมา

ตารางที่ ๒.๒ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์ผู้ทรงปาฏิโมกข์

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
ป. หลงสมบุญ (๒๕๔๘, หน้า ๔๗๘).	ปาฏิโมกข์ หมายถึง ศีลสิกขาบทที่เป็นเหตุให้ผู้รักษาหลุดพ้นจากทุกข์
พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุตเตโช) (๒๕๕๑, หน้า ๕๘๒).	ปาฏิโมกข์ แปลว่า ธรรมเป็นแดนพ้นจากอบายแห่งบุคคลผู้รักษา หรือธรรมเป็นที่อาศัยพ้นจากอาบัติ
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (๒๕๕๘, หน้า ๒๓๖).	ปาฏิโมกข์ หมายถึง คัมภีร์ประมวลพุทธบัญญัติอันทรงตั้งเป็นพุทธอาณัติ หรือคัมภีร์ที่รวมวินัยของสงฆ์สำหรับภิกษุ เรียก ภิกษุปาฏิโมกข์ มี ๒๒๗ สิกขาบท
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (๒๕๕๘, หน้า ๓๗๒).	พระวินัย หมายถึง คำสอนของพระพุทธเจ้าที่เป็นระเบียบแบบแผนสำหรับฝึกฝนควบคุมความประพฤติของภิกษุ ให้อยู่รวมกันด้วยความเรียบร้อยดีงาม
พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุตเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต) (๒๕๕๐, หน้า ๔๒๔).	ภิกษุปาฏิโมกข์ในแง่ที่เป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตของภิกษุจัดเป็นธรรมเครื่องพ้นจากกองกิเลสของสัตว์โลกผู้ตกไปสังสารวัฏเพราะอวิชชาเป็นต้น
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (๒๕๕๖, หน้า ๒).	คำว่า โอวาทปาฏิโมกข์ หมายถึง ธรรมที่เป็นหลักสำคัญของพระพุทธศาสนา เรียกว่าเป็น “หัวใจของพระพุทธศาสนา”
วัดเขาสนามชัย (๒๕๕๙, หน้า ๑-๕).	ในช่วงปฐมโพธิกาล พระพุทธเจ้าไม่ได้บัญญัติสิกขาบทไปพร้อม ๆ กับการเผยแผ่ธรรม ต่อมาเมื่อคนบวชเริ่มมีจำนวนมากขึ้น หลังจากบวชบางรูปจึงประพฤติเสื่อมเสีย เป็นเหตุให้พระพุทธเจ้าต้องบัญญัติสิกขาบทเพื่อเป็นแบบแผนแห่งการปฏิบัติ สำหรับการปกครองคณะสงฆ์

ตารางที่ ๒.๒ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ (ต่อ)

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุตเตโช) (๒๕๖๑, หน้า ๑๖-๑๗).	ภิกษุปาฏิโมกข์ถูกใช้เป็นระเบียบในการปฏิบัติของพระสงฆ์จำแนกเป็นข้อศึกษาสำคัญ ๆ สำหรับภิกษุในพระพุทธศาสนาได้ ๒ ด้าน คือ (๑) อาทิพรหมจริยกาสิกขา (๒) อภิสมาจาริกาสิกขา
พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) (๒๕๓๑, หน้า ๑๑๐).	พระพุทธศาสนาได้เข้ามามีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนนี้ทำให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับเอาภาษามคธ (ภาษาบาลี) มาใช้ร่วมกับภาษาดั้งเดิมของล้านนา และได้ผสมอยู่ในภาษาไทยจนมาถึงปัจจุบัน
พนัส หันนาคินทร์ (๒๕๒๗, หน้า ๑๑๓-๑๑๔).	ในสมัยสุโขทัย มีสถานที่ให้การศึกษาแก่เยาวชนอยู่ ๓ อย่าง คือ วัด สำนักราชบัณฑิต และราชสำนัก ยังได้กำหนดแบ่งพระภิกษุออกเป็น ๒ ฝ่ายตามหน้าที่ปฏิบัติ คือ ๑) ฝ่ายคามวาสี หมายถึงพระที่อาศัยในหมู่บ้าน ๒) ฝ่ายอรัญวาสี หมายถึงพระที่ออกธุดงค์ตามป่าหรือสถานที่ห่างไกล
กรมการศาสนา ๒๕๒๗), หน้า ๒๖.	ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น วัดและพระสงฆ์ยังมีบทบาทในการจัดการศึกษาแก่ชุมชน ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ถึงปัจจุบัน ดและพระสงฆ์ถูกลดบทบาทในการให้การศึกษาแก่ชุมชนน้อยลง
สนธิ สมัครการ (๒๕๕๒, หน้า ๔๖).	การปรับตัวรับวัฒนธรรมตะวันตกของไทยนั้นมี ๒ ลักษณะ คือ ระยะเวลาแรก เป็นการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สังคมอยู่รอด ส่วนในระยะหลัง การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นด้วยความตั้งใจที่พัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า
สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฒโน), (๒๕๕๕., หน้า ๑๐).	หน้าที่โดยตรงของพระสงฆ์ตามที่บัญญัติคือ เป็นผู้ให้ธรรมเป็นทาน คือการให้ธรรมะ เพื่อประโยชน์แก่อกุศลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย

๒.๓ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

ตามหลักฐานศิลปากรปีที่ ๑ เล่ม ๒๔๘๘ อักษรนุกรมภูมิศาสตร์ จ.นครราชสีมา "อำเภอโชคชัย" นี้เดิมเป็นด่านเรียกว่า "ด่านกระโทก" ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ พระองค์ทรงจัดระเบียบการปกครองออกเป็นมณฑล ภาคจังหวัด และได้ยกฐานะด่านกระ

โทก ขึ้นเป็นอำเภอกระโทก เมื่อ พ.ศ.๒๔๔๙ จวบจนถึงปี พ.ศ.๒๔๘๘ จึงได้เปลี่ยนนามอำเภอใหม่ว่า "อำเภอโชคชัย"

อำเภอโชคชัย มีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๐ ตำบล ๑๓๘ หมู่บ้าน มีวัดทั้งหมด ๔๔ วัด มีพระภิกษุสงฆ์ รวมทั้งสิ้น ๒๐๘ รูป มีพระทรงพระปาฏิโมกข์ได้ทั้งหมด ๑๐ รูป ตำบลละ ๑ รูป ดังนี้^{๕๘}

ตำบล	วัด	มีพระสงฆ์ จำนวน	พระสงฆ์ผู้ทรง พระปาฏิโมกข์
ตำบลกระโทก	๓ วัด	๑๔ รูป	๑ รูป
ตำบลโชคชัย	๖ วัด	๒๙ รูป	๑ รูป
ตำบลด่านเกวียน	๓ วัด	๑๓ รูป	๑ รูป
ตำบลท่าจะหลุง	๔ วัด	๒๕ รูป	๑ รูป
ตำบลท่าเยี่ยม	๖ วัด	๒๗ รูป	๑ รูป
ตำบลท่าลาดขาว	๔ วัด	๒๐ รูป	๑ รูป
ตำบลท่าอ่าง	๒ วัด	๗ รูป	๑ รูป
ตำบลทุ่งอรุณ	๗ วัด	๓๒ รูป	๑ รูป
ตำบลพลับพลา	๖ วัด	๒๘ รูป	๑ รูป
ตำบลละลมใหม่พัฒนา	๓ วัด	๑๓ รูป	๑ รูป
รวมทั้งสิ้น	๔๔ วัด	๒๐๘ รูป	๑๐ รูป

ตารางที่ ๒.๓ แสดงจำนวนพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย

การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยใช้ ทฤษฎีวงจรคุณภาพ หรือทฤษฎีเดมมิง (PDCA) ซึ่งประกอบด้วย ๔ ด้าน^{๕๙} ดังนี้

- ๑) ด้านการวางแผน (Plan) หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย มาตรฐาน และ ขั้นตอนการดำเนินงาน ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ อย่างชัดเจน
- ๒) ด้านการปฏิบัติตามแผน หมายถึง การลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์
- ๓) ด้านการตรวจสอบ หมายถึง การตรวจดูผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผลลัพธ์เป็นเช่นไร เหมาะสมหรือไม่และควรแก้ไขอย่างไร

^{๕๘} สำนักงานเจ้าคณะอำเภอโชคชัย, **บัญชีรายชื่อพระสังฆาธิการ**, (นครราชสีมา: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอโชคชัย, ๒๕๖๒), (อัดสำเนา).

^{๕๙} สุรพล สุยะพรหม และคณะ, **พื้นฐานทางการจัดการ**, (พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๘๗.

๔) ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม หมายถึง ผลการตรวจสอบพบว่ามีข้อบกพร่อง ไม่ตรงตามเป้าหมาย ให้ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาลักษณะที่พบ

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมทรงพระปาฏิโมกข์ของพระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัย ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องและสนับสนุนเป็นพื้นฐานการศึกษา ใ้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ในงานวิจัยฉบับนี้ โดยทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ดังนี้

๒.๔.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการส่งเสริม

ในการศึกษาเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมทรงพระปาฏิโมกข์ของพระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัย ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม เพื่อให้ งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ดังนี้

รัฐพล โกรินทร์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า^{๖๐}

๑. สภาพปัจจุบันและปัญหาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม พบว่า มีระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ โดยเรียงลำดับระดับการปฏิบัติจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ตามลำดับ

๒. วิธีการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา บูรณาการหลักไตรสิกขาและใช้อริยมรรคมีองค์ ๘ เป็นบทฝึก โดยพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีด้วยศิลปพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งด้วยสมาธิพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขด้วยปัญญา

๓. เสนอแนวทางการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กรุงเทพมหานครประกอบด้วย ๑) ฝึกพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีด้วยศิลปผ่านกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้ฝึกควบคุมความอยาก และควบคุมอารมณ์ได้ รู้จักเห็นใจ ห่วงใย รู้จักแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่นว่าอะไรถูกผิด รู้จักยอมรับผิด และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ๒) ฝึกพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งด้วยสมาธิผ่านกิจกรรมที่ทำให้ นักเรียนได้ฝึกสร้างความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ฝึกให้นักเรียนปรับตัวได้ง่ายให้นักเรียนกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ๓) ฝึกพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขด้วยปัญญาผ่านกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้ฝึก การสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น ความพึงพอใจในตัวเอง

^{๖๐} รัฐพล โกรินทร์, “แนวทางการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตรบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

สายสมร นาคลดา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการประยุกต์ใช้ภิกขุปาฏิโมกข์เพื่อการบริหารองค์กรแนววิถีพุทธ” ผลการวิจัยพบว่า^{๖๑}

๑) การบริหารงานคณะสงฆ์ด้วยพระธรรมวินัยเป็นรูปแบบการบริหารงานต้นแบบที่ทรงประสิทธิภาพยิ่งของพระพุทธเจ้า ภิกขุปาฏิโมกข์อันประกอบด้วยศีลของภิกษุ ๒๒๗ ข้อ นับเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารงานคณะสงฆ์ให้มีการประพฤติปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน ภิกขุปาฏิโมกข์มีสาระสำคัญโดยนัยสงเคราะห์ลงในกรอบไตรสิกขาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดกรอบปฏิบัติเพื่อการบริหารองค์กรการทำงานของคฤหัสถ์ตามแนววิถีพุทธที่เป็นรูปธรรม อันมีจุดมุ่งเน้นที่การสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม และสามัคคีธรรมให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลและองค์กร

๒) การประยุกต์ใช้ภิกขุปาฏิโมกข์มีแนวทางการปฏิบัติที่มีรากฐานมาจากศีล อันเป็นความดีงามด้านความประพฤติที่ครอบคลุม ๓ มิติ คือ สัมมาวาจา (วาจาชอบ) สัมมากรรมันตะ (การงานชอบ) และสัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ) รูปแบบการประยุกต์ใช้ภิกขุปาฏิโมกข์เพื่อการบริหารองค์กรการทำงานแนววิถีพุทธของคฤหัสถ์พิจารณาจากหลักการ สาระสำคัญ และวิธีการของภิกขุปาฏิโมกข์เป็นหลัก ดังนี้ คือ (๑) ประยุกต์ใช้หลักการของภิกขุปาฏิโมกข์ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของหมู่คณะเพื่อการจัดวางโครงสร้างองค์กรการทำงานที่เข้มแข็ง (๒) ประยุกต์ใช้สาระสำคัญของภิกขุปาฏิโมกข์ที่สงเคราะห์ลงในกรอบไตรสิกขาเป็นกรอบในการบริหารคนให้มีคุณธรรมในการทำงาน และ (๓) ประยุกต์ใช้วิธีการของภิกขุปาฏิโมกข์ที่เน้นความพร้อมเพรียงและความมีเอกภาพของหมู่คณะเพื่อบริหารงานองค์กรที่สร้างจริยธรรมและสามัคคีธรรมให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ โดยมุ่งผลลัพธ์ในเชิงบูรณาการให้เกิดองค์การการทำงานตามแนววิถีพุทธที่มีศีลระดับวินัยและศีลระดับธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการบริหารคนและบริหารงาน ที่คำนึงถึงประโยชน์สุขและสามัคคีธรรมของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

อรอำไพ บุรานนท์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความต้องการของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการผู้สูงอายุดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า^{๖๒}

๑. แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความต้องการของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการผู้สูงอายุดินแดง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านความต้องการทางกาย ด้านความต้องการทางด้านจิตใจ ด้านความต้องการทางด้านสังคม และด้านความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ ๒. เปรียบเทียบความต้องการแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุศูนย์บริการผู้สูงอายุดินแดง จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ และขนาดครอบครัว พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ดังนี้

^{๖๑} สายสมร นาคลดา, “รูปแบบการประยุกต์ใช้ภิกขุปาฏิโมกข์เพื่อการบริหารองค์กรแนววิถีพุทธ”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มีนาคม, ๒๕๖๑): ๑๖๑-๑๖๒.

^{๖๒} อรอำไพ บุรานนท์, “แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความต้องการของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการผู้สูงอายุดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร”, ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๔).

๒.๑ กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีความต้องการแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านความต้องการทางกาย ด้านความต้องการทางจิตใจ ด้านความต้องการทางสังคม และด้านความต้องการทางเศรษฐกิจสูงกว่าเพศชาย

๒.๒ กลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง ๖๐-๖๙ ปี มีความต้องการแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านความต้องการทางกายสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ๗๐ ปี ขึ้นไป

๒.๓ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเรียนหนังสือและกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีความต้องการแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านความต้องการทางจิตใจสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษามัธยมตอนปลาย/ปวช.

๒.๔ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพโสด มีความต้องการทางกายและความต้องการทางสังคมสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่สมรส หย่าร้าง และเป็นหม้ายเนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิต

๒.๕ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป มีความต้องการแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านความต้องการทางกายสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ ๕,๐๐๐ หรือน้อยกว่า

๒.๖ กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดครอบครัวมากกว่า ๓ คน มีความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านความต้องการทางกาย ความต้องการทางจิตใจ ความต้องการทางสังคม และความต้องการ ทางเศรษฐกิจสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดครอบครัว ๑-๓ คน

๓. ข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุในศูนย์บริการผู้สูงอายุดินแดงคือ การตรวจสุขภาพควรมาอาทิตย์ละ ๒-๓ ครั้ง ขอบกิจกรรมการออกกำลังกายที่มีอยู่แล้ว จัดกิจกรรมให้ลูกหลานได้มีส่วนร่วม มากขึ้น การจัดกิจกรรมทัศนศึกษาหรือท่องเที่ยวในทุกเดือน และการจัดตลาดนัดค้าขาย สำหรับ ผู้สูงอายุในศูนย์บริการ

ชายชาญ ปฐมกาญจนนา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า^{๖๓}

๑. ระดับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แรงจูงใจอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงจากตามลำดับดังนี้ ด้านเดินทาง ด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ด้านการบริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ

๒. การเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักท่องเที่ยวที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพสมรส แตกต่างกัน มีระดับ

^{๖๓} ชายชาญ ปฐมกาญจนนา, “แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖).

แรงจูงใจในการท่องเที่ยวตลาดบางหลวงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วน นักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวตลาดบางหลวงไม่แตกต่างกัน

๓. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า ด้านบุคลากรหรือคน ต้องมีการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีจิตอาสาในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนด้านการเงินหรืองบประมาณ ควรส่งเสริมสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลหรือท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณในจำนวนที่มากพอ ด้านวัสดุอุปกรณ์หรือสิ่งของ ภาษาและการสื่อสารให้ความรู้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อสารกับชาวต่างชาติ ด้านการจัดการ จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดปริณชิต ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร ควรมีการรวมกลุ่มกันในการให้ความช่วยเหลือ ประสานงาน และให้ข้อมูลซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นเครือข่ายและสนับสนุนซึ่งกันและกัน และแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ควรมีการประชุม แจกข่าวสาร เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการตลาด และการส่งเสริมให้นำสินค้าเฉพาะในท้องถิ่นเข้ามาจำหน่ายในตลาด

พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จนทโชโต) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า^{๖๔}

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัด นนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านความมีน้ำใจ ด้านความประหยัด ด้านความขยัน ด้านความมีวินัยและด้านความซื่อสัตย์

๒. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามเพศและระดับชั้นเรียน โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓. แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมด้านนี้เป็นพิเศษ เพราะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัยที่เต็มไปด้วยการแข่งขันและเร่งรีบ จึงทำให้พฤติกรรมของเด็กได้รับอิทธิพลจากสภาพการณ์ดังกล่าว

^{๖๔} พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จนทโชโต), “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

พระครูสารธรรมประสาธน์ (แช่ม กตสาโร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมประเพณีบวชนาคช้างที่มีผลต่อวิถีชีวิตของประชาชน อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า^{๖๕}

การบวช หมายถึง การนำตัวเพื่อออกจากความชั่วทั้งหลายโดยสิ้นเชิง การบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาท มี ๘ อย่าง คือ ๑.เอหิภิกขุอุปสัมปทา ๒.ติสรณคณูปสัมปทา ๓.โอวาทปฎิคคหณูปสัมปทา ๔.ปัญญาพยากรณ์อุปสัมปทา ๕.ครุธรรมปฎิคคหณูปสัมปทา ๖.อัญญาจิกาอุปสัมปทา ๗.ทนต์อุปสัมปทา และ ๘.ญัตติจตุตถกัมมวาจาอุปสัมปทา ปัจจุบันใช้วิธีสุดท้ายนี้

การบวชนาคช้างวัดบ้านปราสาท อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ เริ่มจัดครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ จนถึงปัจจุบัน พิธีกรรมประกอบด้วยพระสงฆ์ ครูบาใหญ่ ผู้เข้าร่วมในการประกอบพิธีกรรม สถานที่ในการประกอบพิธีกรรม และเครื่องใช้ในการประกอบพิธีกรรม วิถีดำเนินการประกอบด้วย ๑.ขั้นเตรียมการ มีการประชุมวางแผนเพื่อปรึกษาหารือก่อนวันบวช ๒.ขั้น ดำเนินการ ใช้เวลาดำเนินการทั้งหมด ๑๕ วัน วันแรกเป็นวันเตรียมความพร้อมของสถานที่เครื่อง เช่น เครื่องอุปสมบท วันที่สองเป็นวันโรมหรือวันประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญเล็ก บายศรีสู่ขวัญใหญ่ วันที่สามเป็นวันแห่หน้าและขอขมาต่อศาลปู่ตา วันที่สี่เป็นวันอุปสมบทจากนั้นผู้อุปสมบทจะได้รับการอบรมและปฏิบัติธรรมจนครบกำหนด

แนวทางการส่งเสริมพัฒนาประเพณีบวชนาคช้างของวัดบ้านปราสาท อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ คือ ส่งเสริมการสร้างจิตสานึกด้านความเชื่อ สถานที่ เครื่องใช้ ขั้นตอน การเผยแพร่ หลักธรรม และจารีตประเพณี และส่งเสริมการสร้างฐานข้อมูลเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อนำสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๔.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพระทรงพระปาฏิโมกข์

พระมหาสุชิน ฐิตสีโล (นราเกตุ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศีลกับการบรรลุนิพพาน” ผลการวิจัยพบว่า^{๖๖} ศีลในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือ ๑) จุลศีล (ศีลระดับพื้นฐาน) ศีล ๕ ของคฤหัสถ์ทั่วไป เพื่อควบคุมความประพฤติทางกายและวาจาของบุคคล ให้มีสภาพปกติเรียบร้อยดีงาม มีความปกติสุข ด้วยการไม่เบียดเบียนกัน อันเป็นประโยชน์ขั้นพื้นฐานของผู้อยู่ในสังคม ๒) มัชฌิมศีล (ศีลระดับกลาง) ศีล ๘ หรือ ศีล ๑๐ ของภิกษุ ผู้ต้องการคุณธรรมที่สูงขึ้น ที่บริสุทธิ์ หมดจดยิ่งขึ้น โดยมีข้อปฏิบัติเพิ่มขึ้นไปอีก เพื่อที่จะรองรับคุณธรรมขั้นสูงขึ้นไป ๓) มหาศีล(ศีลระดับสูง) ศีล ๒๒๗ สำหรับพระภิกษุ มีข้อห้ามที่พระพุทธเจ้าทรงกำหนดไว้แก่ภิกษุผู้ล่วงละเมิด มีโทษหนักบ้าง โทษเบาบ้าง โทษอย่างหนักต้องพ้นจากการเป็นพระภิกษุแก้ไขไม่ได้

^{๖๕} พระครูสารธรรมประสาธน์ (แช่ม กตสาโร), “แนวทางการส่งเสริมประเพณีบวชนาคช้างที่มีผลต่อวิถีชีวิตของประชาชน อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์” , **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐).

^{๖๖} พระมหาสุชิน ฐิตสีโล (นราเกตุ), “ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศีลกับการบรรลุนิพพาน” , **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

และโทษอย่างเบาให้พระภิกษุหาความบริสุทธิ์ด้วยตนเอง ด้วยการแสดงอาบัติ และมีข้อนุญาตให้พระภิกษุต้องประพฤติ ในเรื่องของมารยาท การสำรวมระวังกายและวาจา เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยงดงามของพระภิกษุสงฆ์ในข้อปฏิบัติพื้นฐานอันเอื้อต่อการประพฤติพรหมจรรย์ของพระภิกษุสงฆ์

การบรรลุลุธรรม คือการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาจนได้บรรลุโลกุตระธรรม ๔ ได้แก่ มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ โดยมีองค์ธรรมที่เกื้อกูลต่อการบรรลุลุธรรมที่เรียกว่า โภธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ เป็นเครื่องประกอบกับหลักสติปัฏฐาน ๔ อันเป็นแนวทางปฏิบัติที่สามารถกำจัดสังโยชน์ ทั้ง ๑๐ ประการ ได้โดยสิ้นเชิง

ศีลกับการบรรลุลุธรรม ศีลเป็นการควบคุมความประพฤติทางกายและวาจาของบุคคล ให้มีสภาพปกติเรียบร้อย ต้องอาศัยความบริสุทธิ์แห่งศีลของบุคคลผู้ปฏิบัติตามระดับของศีลและประเภทของบุคคลนั้น เช่น คฤหัสถ์ก็ต้องรักษาศีล ๕ ให้บริบูรณ์ คฤหัสถ์ผู้ต้องการคุณธรรมเพิ่มขึ้นก็ต้องรักษาศีล ๘, ศีล ๑๐ ให้บริบูรณ์ พระภิกษุต้องรักษาศีล ๒๒๗ ตามวินัยบัญญัติ ให้บริบูรณ์ มิให้บกพร่อง ความบริสุทธิ์แห่งศีลนี้สามารถที่จะกำจัดกิเลสอย่างหยาบได้และชำระจิตให้บริสุทธิ์ ศีลเป็นผู้นำสำคัญที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องต่อการบรรลุลุธรรมทั้งในโลกียะธรรมและโลกุตระธรรมตามหลักไตรสิกขาเมื่อมีศีลเป็นพื้นฐานย่อมทำให้เกิดสมาธิ เมื่อมีสมาธิเป็นพื้นฐานย่อมเกิดปัญญา เมื่อปัญญารู้แจ้ง จิตย่อมหลุดพ้นจากอาสวะกิเลสทั้งหลาย ศีลเป็นที่ตั้งแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย เป็นรากเหง้าในการทำให้กุศลเจริญขึ้น เป็นหัวหน้าในพระพุทธศาสนาอันจะนำไปสู่มรรค ผล และนิพพาน

พระมหาสุทธิพงษ์ สุทธิวิโส (หมิ่นตาคำ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ภิกษุปาฏิโมกข์ในฐานะเครื่องมืออำนวยการพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า^{๖๗} ภิกษุปาฏิโมกข์ หรือ อาณาปาฏิโมกข์ ได้แก่ ประมวลสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าทรงตั้งขึ้นเป็นพุทธอาณา หรือคัมภีร์ที่รวมพระวินัย ๒๒๗ สิกขาบท, แบ่งเป็น ๗ หมวด คือ (๑) ปาราชิก (๒) สังฆาทิเสส (๓) อนียต (๔) นิสัคคียปาจิตตีย์ (๕) ปาจิตตีย์ (๖) ปาฏิเทศนียะและ(๗) เสดิยวัตร, สิกขาบทเหล่านี้มีผลต่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา, พระวิปัสสิพุทธเจ้า พระสิขีพุทธเจ้าและพระเวสสภูพุทธเจ้า แสดงธรรมโดยย่อและไม่บัญญัติสิกขาบทในภิกษุปาฏิโมกข์ เป็นเหตุให้ศาสนาของพระองค์ไม่ดำรงอยู่นาน, ส่วนพระกกุสันท์พุทธเจ้า โภทกมนพุทธเจ้าและพระกัสสปพุทธเจ้าแสดงธรรมโดยพิสดารและบัญญัติสิกขาบทในภิกษุปาฏิโมกข์เป็นเหตุทำให้ศาสนาของพระองค์ดำรงอยู่นาน, ภิกษุปาฏิโมกข์มีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนา คือ ก่อให้เกิดประโยชน์ ๑๐ ประการ, เป็นระเบียบของคณะสงฆ์, เป็นข้อปฏิบัติสำหรับผู้อยู่ในอริยวินัย, เป็นข้อปฏิบัติเพื่อส่งเสริมความประพฤติดีงามของคณะสงฆ์, เป็นข้อฝึกหัด (วินัย) คู่กับธรรม, เป็นข้อปฏิบัติเพื่อความบริสุทธิ์, เป็นข้อปฏิบัติเพื่อสร้างความองอาจในท่ามกลางสงฆ์และเป็นข้อปฏิบัติเพื่อนำสู่ความหลุดพ้นตามลำดับ

^{๖๗} พระมหาสุทธิพงษ์ สุทธิวิโส (หมิ่นตาคำ), “การวิเคราะห์ภิกษุปาฏิโมกข์ในฐานะเครื่องมืออำนวยการพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐).

พระสามร พรหมเถโร (หยก) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาอุโบสถกรรมในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท” ผลการวิจัยพบว่า^{๖๘} พระอุโบสถกรรมเป็นเปรียบเทียบหัวใจของพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา มีความสำคัญแก่พระสงฆ์ในการทำสังฆกรรมต่าง ๆ เช่น การอุปสมบท เป็นต้น

อุโบสถกรรมเป็นพระบรมอนุญาตเพื่อความพร้อมเพรียงของหมู่คณะซึ่งต้องกระทำในอุโบสถ อุโบสถกรรมมีความเกี่ยวข้องกับพระสงฆ์โดยตรงในฐานะต่าง ๆ กัน เช่น การสวดปาฏิโมกข์ เป็นต้น เป็นกิจวัตรที่พระสงฆ์ ภายในวัดทุกรูปต้องทำเป็นประจำ ในเรื่องความสำคัญของอุโบสถกรรม พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตอุโบสถกรรมเพื่อความสามัคคีของหมู่คณะ และทรงบัญญัติพระวินัยของสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับอุโบสถกรรม มีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือในการทำสังฆกรรมต่าง ๆ ของพระสงฆ์ เรียกว่า กิจจาธิกรณ์ อุโบสถกรรม มีความสำคัญในฐานะเป็นพิธีกรรมของสงฆ์ในการปกครองคณะสงฆ์โดยผ่านทางอำนาจในการบริหารและอำนาจตุลาการของพระสงฆ์ และอุโบสถกรรมมีความสำคัญในการเป็นเครื่องมือระงับวิวาทาธิกรณ์ของพระสงฆ์ เมื่อมีความขัดแย้งกัน การระงับอธิกรณ์ จัดเป็นสังฆกรรมประเภทยุติตุติกรรมที่พระสงฆ์ต้องทำภายในอุโบสถกรรมเท่านั้นในส่วนของคุณค่าของอุโบสถกรรมในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท อุโบสถมีความสำคัญ สำหรับพระสงฆ์ในการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา ในปัจจุบันอุโบสถกรรมมีความสำคัญ ๒ ส่วน คือ ส่วนพระวินัยที่เป็นพุทธบัญญัติและส่วนที่เป็นวัฒนธรรมประเพณีของสังคมไทย

พระจักรกริช ปิยธมโม (โสภณ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์การสวดพระปาฏิโมกข์ในพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ไทย” ผลการวิจัยพบว่า^{๖๙} การสวดพระปาฏิโมกข์เป็นพุทธบัญญัติที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุสงฆ์ทำอุโบสถสวดพระปาฏิโมกข์ขึ้นทุกวัน ๑๔ คำ หรือ ๑๕ คำ เป็นการอนุเคราะห์ให้พระสงฆ์ทบทวนพระธรรมพระวินัยที่ได้ประพฤติปฏิบัติมา โดยมีพระภิกษุรูปหนึ่งเป็นผู้สวดพระภิกษุที่เหลือเป็นผู้ฟัง นอกจากนี้ การสวดพระปาฏิโมกข์ยังเกี่ยวข้องกับพิธีกรรม เช่น บุพการณมีการปิดกวาดสถานที่ เตรียมน้ำฉัน เป็นต้น การสวดพระปาฏิโมกข์ยังเป็นสังฆกรรมหนึ่งในพระพุทธศาสนา ชื่อว่า ญัตติกรรม ซึ่งทำโดยพระภิกษุ ๔ รูปขึ้นไปตามความเหมาะสม มีทั้งการสวดโดยพิสดารและการสวดโดยย่อ

สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระองค์ทรงเลื่อมใสพระพุทธศาสนาทรงสร้างอุโบสถและปฏิสังขรณ์พระอุโบสถ เพื่อให้พระสงฆ์ได้ทำสังฆกรรมปาฏิโมกข์ ต่อมาสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงสนับสนุนส่งเสริมโดยมีพระราชโองการให้สืบดูว่า วัดไหนมีการทำอุโบสถสวดพระปาฏิโมกข์เสมอทุกวันอุโบสถ จะทรงพระราชอุทิศกระจาตพระปาฏิโมกข์

^{๖๘} พระสามร พรหมเถโร (หยก), “ศึกษาอุโบสถกรรมในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

^{๖๙} พระจักรกริช ปิยธมโม (โสภณ), “ศึกษาวิเคราะห์การสวดพระปาฏิโมกข์ในพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ไทย”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ประเด็นเกี่ยวกับการสวดปาฏิโมกข์แบบล้านนามีลักษณะพิเศษกว่าคณะสงฆ์ในภาคอื่นของประเทศไทย คือ มีการนัดพบของกลุ่มพระภิกษุในหัวอุโบสถ ที่วัดใดวัดหนึ่ง เพื่อรวมกลุ่มกันทำสามัคคีอุโบสถปาฏิโมกข์ เพื่อให้เกิดความสามัคคีของกลุ่มสงฆ์ในล้านนา และการทำสังฆกรรมของล้านนาต้องครบองค์ ๕ อย่าง คือ ๑) ตนรธาณาหือว่าถูกแมนแท้ (มีผู้เชื่อเชิญ) ๒) ตนแสดงว่าบ่หือผิตสักตัวแท้ (ผู้สวดต้องออกเสียงและจำเนื้อหาของบทธรรมได้อย่างถูกต้อง) ๓) จดหัตถบาสิกหือถูกองค์ดีแท้ (พระภิกษุสงฆ์ในขณะนั่งฟังพระสวดปาฏิโมกข์ ต้องนั่งหัตถบาสิก) ๔) ก็เป็นสีมาแท้ (เขตแดนที่ประกาศพระบรมราชโองการให้เป็นของสงฆ์) ๕) บ่เป็นวรรคเสียแท้ (การทำสังฆกรรมพระปาฏิโมกข์ต้องครบองค์สงฆ์) ถ้าครบองค์ ๕ สังฆกรรมแบบล้านนาจึงจะบริสุทธิ์

พระมหาไกรศนรทรณ์ แสงวิริญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์สังกัดมหานิกาย เขตการปกครองจังหวัดจันทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า^{๗๐}

๑) สภาพปัจจุบันปัญหาของการสวดพระปาฏิโมกข์ ของคณะสงฆ์สังกัดมหานิกาย เขตการปกครองจังหวัดจันทบุรี มี ๕ ประการ คือ ข้อจำกัดสถานที่ในการสวดพระปาฏิโมกข์ต้องทำในอุโบสถเท่านั้น ไม่สนับสนุนให้เกิดผู้ทรงพระปาฏิโมกข์รุ่นใหม่ การขาดขวัญและกำลังใจของผู้ทรงปาฏิโมกข์ การขาดความรู้และทักษะในการสวดพระปาฏิโมกข์ และ การขาดความเชื่อมั่นในตนเองของผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ และยังพบว่าสภาพปัจจุบันปัญหาดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคของการสวดพระปาฏิโมกข์คือ จำนวนพระผู้ทรงปาฏิโมกข์ลดลง

๒) แนวทางการอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ประกอบด้วย ๓ วิธี คือ การให้สวัสดิการสังคมการให้ความรู้และทักษะ และ การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

สายสมร นาคลดดา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการประยุกต์ใช้ภิกษุปาฏิโมกข์เพื่อการบริหารองค์กรแนววิถีพุทธ” ผลการวิจัยพบว่า^{๗๑}

๑) การบริหารงานคณะสงฆ์ด้วยพระธรรมวินัยเป็นรูปแบบการบริหารงานต้นแบบที่ทรงประสิทธิภาพยิ่งของพระพุทธเจ้า ภิกษุปาฏิโมกข์อันประกอบด้วยศีลของภิกษุ ๒๒๗ ข้อนับเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารงานคณะสงฆ์ให้มีการประพฤติปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน ภิกษุปาฏิโมกข์มีสาระสำคัญโดยนัยสงเคราะห์ลงในกรอบไตรสิกขาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดกรอบปฏิบัติเพื่อการบริหารองค์กรการทำงานของคฤหัสถ์ตามแนววิถีพุทธที่เป็นรูปธรรม อันมีจุดมุ่งเน้นที่การสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม และสามัคคีธรรมให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลและองค์กร

๒) การประยุกต์ใช้ภิกษุปาฏิโมกข์มีแนวทางการปฏิบัติที่มีรากฐานมาจากศีล อันเป็นความดีงามด้านความประพฤติที่ครอบคลุม ๓ มิติ คือ สัมมาวาจา (วาจาชอบ) สัมมาภิรมันตะ (การงานชอบ) และสัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ) รูปแบบการประยุกต์ใช้ภิกษุปาฏิโมกข์เพื่อการบริหารองค์กร

^{๗๐} พระมหาไกรศนรทรณ์ แสงวิริญ, “การอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์สังกัดมหานิกาย เขตการปกครองจังหวัดจันทบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทบุรี, ๒๕๖๐).

^{๗๑} สายสมร นาคลดดา, “รูปแบบการประยุกต์ใช้ภิกษุปาฏิโมกข์เพื่อการบริหารองค์กรแนววิถีพุทธ”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มีนาคม ๒๕๖๑): ๑๖๑-๑๖๒.

การทำงานแนววิถีพุทธของคฤหัสถ์พิจารณาจากหลักการ สำคัญ และวิธีการของภิกษุปาฏิโมกข์เป็นหลัก ดังนี้ คือ (๑) ประยุกต์ใช้หลักการของภิกษุปาฏิโมกข์ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของหมู่คณะเพื่อการจัดวางโครงสร้างองค์การการทำงานที่เข้มแข็ง (๒) ประยุกต์ใช้สาระสำคัญของภิกษุปาฏิโมกข์ที่สงเคราะห์ลงในกรอบไตรสิกขาเป็นกรอบในการบริหารคนให้มีคุณธรรมในการทำงาน และ (๓) ประยุกต์ใช้วิธีการของภิกษุปาฏิโมกข์ที่เน้นความพร้อมเพรียงและความมีเอกภาพของหมู่คณะเพื่อบริหารงานองค์กรที่สร้างจริยธรรมและสามัคคีธรรมให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ โดยมุ่งผลลัพธ์ในเชิงบูรณาการให้เกิดองค์การการทำงานตามแนววิถีพุทธที่มีศีลระดับวินัยและศีลระดับธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการบริหารคนและบริหารงาน ที่คำนึงถึงประโยชน์สุขและสามัคคีธรรมของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

พระมหาสุทธิพงษ์ สุทธิวิไล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภิกษุปาฏิโมกข์ในฐานะเครื่องมืออำนวยการพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า^{๗๒}

พระปาฏิโมกข์ แบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือ (๑) โอวาทปาฏิโมกข์ ได้แก่ ปาฏิโมกข์ที่เป็นโอวาท กล่าวคือ สิ่งที่เป็นหลักเป็นประธานในด้านคำกล่าวสอน หรือ หลักการโดยสรุปของพุทธศาสนา มีทั้งหลักคำสอนและหลักการปกครองคณะสงฆ์ ประกาศหลักอันเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา ได้แก่หลักการ ๓ วิธีการ ๔ อุดมการณ์ ๖ (๒) อาณาปาฏิโมกข์ ได้แก่ ข้อบัญญัติเกี่ยวกับศีลของภิกษุ และภิกษุณี การปรับอาบัติ การลงโทษ วิธีออกจากอาบัติ และอาณัติของสงฆ์เข้าร่วมสังฆกรรมการสวดและฟังภิกษุปาฏิโมกข์

การสำรวจในภิกษุปาฏิโมกข์ช่วยอำนวยการพระพุทธศาสนา ๓ ด้าน คือ (๑) ความมั่นคงด้านศาสนบุคคล : ปกป้องไม่ให้ภิกษุล่วงละเมิดพระวินัยที่ทำให้ขาดจากความเป็นภิกษุ, ไม่ให้อยู่ที่อันตรายหรือมีภัย, รักษาพยาบาลภิกษุอาพาธ, ห้ามปกป้องและคบบหาภิกษุผู้ทุศีล, ปกป้องภิกษุมีสีลไม่ให้ถูกรบกวนหรือใส่ร้าย, ห้ามทำให้สงฆ์แตกสามัคคีกัน, ให้อุปสมบทแก่ชายที่มีอายุ ๒๐ ปีขึ้นไป, ปฏิบัติต่อนักบวชนอกศาสนาด้วยความระมัดระวัง, และห้ามอยู่ในที่ลับหู-ลับตาที่อาจทำให้คนเข้าใจผิด (๒) ความมั่นคงด้านศาสนธรรม : ห้ามภิกษุคัดค้านการแสดงภิกษุปาฏิโมกข์, กำหนดวิธีแสดงธรรมแก่ภิกษุณีและสตรีอย่างเหมาะสม, ห้ามแสดงกิริยาไม่เคารพพระธรรมวินัย, และแสดงธรรมแก่บุคคลต่างๆ ด้วยโดยคำนึงถึงกาลเทศะและอากัปกิริยาของผู้ฟัง (๓) ความมั่นคงด้านศาสนสถาน : กำหนดให้สร้างเสนาสนะให้เหมาะสมแก่ การพักอาศัย ไม่ใหญ่โตหรูหราเกินไป ใช้วัสดุอุปกรณ์ ประดับตกแต่ง ทาสีที่เหมาะสมแก่สมณสารูป, จัดเตียงตั้ง เสื่อ ที่นั่งและที่นอนให้เพียงพอ และจัดให้ภิกษุเข้าพักอย่างยุติธรรม ห้ามหวงที่พักหรือจัดให้ภิกษุเข้าพักด้วยความลำเอียง

^{๗๒} พระมหาสุทธิพงษ์ สุทธิวิไล, “ภิกษุปาฏิโมกข์ในฐานะเครื่องมืออำนวยการพระพุทธศาสนา”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๒): ๔๘๔.

ตารางที่ ๒.๔ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับการส่งเสริม

นักวิจัย	ผลการวิจัย
<p>รัฐพล โกรินทร์ (๒๕๖๑)</p>	<p>ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร”</p> <p>พบว่า มีระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ บุรณาการหลักไตรสิกขาและใช้จริยธรรมมีองค์ ๘ เป็นบทฝึก แนวทางการส่งเสริม โดยใช้กิจกรรมทำให้นักเรียนควบคุมอารมณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น สร้างความกระตือรือร้น กล้าแสดงออก และการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นได้ดี มีความพึงพอใจในตนเอง</p>
<p>สายสมร นาคลดดา (๒๕๖๑, หน้า๑๖๑-๑๖๒)</p>	<p>ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการประยุกต์ใช้ภิกขุปาฏิโมกข์เพื่อการบริหารองค์กรแนววิถีพุทธ”</p> <p>พบว่า สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดกรอบปฏิบัติเพื่อการบริหารองค์กรการทำงานของคฤหัสถ์ตามแนววิถีพุทธที่เป็นรูปธรรม และสามัคคีธรรมให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลและองค์กร โดยมุ่งผลลัพธ์ในเชิงบูรณาการให้เกิดองค์กรการทำงานตามแนววิถีพุทธ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการบริหารคนและบริหารงาน ที่คำนึงถึงประโยชน์สุขและสามัคคีธรรมของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง</p>
<p>อรอำไพ บุรานนท์ (๒๕๕๔)</p>	<p>ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความต้องการของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการผู้สูงอายุดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร”</p> <p>พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ขอเสนอแนะการตรวจสุขภาพควรมา อาทิตย์ละ ๒-๓ ครั้ง ชอบกิจกรรมการออกกำลังกายที่มีอยู่แล้ว จัดกิจกรรมให้ลูกหลานได้มีส่วนร่วม มากขึ้น การจัดกิจกรรมทัศนศึกษาหรือท่องเที่ยวในทุ่เดือน และการจัดตลาดนัดค้าขายสำหรับ ผู้สูงอายุในศูนย์บริการ</p>

ตารางที่ ๒.๔ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับการส่งเสริม (ต่อ)

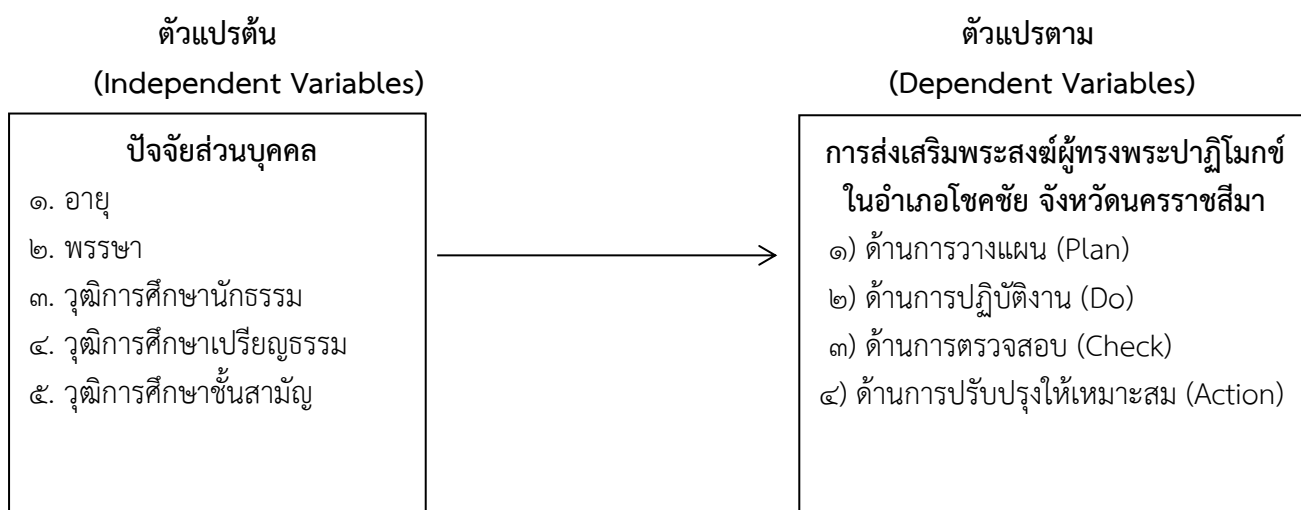
นักวิจัย	ผลการวิจัย
<p>ชายชาญ ปฐมกาญจนนา (๒๕๕๖)</p>	<p>ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม”</p> <p>พบว่า ระดับแรงจูงใจอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ แนวทางการส่งเสริม ควรการสนับสนุนงบประมาณ ภาษาและการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสารกับชาวต่างชาติ ควรมีการประชุม แจ้งข่าวสาร เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามา มีบทบาทในการบริหารจัดการตลาด</p>
<p>พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จนทโซโต) (๒๕๕๘)</p>	<p>ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”</p> <p>พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากถึง ๕ ด้าน ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ แนวทางการส่งเสริมควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมด้านนี้เป็นพิเศษ เพราะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัยที่เต็มไปด้วยการแข่งขันและแรงรีบ จึงทำให้พฤติกรรมของเด็กได้รับอิทธิพลจากสภาพการณ์ดังกล่าว</p>
<p>พระครูสารธรรมประสาธน์ (เข้ม กตสารโ)</p>	<p>ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมประเพณีบวชนาคช้างที่มีผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนอำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์”</p> <p>พบว่า การบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาท มี ๘ อย่าง ปัจจุบันใช้วิธียุติจุดตกกัมมวาจาอุปสัมปทา การบวชนาคช้างวัดบ้านปราสาท มีการประชุมวางแผนเตรียมงาน ๑๕ วันล่วงหน้า แนวทางการส่งเสริม ส่งเสริมการสร้างจิตสานึกด้านความเชื่อ สถานที่ เครื่องใช้ ขั้นตอน การเผยแพร่ หลักธรรม และจารีตประเพณี และส่งเสริมการสร้างฐานข้อมูลเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อนำสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม</p>

๒.๕ กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิด การวิจัยและการกำหนดตัวแปรที่ศึกษา โดยผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาตัวแปรแนวทางการส่งเสริมทรงพระปาฏิโมกข์ของพระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแผนกรอบแนวคิด ได้ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม วุฒิการศึกษาชั้นสามัญ

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎี P-D-C-A ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการวางแผน (Plan) ๒) ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) ๓) ด้านการตรวจสอบ (Check) และ ๔) ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action) ดังแผนที่ ๒.๒ ดังนี้^{๗๓}

แผนภาพที่ ๒.๒ กรอบแนวคิดการวิจัย

^{๗๓} สุรพล สุยะพรหม และคณะ, **พื้นฐานทางการจัดการ**, (พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๘๗.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

- ๓.๑. รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑. รูปแบบการวิจัย

วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) และสัมภาษณ์อย่าง จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณจากพระภิกษุสงฆ์ที่อยู่เขตอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามลำดับ

๓.๒. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรกลุ่มในการทำวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูลจากพระภิกษุสงฆ์ดังนี้

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยกำหนดจากพระภิกษุสามเณรในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๒๐๘ รูป^๑

^๑ สำนักงานเจ้าคณะอำเภอโชคชัย, บัญชีรายชื่อพระสังฆาธิการ, (นครราชสีมา: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอโชคชัย, ๒๕๖๒), (อัดสำเนา).

๓.๒.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยกำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ และผู้เกี่ยวข้อง จำนวน ๘ รูป/คน ดังนี้

- ๑) พระครูพิทักษ์ปทุมมากร เจ้าคณะอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
- ๒) พระครูพิทักษ์อรรถกิจ เจ้าคณะตำบลท่าจะหลง-ละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย
- ๓) พระครูพัฒนกิจจานุกิจ รองเจ้าคณะตำบลท่าอ่าง อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
- ๔) พระอธิการเพ็ญวิทย์ อุตตนาทรโก เจ้าอาวาสวัดละลม อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
- ๕) นายวิเชียร นาทะโทก รองนายกองค์การส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย
- ๖) นายมนัสชัย ปล่องกระโทก ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑ ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย
- ๗) นายโยธี หมายถมกลาง ไวยาวัจกร วัดละลม ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย
- ๘) นางสาวลัดดา ถอยกระโทก ชาวบ้านละลม ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ก. เครื่องมือเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยมีขั้นตอนลักษณะ และการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๑. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม

๑. ศึกษาหลักการและทฤษฎี ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้

๒. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

๔. สร้างเครื่องมือ

๕. นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖. นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๗. ปรับปรุงแก้ไข

๘.) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับ

กลุ่มตัวอย่าง

๒. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอ โชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง ๔ ด้าน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น ดังนี้

๑) ด้านการวางแผน	มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ
๒) ด้านการปฏิบัติตามแผน	มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ
๓) ด้านการตรวจสอบ	มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ
๔) ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม	มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ

ในแต่ละข้อเป็นชนิดมาตรวัดแบบรวมคะแนน (Summated Rating Scale) ของเรนสิส ลิเคิร์ต หรือเรียกว่า มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likerttype)^๒ แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อ ดังนี้

๕ ให้คะแนนเท่ากับ	ระดับมากที่สุด
๔ ให้คะแนนเท่ากับ	ระดับมาก
๓ ให้คะแนนเท่ากับ	ระดับปานกลาง
๒ ให้คะแนนเท่ากับ	ระดับน้อย
๑ ให้คะแนนเท่ากับ	ระดับน้อยที่สุด

การแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยซึ่งใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับค่า คะแนนที่คำนวณได้ตามขั้นตอนที่ระบุไว้โดยเกณฑ์^๓ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย ความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย

๔.๕๐ – ๕.๐๐	หมายถึง	การพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด
๓.๕๐ – ๔.๔๙	หมายถึง	การพัฒนาอยู่ในระดับมาก
๒.๕๐ – ๓.๔๙	หมายถึง	การพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง
๑.๕๐ – ๒.๔๙	หมายถึง	การพัฒนาอยู่ในระดับน้อย
๑.๐๐ – ๑.๔๙	หมายถึง	การพัฒนาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นคำถามปลายเปิด (Open - ended) ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอปัญหาและ เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในด้านหลักสูตร ด้านการพัฒนาการจัดการเรียน การสอน ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการวัดผล เกี่ยวกับ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ใน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา”

^๒ สัจจิตรา บุญยรัตพันธุ์, ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับประศาสนศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๐.

^๓ พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ, เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, (พระนครศรีอยุธยา : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๕๑.

๓. การตรวจหาคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. นำแบบสอบถามเกี่ยวกับ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ดังกล่าวข้างต้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แนะนำเพิ่มเติม ปรับปรุงแก้ไข สำนวนภาษา และตัดข้อความที่สื่อความหมายไม่ชัดเจนหรือไม่จำเป็นออกไป เพื่อให้ได้ข้อความที่สื่อความหมายชัดเจน เข้าใจง่ายตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒. นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้ตรวจสอบมาปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

๓. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ รูปหรือคน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity)โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ คือวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือมีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนาและทางด้าน เครื่องมือวิจัยเป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาผู้เชี่ยวชาญที่มีเกณฑ์ดังกล่าวจำนวน ๕ รูปหรือคน เพื่อเป็นการตรวจสอบเนื้อหาความชัดเจนของแบบสอบถาม และให้ข้อเสนอแนะเพื่อทำการแก้ไขให้ดีขึ้น

๔. ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ตรงตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ

๕. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำมา คำนวณหาค่าของความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC.) ของแบบสอบถามเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมพระทรงพระปาฏิโมกข์ของ พระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความ สอดคล้องแบบ IOC ที่มีค่าตั้งแต่ ๐.๘ - ๑ ขึ้นไป จึงบ่งชี้ให้เห็นว่าคำถามแต่ละข้อมีความตรงเชิง เนื้อหา สามารถนำแบบทดสอบนี้ไปหาค่าความเชื่อมั่น

๖. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

๑. รศ.ดร.สุรินทร์ นิยมามงกูร	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาครัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. ผศ.ดร.เดช ชูจันทร์	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาครัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. ผศ.ดร.ผดุง วรรณทอง.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาครัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. ดร.ลำพอง กลมกุล	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาครัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕. ดร.กาญจนา คำจตุ	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาครัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไข และเสนอแนะมาปรับแก้ไข แล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

จำนวน ๓๐ รูปหรือคน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แจกแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามกับ พระสงฆ์ แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟาของ “ครอนบาค”^๔ (Cronbach’s Alpha Coefficient) ได้ค่าดังนี้ คือ ๐.๙๗

ข. เชิงคุณภาพ

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านวางแผน
๒. การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านดำเนินการตามแผน
๓. การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านตรวจสอบ
๔. การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านปรับปรุงให้เหมาะสม

๓.๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

๑. ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
๒. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือไปยัง เจ้าอาวาสทุกวัดในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ที่เป็นประชากร/กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
๓. ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจก และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองพร้อมผู้ช่วยการวิจัย ระหว่างวันที่ ๑ - ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ รวมใช้ระยะเวลา ๔ สัปดาห์ ซึ่งจำนวนแบบสอบถามที่สามารถเก็บคืนได้ มีจำนวน ๘๐ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐
๔. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

ข. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

^๔ พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ, ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการเชิงพุทธ, (พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๒๒๔-๒๒๖.

๑. ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

๒. ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

๓. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

๔. นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ก. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

๑. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form)

๒. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย อายุ พรรษา การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ การวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒. ระดับความพึงพอใจของพระสงฆ์ที่มีต่อ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม ของพระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๓. การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยยึดเกณฑ์ดังนี้^๕

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐-๕.๐๐ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐-๔.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐-๓.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐-๒.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐-๑.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด

๔. การทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของพระสงฆ์ที่มีต่อ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลสถิติที่ใช้คือการทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่มและการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่

^๕ ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ดานสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

สามกลุ่มขึ้นไปเมื่อพบว่า มีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) โดยการกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕. ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับความพึงพอใจของพระสงฆ์ที่มีต่อ การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ของคณะสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยจะทำการจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามปลายเปิดจากนั้นจะทำการวิเคราะห์ โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency)

ข. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้

๑. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
๒. นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
๓. วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)
๔. สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

- ๓.๑. รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑. รูปแบบการวิจัย

วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) และสัมภาษณ์อย่าง จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณจากพระภิกษุสงฆ์ที่อยู่เขตอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามลำดับ

๓.๒. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรกลุ่มในการทำวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูลจากพระภิกษุสงฆ์ดังนี้

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยกำหนดจากพระภิกษุสามเณรในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๒๐๘ รูป^๑

^๑ สำนักงานเจ้าคณะอำเภอโชคชัย, บัญชีรายชื่อพระสังฆาธิการ, (นครราชสีมา: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอโชคชัย, ๒๕๖๒), (อัดสำเนา).

๓.๒.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยกำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ และผู้เกี่ยวข้อง จำนวน ๘ รูป/คน ดังนี้

- ๑) พระครูพิทักษ์ปทุมมากร เจ้าคณะอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
- ๒) พระครูพิทักษ์อรรถกิจ เจ้าคณะตำบลท่าจะหลง-ละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย
- ๓) พระครูพัฒนกิจจานุกิจ รองเจ้าคณะตำบลท่าอ่าง อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
- ๔) พระอธิการเพ็ญวิทย์ อุตตนาทรโก เจ้าอาวาสวัดละลม อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
- ๕) นายวิเชียร นาทะโทก รองนายกองค์การส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย
- ๖) นายมนัสชัย ปล่องกระโทก ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑ ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย
- ๗) นายโยธี หมายถกกลาง ไวยาวัจกร วัดละลม ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย
- ๘) นางสาวลัดดา ถอยกระโทก ชาวบ้านละลม ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ก. เครื่องมือเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยมีขั้นตอนลักษณะ และการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๑. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม

๑. ศึกษาหลักการและทฤษฎี ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้

๒. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

๔. สร้างเครื่องมือ

๕. นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖. นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๗. ปรับปรุงแก้ไข

๘.) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับ

กลุ่มตัวอย่าง

๒. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอ โชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง ๔ ด้าน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น ดังนี้

๑) ด้านการวางแผน	มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ
๒) ด้านการปฏิบัติตามแผน	มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ
๓) ด้านการตรวจสอบ	มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ
๔) ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม	มีคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ

ในแต่ละข้อเป็นชนิดมาตรวัดแบบรวมคะแนน (Summated Rating Scale) ของเรนสิส ลิเคิร์ต หรือเรียกว่า มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likerttype)^๒ แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อ ดังนี้

๕ ให้คะแนนเท่ากับ	ระดับมากที่สุด
๔ ให้คะแนนเท่ากับ	ระดับมาก
๓ ให้คะแนนเท่ากับ	ระดับปานกลาง
๒ ให้คะแนนเท่ากับ	ระดับน้อย
๑ ให้คะแนนเท่ากับ	ระดับน้อยที่สุด

การแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยซึ่งใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับค่า คะแนนที่คำนวณได้ตามขั้นตอนที่ระบุไว้โดยเกณฑ์^๓ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย ความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย

๔.๕๐ – ๕.๐๐	หมายถึง	การพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด
๓.๕๐ – ๔.๔๙	หมายถึง	การพัฒนาอยู่ในระดับมาก
๒.๕๐ – ๓.๔๙	หมายถึง	การพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง
๑.๕๐ – ๒.๔๙	หมายถึง	การพัฒนาอยู่ในระดับน้อย
๑.๐๐ – ๑.๔๙	หมายถึง	การพัฒนาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นคำถามปลายเปิด (Open - ended) ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอปัญหาและ เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในด้านหลักสูตร ด้านการพัฒนาการจัดการเรียน การสอน ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการวัดผล เกี่ยวกับ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ใน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา”

^๒ สัจจิตรา บุญยรัตพันธุ์, ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับประศาสนศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๐.

^๓ พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ, เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, (พระนครศรีอยุธยา : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๕๑.

๓. การตรวจหาคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. นำแบบสอบถามเกี่ยวกับ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ดังกล่าวข้างต้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แนะนำเพิ่มเติม ปรับปรุงแก้ไข สำนวนภาษา และตัดข้อความที่สื่อความหมายไม่ชัดเจนหรือไม่จำเป็นออกไป เพื่อให้ได้ข้อความที่สื่อความหมายชัดเจน เข้าใจง่ายตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒. นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้ตรวจสอบมาปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

๓. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ รูปหรือคน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity)โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ คือวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือมีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนาและทางด้าน เครื่องมือวิจัยเป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาผู้เชี่ยวชาญที่มีเกณฑ์ดังกล่าวจำนวน ๕ รูปหรือคน เพื่อเป็นการตรวจสอบเนื้อหาความชัดเจนของแบบสอบถาม และให้ข้อเสนอแนะเพื่อทำการแก้ไขให้ดีขึ้น

๔. ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ตรงตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ

๕. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำมา คำนวณหาค่าของความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC.) ของแบบสอบถามเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมพระทรงพระปาฏิโมกข์ของ พระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความ สอดคล้องแบบ IOC ที่มีค่าตั้งแต่ ๐.๘ - ๑ ขึ้นไป จึงบ่งชี้ให้เห็นว่าคำถามแต่ละข้อมีความตรงเชิง เนื้อหา สามารถนำไปทดสอบนี้ไปหาค่าความเชื่อมั่น

๖. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

๑. รศ.ดร.สุรินทร์ นิยมามงกูร	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาครัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. ผศ.ดร.เดช ชูจันทร์	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาครัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. ผศ.ดร.ผดุง วรรณทอง.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาครัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. ดร.ลำพอง กลมกุล	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาครัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕. ดร.กาญจนา คำจตุ	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาครัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไข และเสนอแนะมาปรับแก้ไข แล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

จำนวน ๓๐ รูปหรือคน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แจกแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามกับ พระสงฆ์ แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟาของ “ครอนบาค”^๔ (Cronbach’s Alpha Coefficient) ได้ค่าดังนี้ คือ ๐.๙๗

ข. เชิงคุณภาพ

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านวางแผน
๒. การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านดำเนินการตามแผน
๓. การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านตรวจสอบ
๔. การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านปรับปรุงให้เหมาะสม

๓.๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

๑. ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
๒. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือไปยัง เจ้าอาวาสทุกวัดในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ที่เป็นประชากร/กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
๓. ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจก และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองพร้อมผู้ช่วยการวิจัย ระหว่างวันที่ ๑ - ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ รวมใช้ระยะเวลา ๔ สัปดาห์ ซึ่งจำนวนแบบสอบถามที่สามารถเก็บคืนได้ มีจำนวน ๘๐ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐
๔. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

ข. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

^๔ พระมหาภคณีญา กิตติโสภโณ, ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการเชิงพุทธ, (พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๒๒๔-๒๒๖.

๑. ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

๒. ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

๓. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

๔. นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ก. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

๑. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form)

๒. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย อายุ พรรษา การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ การวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒. ระดับความพึงพอใจของพระสงฆ์ที่มีต่อ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม ของพระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๓. การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยยึดเกณฑ์ดังนี้^๕

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐-๕.๐๐ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐-๔.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐-๓.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐-๒.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐-๑.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด

๔. การทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของพระสงฆ์ที่มีต่อ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลสถิติที่ใช้คือการทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่มและการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่

^๕ ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

สามกลุ่มขึ้นไปเมื่อพบว่า มีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) โดยการกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕. ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับความพึงพอใจของพระสงฆ์ที่มีต่อ การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ของคณะสงฆ์ อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยจะทำการจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามปลายเปิดจากนั้นจะทำการวิเคราะห์ โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency)

ข. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้

๑. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
๒. นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
๓. วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)
๔. สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” นั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กับประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๐๘ รูป เพื่อหาระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ว่าอยู่ในระดับใด งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นพระสังฆาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๘ รูปหรือคน เพื่อเสนอแนะการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยมีดังนี้

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ระดับความคิดเห็นของ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๔.๔ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๔.๕ แนวทางในการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก)

๔.๖ องค์กรความรู้

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย สถานะ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกธรรม) วุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกบาลี) วุฒิการศึกษาสามัญ ของงานวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	ร้อยละ
(N=๒๐๘)			
อายุ	๒๑ - ๓๐ ปี	๑๒๓	๕๙.๑๐
	๓๑ - ๔๐ ปี	๓๗	๑๗.๘๐
	๔๑ - ๕๐ ปี	๒๖	๑๒.๕๐
	๕๑ ปี ขึ้นไป	๒๒	๑๐.๖๐
	รวม	๒๐๘	๑๐๐.๐๐
พรรษา	๑-๕ พรรษา	๑๓๗	๖๕.๙๐
	๖-๑๐ พรรษา	๓๘	๑๘.๓๐
	๑๑ พรรษา ขึ้นไป	๒๙	๑๓.๙๐
	ไม่มีพรรษา	๔	๑.๙๐
	รวม	๒๐๘	๑๐๐.๐๐
วุฒิกการศึกษาปริญญาตรี (แผนกธรรม)	นักธรรมชั้นตรี	๑๑๑	๕๓.๔๐
	นักธรรมชั้นโท	๒๔	๑๑.๕๐
	นักธรรมชั้นเอก	๕๖	๒๖.๙
	ไม่มีวุฒิกการศึกษาปริญญาตรี (แผนกธรรม)	๑๗	๘.๒
	รวม	๒๐๘	๑๐๐.๐๐
วุฒิกการศึกษาปริญญาตรี (แผนกบาลี)	ประโยค ๑ - ๓	๔๕	๒๑.๖๐
	ป.ธ.๔ - ป.ธ.๖	๓๑	๑๔.๙๐
	ป.ธ.๗ - ป.ธ.๙	๗	๓.๔๐
	ไม่มีวุฒิกการศึกษาปริญญาตรี (แผนกบาลี)		
	รวม	๒๐๘	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

(N=๒๐๘)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
วุฒิการศึกษาสามัญ		
ประถมศึกษา	๔๙	๒๓.๖๐
มัธยมศึกษา	๑๐๙	๕๒.๔๐
ปริญญาตรี	๓๗	๑๗.๘๐
สูงกว่าปริญญาตรี	๑๓	๖.๓๐
รวม	๑๐๘	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม รายละเอียดดังนี้

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๒๑ - ๓๐ ปี มีจำนวน ๑๒๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๑๐ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี มีจำนวน ๓๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๘๐ ถัดมา มีอายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๐ และสุดท้ายมีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป มีเพียง ๒๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๖๐ ตามลำดับ

พรรรยา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพรรรยาระหว่าง ๑ - ๕ พรรรยา มีจำนวน ๑๓๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๙๐ รองลงมา มีพรรรยา ๖ - ๑๐ พรรรยา มีจำนวน ๓๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๓๐ ถัดมา มีพรรรยา ๑๑ พรรรยา มีจำนวน ๒๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๙๐ และท้ายสุดไม่มีพรรรยา มีจำนวน ๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑.๙๐ ตามลำดับ

วุฒิการศึกษาปริญญิตติม (แผนกธรรม) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒินักธรรมตรี มีจำนวน ๑๑๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๔๐ รองลงมา มีวุฒินักธรรมเอก มีจำนวน ๕๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๙๐ ถัดมา มีวุฒินักธรรมโท มีจำนวน ๒๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕๐ และสุดท้าย ไม่มีวุฒินักธรรม มีจำนวน ๑๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘.๒ ตามลำดับ

วุฒิการศึกษาปริญญิตติม (แผนกบาลี) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาธรรม ประโยค ๑ - ๓ มีจำนวน ๔๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๖๐ รองลงมา มีวุฒิปริญญาธรรม ประโยค ๔ - ๖ มีจำนวน ๓๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๙๐ และสุดท้าย มีวุฒิปริญญาธรรม ประโยค ๗ - ๙ มีจำนวน ๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓.๔๐ ตามลำดับ

วุฒิการศึกษาสามัญ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสามัญระดับมัธยมศึกษา มีจำนวน ๑๐๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๔๐ รองลงมา มีวุฒิการศึกษา ระดับประถมศึกษา มีจำนวน ๔๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๖๐ ถัดมา มีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรี มีจำนวน ๓๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๘๐ และสุดท้าย มีวุฒิสองระดับปริญญาตรี มีจำนวน ๑๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖.๓๐ ตามลำดับ

๔.๒ ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการวางแผน (Plan) ๒) ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) ๓) ด้านการตรวจสอบ (Check) และ ๔) ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action) ดังรายละเอียดที่แสดงตัวอย่างค่าเฉลี่ย ($\text{Mean} = \bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\text{Standard Deviation} = \text{S.D.}$) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒ - ๔.๕ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์
ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

(N=๒๐๘)			
การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) ด้านการวางแผน (Plan)	๓.๖๕	๐.๗๒	มาก
๒) ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)	๓.๖๐	๐.๖๙	มาก
๓) ด้านการตรวจสอบ (Check)	๓.๖๕	๐.๗๓	มาก
๔) ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)	๓.๖๙	๐.๖๘	มาก
ภาพรวม	๓.๖๕	๐.๖๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับ ($\bar{X}=๓.๖๕, \text{S.D.}=๐.๖๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

- ๑) ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action) ($\bar{X} = ๓.๖๙, \text{S.D.} = ๐.๖๘$)
- ๒) ด้านการตรวจสอบ (Check) ($\bar{X} = ๓.๖๕, \text{S.D.} = ๐.๗๓$)
- ๓) ด้านการวางแผน (Plan) ($\bar{X} = ๓.๖๕, \text{S.D.} = ๐.๗๒$)
- ๔) ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) ($\bar{X} = ๓.๖๐, \text{S.D.} = ๐.๖๙$)

ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอ
โชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการวางแผน (Plan)

(N=๒๐๘)

ด้านการวางแผน (Plan)	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) วัดของท่านได้วางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมพระสงฆ์ให้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์	๓.๘๗	๐.๙๙	มาก
๒) วัดของท่านได้กำหนดแนวทางการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ที่ชัดเจน	๓.๖๘	๐.๙๕	มาก
๓) วัดของท่านมอบหมายผู้ดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์อย่างต่อเนื่อง	๓.๕๘	๐.๙๐	มาก
๔) วัดของท่านกำหนดเกณฑ์การประเมินผลสำหรับผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ได้	๓.๕๗	๐.๘๒	มาก
๕) พระสงฆ์ผู้ดูแลได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์อย่างถูกต้อง	๓.๕๔	๐.๘๙	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	๓.๖๕	๐.๗๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการวางแผน (Plan) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๕$, S.D.=๐.๗๒) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้

๑) วัดของท่านได้วางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมพระสงฆ์ให้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ ($\bar{X}=๓.๘๗$, S.D.=๐.๙๙)

๒) วัดของท่านได้กำหนดแนวทางการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ที่ชัดเจน ($\bar{X}=๓.๖๘$, S.D.=๐.๙๕)

๓) วัดของท่านมอบหมายผู้ดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=๓.๕๘$, S.D.=๐.๙๐)

๔) วัดของท่านกำหนดเกณฑ์การประเมินผลสำหรับผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ได้ ($\bar{X}=๓.๕๗$, S.D.=๐.๘๒)

๕) พระสงฆ์ผู้ดูแลได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์อย่างถูกต้อง ($\bar{X}=๓.๕๔$, S.D.=๐.๘๙) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอ
โชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)

(N=๒๐๘)

ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)	ระดับความเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) มีการติดตามการปฏิบัติตามแผนการส่งเสริมพระสงฆ์ให้มีการสวดพระปาฏิโมกข์	๓.๖๑	๐.๘๓	มาก
๒) มีการปฏิบัติตามแนวทางการส่งเสริมพระสงฆ์ให้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์	๓.๕๕	๐.๘๗	มาก
๓) พระสงฆ์ผู้ดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้คำแนะนำและกำกับการฝึกอย่างต่อเนื่อง	๓.๕๙	๐.๘๗	มาก
๔) พระสงฆ์ได้ฝึกการสวดพระปาฏิโมกข์ตามรูปแบบการสวดที่ถูกต้อง	๓.๖๒	๐.๘๘	มาก
๕) พระสงฆ์ที่สามารถสวดพระปาฏิโมกข์ได้ผ่านจะได้ปฏิบัติหน้าที่ในพิธีกรรม	๓.๖๓	๐.๘๘	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	๓.๖๐	๐.๖๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๔) พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =๓.๖๐, S.D.=๐.๖๙) และเมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑) พระสงฆ์ที่สามารถสวดพระปาฏิโมกข์ได้ผ่านจะได้ปฏิบัติหน้าที่ในพิธีกรรม ($\bar{X}$ =๓.๖๓, S.D.=๐.๘๘)

๒) พระสงฆ์ได้ฝึกการสวดพระปาฏิโมกข์ตามรูปแบบการสวดที่ถูกต้อง ($\bar{X}$ =๓.๖๒, S.D.=๐.๘๘)

๓) มีการติดตามการปฏิบัติตามแผนการส่งเสริมพระสงฆ์ให้มีการสวดพระปาฏิโมกข์ ($\bar{X}$ =๓.๖๑, S.D.=๐.๘๓)

๔) พระสงฆ์ผู้ดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้คำแนะนำและกำกับการฝึกอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ =๓.๕๙, S.D.=๐.๘๗)

๕) มีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน ($\bar{X}$ =๓.๕๕, S.D.=๐.๘๗)
ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕. ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอ
โชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการตรวจสอบ (Check)

(N=๒๐๘)

ด้านการตรวจสอบ (Check)	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) พระสงฆ์ผู้ดูแลมีส่วนร่วมในการประเมินผลการสวดพระปาฏิโมกข์	๓.๖๘	๐.๙๒	มาก
๒) วัดของท่านส่งเสริมพระสงฆ์ให้มีการสวดพระปาฏิโมกข์	๓.๗๐	๐.๘๕	มาก
๓) พระสงฆ์ผู้ดูแลมีการติดตามผลของพระสงฆ์ผู้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์	๓.๕๙	๐.๙๐	มาก
๔) มีการตรวจสอบผลการฝึกสวดจากพระสงฆ์ผู้ดูแลและพระสังฆาธิการ	๓.๖๔	๐.๘๘	มาก
๕) มีการวัดผลหลังจากการฝึกสวดและมอบหมายให้สวดในพิธีกรรมจริง	๓.๖๒	๐.๙๕	มาก
ภาพรวม	๓.๖๕	๐.๗๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการตรวจสอบ (Check) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๕$, S.D.=๐.๗๓) และเมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑) วัดของท่านส่งเสริมพระสงฆ์ให้มีการสวดพระปาฏิโมกข์ ($\bar{X}=๓.๗๐$, S.D.=๐.๘๕)

๒) พระสงฆ์ผู้ดูแลมีส่วนร่วมในการประเมินผลการสวดพระปาฏิโมกข์ ($\bar{X}=๓.๖๘$, S.D.=๐.๙๒)

๓) มีการตรวจสอบผลการฝึกสวดจากพระสงฆ์ผู้ดูแลและพระสังฆาธิการ ($\bar{X}=๓.๖๔$, S.D.=๐.๘๘)

๔) มีการวัดผลหลังจากการฝึกสวดและมอบหมายให้สวดในพิธีกรรมจริง ($\bar{X}=๓.๖๒$, S.D.=๐.๙๕)

๕) พระสงฆ์ผู้ดูแลมีการติดตามผลของพระสงฆ์ผู้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ ($\bar{X}=๓.๕๙$, S.D.=๐.๙๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอ
โชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)

(N=๒๐๘)

ด้านปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) วัดของท่านมีการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้ถูกต้องตามแบบแผน	๓.๗๖	๐.๘๔	มาก
๒) วัดของท่านมีการพัฒนาขั้นตอนและวิธีการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้ชัดเจนและพระสงฆ์นำมาใช้ได้จริง	๓.๖๙	๐.๘๔	มาก
๓) พระสงฆ์ผู้ดูแลมีการดำเนินการด้านฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้เป็นไปตามระบบ	๓.๖๗	๐.๘๒	มาก
๔) พระสงฆ์ผู้ดูแลและสามารถแนะนำวิธีการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์และช่วยแก้ไขปัญหาระหว่างการฝึก	๓.๖๒	๐.๘๓	มาก
๕) ขั้นตอนการดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ของวัดของท่านมีความเป็นกัลยาณมิตร	๓.๖๙	๐.๘๙	มาก
ภาพรวม	๓.๖๙	๐.๖๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านปรับปรุงให้เหมาะสม (Action) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =๓.๖๙, S.D.=๐.๖๘) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑) วัดของท่านมีการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้ถูกต้องตามแบบแผน ($\bar{X}$ =๓.๗๖, S.D.=๐.๘๔)

๒) วัดของท่านมีการพัฒนาขั้นตอนและวิธีการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้ชัดเจนและพระสงฆ์นำมาใช้ได้จริง ($\bar{X}$ =๓.๖๙, S.D.=๐.๘๔)

๓) พระสงฆ์ผู้ดูแลมีการดำเนินการด้านฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้เป็นไปตามระบบ ($\bar{X}$ =๓.๖๗, S.D.=๐.๘๒)

๔) ขั้นตอนการดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ของวัดของท่านมีความเป็นกัลยาณมิตร ($\bar{X}$ =๔.๒๔, S.D.=๐.๖๙๘)

๕) พระสงฆ์ผู้ดูแลและสามารถแนะนำวิธีการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์และช่วยแก้ไขปัญหาระหว่างการฝึก ($\bar{X}$ =๓.๖๒, S.D.=๐.๘๓) ตามลำดับ

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรง พระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาปริญญาตรี วุฒิการศึกษาสามัญ ตามรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๗ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์
ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ

(N = ๒๐๘)

การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา		SS	DF	MS	F	Sig.
๑) ด้านการวางแผน (Plan)	ระหว่างกลุ่ม	๓.๓๗	๓	๑.๑๒	๒.๒๔	๐.๐๙
	ภายในกลุ่ม	๑๐๒.๔๗	๒๐๔	๐.๕๐		
	รวม	๑๐๕.๘๔	๒๐๗			
๒) ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)	ระหว่างกลุ่ม	๑.๔๑	๓	๐.๔๗	๐.๙๘	๐.๔๑
	ภายในกลุ่ม	๙๘.๔๓	๒๐๔	๐.๔๘		
	รวม	๙๙.๘๔	๒๐๗			
๓) ด้านการตรวจสอบ (Check)	ระหว่างกลุ่ม	๓.๔๔	๓	๑.๑๕	๒.๑๘	๐.๐๙
	ภายในกลุ่ม	๑๐๗.๕๒	๒๐๔	๐.๕๓		
	รวม	๑๑๐.๙๖	๒๐๗			
๔) ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)	ระหว่างกลุ่ม	๒.๑๖	๓	๐.๗๒	๑.๕๗	๐.๒๐
	ภายในกลุ่ม	๙๓.๕๖	๒๐๔	๐.๔๖		
	รวม	๙๕.๗๒	๒๐๗			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๒.๔	๓	๐.๘๐	๒.๐๘	๐.๑๐
	ภายในกลุ่ม	๗๘.๕๕	๒๐๔	๐.๓๙		
	รวม	๘๐.๙๕	๒๐๗			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๗ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ กับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมพบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโขกษัย จังหวัดนครราชสีมาแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๘ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์
ในอำเภอโขกษัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านพรรษา

(N = ๒๐๘)

การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโขกษัย จังหวัดนครราชสีมา		SS	DF	MS	F	Sig.
๑) ด้านการวางแผน (Plan)	ระหว่างกลุ่ม	๑๐.๑๗	๓	๓.๓๙	๗.๒๓*	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๙๕.๖๗	๒๐๔	๐.๔๗		
	รวม	๑๐๕.๘๔	๒๐๗			
๒) ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)	ระหว่างกลุ่ม	๔.๐๐	๓	๑.๓๓	๒.๘๔*	๐.๐๔
	ภายในกลุ่ม	๙๕.๘๔	๒๐๔	๐.๔๗		
	รวม	๙๙.๘๔	๒๐๗			
๓) ด้านการตรวจสอบ (Check)	ระหว่างกลุ่ม	๖.๘๔	๓	๒.๒๘	๔.๔๗*	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๐๔.๑๒	๒๐๔	๐.๕๑		
	รวม	๑๑๐.๙๖	๒๐๗			
๔) ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)	ระหว่างกลุ่ม	๔.๕๒	๓	๑.๕๑	๓.๓๗*	๐.๐๒
	ภายในกลุ่ม	๙๑.๒๐	๒๐๔	๐.๔๕		
	รวม	๙๕.๗๒	๒๐๗			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๕.๗๗	๓	๑.๙๒	๕.๒๒*	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๗๕.๑๘	๒๐๔	๐.๓๗		
	รวม	๘๐.๙๕	๒๐๗			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๘ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านพรรษา กับ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโขกษัย จังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวม พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโขกษัย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโขกษัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันทุกด้าน ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๙ - ๔.๑๓ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๙ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโขกชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา โดยภาพรวม

(N = ๒๐๘)

พรรษา	$\bar{X}$	พรรษา			
		๑-๕ พรรษา	๖-๑๐ พรรษา	๑๑ พรรษา ขึ้นไป	ไม่มีพรรษา
		๑๓๗ รูป ๓.๕๓	๓๘ รูป ๓.๘๕	๒๙ รูป ๓.๙๑	๔ รูป ๓.๘๕
๑-๕ พรรษา	๓.๕๓	-	-๐.๓๒*	-๐.๓๙*	-๐.๓๒
๖-๑๐ พรรษา	๓.๘๕	-	-	-๐.๐๗	๐.๐๐
๑๑ พรรษาขึ้นไป	๓.๙๑	-	-	-	๐.๐๖
ไม่มี	๓.๘๕	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๙ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโขกชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกัน ๒ คู่ ดังนี้

พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง ๑-๕ พรรษา มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโขกชัย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง ๖-๑๐ พรรษา ($\bar{X}=-๐.๓๒$) และ น้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X}=-๐.๓๙$)

ตารางที่ ๔.๑๐ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามพรรษา ด้านการวางแผน (Plan)
(N = ๒๐๘)

พรรษา	$\bar{X}$	พรรษา			
		๑-๕ พรรษา	๖-๑๐ พรรษา	๑๑ พรรษา ขึ้นไป	ไม่มีพรรษา
		๑๓๗ รูป	๓๘ รูป	๒๙ รูป	๔ รูป
๑-๕ พรรษา	๓.๔๙	-	-๐.๔๔*	-๐.๕๒*	-๐.๒๑
๖-๑๐ พรรษา	๓.๙๓	-	-	-๐.๐๘	๐.๒๓
๑๑ พรรษาขึ้นไป	๔.๐๑	-	-	-	๐.๓๑
ไม่มีพรรษา	๓.๗๐	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา ด้านการวางแผน (Plan) พบว่า แตกต่างกัน ๒ คู่ ดังนี้

พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง ๑-๕ พรรษา มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง ๖-๑๐ พรรษา ($\bar{X}=-๐.๔๔$) และ น้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X}=-๐.๕๒$)

ตารางที่ ๔.๑๑ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามพรรษา ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)
(N = ๒๐๘)

พรรษา	$\bar{X}$	พรรษา			
		๑-๕ พรรษา	๖-๑๐ พรรษา	๑๑ พรรษา ขึ้นไป	ไม่มีพรรษา
		๑๓๗ รูป ๓.๕๑	๓๘ รูป ๓.๗๔	๒๙ รูป ๓.๘๑	๔ รูป ๔.๐๕
๑-๕ พรรษา	๓.๕๑	-	-๐.๒๓	-๐.๓๐*	-๐.๕๔
๖-๑๐ พรรษา	๓.๗๔	-	-	-๐.๐๗	-๐.๓๑
๑๑ พรรษาขึ้นไป	๓.๘๑	-	-	-	-๐.๒๔
ไม่มีพรรษา	๔.๐๕	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) พบว่า แตกต่างกัน ๑ คู่ ดังนี้

พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง ๑-๕ พรรษา มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X} = -๐.๓๐$)

ตารางที่ ๔.๑๒ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามพรรษา ด้านการตรวจสอบ (Check)
(N = ๒๐๘)

พรรษา	$\bar{X}$	พรรษา			
		๑-๕ พรรษา	๖-๑๐ พรรษา	๑๑ พรรษา ขึ้นไป	ไม่มีพรรษา
		๑๓๗ รูป ๓.๕๒	๓๘ รูป ๓.๙๕	๒๙ รูป ๓.๘๔	๔ รูป ๓.๘๐
๑-๕ พรรษา	๓.๕๒	-	-๐.๔๓*	-๐.๓๒*	-๐.๒๘
๖-๑๐ พรรษา	๓.๙๕	-	-	๐.๑๑	๐.๑๕
๑๑ พรรษาขึ้นไป	๓.๘๔	-	-	-	๐.๐๔
ไม่มีพรรษา	๓.๘๐	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา ด้านการตรวจสอบ (Check) พบว่า แตกต่างกัน ๒ คู่ ดังนี้

พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง ๑-๕ พรรษา มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง ๖-๑๑ พรรษา ($\bar{X} = -๐.๔๓$) พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X} = -๐.๓๒$)

ตารางที่ ๔.๑๓ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด(Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามพรรษา ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)

(N = ๒๐๘)

พรรษา	$\bar{X}$	พรรษา			
		๑-๕ พรรษา	๖-๑๐ พรรษา	๑๑ พรรษา ขึ้นไป	ไม่มีพรรษา
		๑๓๗ รูป ๓.๕๙	๓๘ รูป ๓.๗๘	๒๙ รูป ๓.๙๙	๔ รูป ๓.๘๕
๑-๕ พรรษา	๓.๕๙	-	-๐.๒๐	-๐.๔๐*	-๐.๒๖
๖-๑๐ พรรษา	๓.๗๘	-	-	-๐.๒๑	-๐.๐๗
๑๑ พรรษาขึ้นไป	๓.๙๙	-	-	-	๐.๑๔
ไม่มีพรรษา	๓.๘๕	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามพรรษา ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action) พบว่า แตกต่างกัน ๑ คู่ ดังนี้

พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง ๑-๕ พรรษา มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X}=-๐.๔๐$)

สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกธรรม) แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบความคิดเห็น เห็นของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกธรรม)

(N = ๒๐๘)

การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา		SS	DF	MS	F	Sig.
๑) ด้านการวางแผน (Plan)	ระหว่างกลุ่ม	๗.๗๗	๓	๒.๕๙	๕.๓๙*	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๙๘.๐๖	๒๐๔	๐.๔๘		
	รวม	๑๐๕.๘๔	๒๐๗			
๒) ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)	ระหว่างกลุ่ม	๒.๕๑	๓	๐.๘๔	๑.๗๖	๐.๑๖
	ภายในกลุ่ม	๙๗.๓๓	๒๐๔	๐.๔๘		
	รวม	๙๙.๘๔	๒๐๗			
๓) ด้านการตรวจสอบ (Check)	ระหว่างกลุ่ม	๕.๕๘	๓	๑.๘๖	๓.๖๐*	๐.๐๑
	ภายในกลุ่ม	๑๐๕.๓๘	๒๐๔	๐.๕๒		
	รวม	๑๑๐.๙๖	๒๐๗			
๔) ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)	ระหว่างกลุ่ม	๐.๙๗	๓	๐.๓๒	๐.๖๙	๐.๕๖
	ภายในกลุ่ม	๙๔.๗๕	๒๐๔	๐.๔๖		
	รวม	๙๕.๗๒	๒๐๗			
โดยภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๓.๒๘	๓	๑.๐๙	๒.๘๘*	๐.๐๔
	ภายในกลุ่ม	๗๗.๖๗	๒๐๔	๐.๓๘		
	รวม	๘๐.๙๕	๒๐๗			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านวุฒิ การศึกษาปริญญาตรี (แผนกธรรม) กับ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกธรรม) ต่างกันมี ระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริม พระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการวางแผน (Plan) และ ๓) ด้านการตรวจสอบ (Check) แตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็น รายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) รายละเอียดดังแสดง ในตารางที่ ๔.๑๕ - ๔.๑๗ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๕ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกธรรม) โดยภาพรวม

(N = ๒๐๘)

โดยภาพรวม	$\bar{X}$	โดยภาพรวม			
		นธ.ตรี ๑๑๑ รูป ๓.๖๔	นธ.โท ๒๔ รูป ๓.๙๔	นธ.เอก ๕๖ รูป ๓.๖๒	ไม่มีวุฒินธ. ๑๗ รูป ๓.๓๙
นธ.ตรี	๓.๖๔	-	-๐.๓๐*	๐.๐๒	๐.๒๕
นธ.โท	๓.๙๔	-	-	๐.๓๒	๐.๕๕
นธ.เอก	๓.๖๒	-	-	-	๐.๒๓
ไม่มีวุฒินธ.	๓.๓๙	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกธรรม) โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกัน ๑ คู่ ดังนี้

พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมตรี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมโท ($\bar{X} = -๐.๓๐$)

ตารางที่ ๔.๑๖ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกธรรม) ด้านการวางแผน (Plan)

(N = ๒๐๘)

ด้านการวางแผน (Plan)	$\bar{X}$	ด้านการวางแผน (Plan)			
		นธ.ตรี	นธ.โท	นธ.เอก	ไม่มีวุฒินธ.
		๑๑๑ รูป	๒๔ รูป	๕๖ รูป	๑๗ รูป
		๓.๖๑	๔.๐๗	๓.๖๗	๓.๒๐
นธ.ตรี	๓.๖๑	-	-๐.๔๕*	-๐.๐๖	๐.๔๑*
นธ.โท	๔.๐๗	-	-	๐.๔๐*	๐.๘๗*
นธ.เอก	๓.๖๗	-	-	-	๐.๔๗*
ไม่มีวุฒินธ.	๓.๒๐	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกธรรม) ด้านการวางแผน (Plan) พบว่า แตกต่างกัน ๕ คู่ ดังนี้

๑) พระสงฆ์ที่มีวุฒิกศษานักรัชมตรี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิกศษานักรัชมโท ($\bar{X} = ๐.๔๕$) และ มากกว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิกศษานักรัชม ($\bar{X} = ๐.๔๑$)

๒) พระสงฆ์ที่มีวุฒิกศษานักรัชมโท มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิกศษานักรัชมเอก ($\bar{X} = ๐.๔๐$) และ มากกว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิกศษานักรัชม ($\bar{X} = ๐.๘๗$)

๓) พระสงฆ์ที่มีวุฒิกศษานักรัชมเอก มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิกศษานักรัชม ($\bar{X} = ๐.๔๗$)

ตารางที่ ๔.๑๗ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ด้านการตรวจสอบ (Check)

(N = ๒๐๘)

วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม)	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม)			
		นธ.ตรี ๑๑๑ รูป ๓.๖๓	นธ.โท ๒๔ รูป ๔.๐๘	นธ.เอก ๕๖ รูป ๓.๕๘	ไม่มีวุฒินธ. ๑๗ รูป ๓.๔๒
นธ.ตรี	๓.๖๓	-	-๐.๔๕*	๐.๐๕	๐.๒๐
นธ.โท	๔.๐๘	-	-	๐.๕๐	๐.๖๕*
นธ.เอก	๓.๕๘	-	-	-	๐.๑๕
ไม่มีวุฒินธ.	๓.๔๒	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) ด้านการตรวจสอบ (Check) พบว่า แตกต่างกัน ๒ คู่ ดังนี้

๑) พระสงฆ์ที่มีวุฒิกษานักธรรมตรี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิกษานักธรรมโท ($\bar{X} = -๐.๔๕$)

๒) พระสงฆ์ที่มีวุฒิกษานักธรรมโท มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิกษานักธรรม ($\bar{X} = ๐.๖๕$)

สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกบาลี) แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๘ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกบาลี)

(N = ๒๐๘)

การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา		SS	DF	MS	F	Sig.
๑) ด้านการวางแผน (Plan)	ระหว่างกลุ่ม	๑๒.๑๗	๓	๔.๐๖	๘.๘๓*	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๙๓.๖๗	๒๐๔	๐.๔๖		
	รวม	๑๐๕.๘๔	๒๐๗			
๒) ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)	ระหว่างกลุ่ม	๑๐.๑๔	๓	๓.๓๘	๗.๖๙*	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๘๙.๗๐	๒๐๔	๐.๔๔		
	รวม	๙๙.๘๔	๒๐๗			
๓) ด้านการตรวจสอบ (Check)	ระหว่างกลุ่ม	๑๙.๗๓	๓	๖.๕๘	๑๔.๗๑*	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๙๑.๒๓	๒๐๔	๐.๔๕		
	รวม	๑๑๐.๙๖	๒๐๗			
๔) ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)	ระหว่างกลุ่ม	๑๔.๐๙	๓	๔.๗๐	๑๑.๗๔*	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๘๑.๖๓	๒๐๔	๐.๔๐		
	รวม	๙๕.๗๒	๒๐๗			
โดยภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๑๓.๔๑	๓	๔.๔๗	๑๓.๕๐*	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๖๗.๕๕	๒๐๔	๐.๓๓		
	รวม	๘๐.๙๕	๒๐๗			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๘ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกธรรม) กับ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกธรรม) ต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันทุกด้าน ดังนั้นจึงทำ

การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๙ - ๔.๒๓ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๙ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกบาลี) โดยภาพรวม

(N = ๒๐๘)

โดยภาพรวม	$\bar{X}$	โดยภาพรวม			
		ปธ.๑-๓ ๔๕ รูป ๓.๙๖	ปธ.๔-๖ ๓๑ รูป ๔.๐๐	ปธ.๗-๙ ๗ รูป ๓.๓๓	ไม่มีวุฒิ ปธ. ๑๒๕ รูป ๓.๔๖
ปธ.๑-๓	๓.๙๖	-	-๐.๐๓	๐.๖๔*	๐.๕๐*
ปธ.๔-๖	๔.๐๐	-	-	๐.๖๗*	๐.๕๔*
ปธ.๗-๙	๓.๓๓	-	-	-	-๐.๑๓
ไม่มีวุฒิ ปธ.	๓.๔๖	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๙ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกธรรม) โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกัน ๔ คู่ ดังนี้

๑) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ๑-๓ มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ๗-๙ ($\bar{X} = ๐.๖๔$) และ มากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ($\bar{X} = ๐.๕๐$)

๒) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ๔-๖ มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ๗-๙ ($\bar{X} = ๐.๖๗$) และ มากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ($\bar{X} = ๐.๕๔$)

ตารางที่ ๔.๒๐ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ด้านการวางแผน (Plan)

(N = ๒๐๘)

ด้านการวางแผน (Plan)	$\bar{X}$	ด้านการวางแผน (Plan)			
		ปธ.๑-๓	ปธ.๔-๖	ปธ.๗-๙	ไม่มีวุฒิ ปธ.
		๔๕ รูป	๓๑ รูป	๗ รูป	๑๒๕ รูป
		๓.๙๔	๔.๐๐	๓.๕๑	๓.๔๖
ปธ.๑-๓	๓.๙๔	-	-๐.๐๖	๐.๔๓	๐.๔๘*
ปธ.๔-๖	๔.๐๐	-	-	๐.๔๙	๐.๕๔*
ปธ.๗-๙	๓.๕๑	-	-	-	๐.๐๕
ไม่มีวุฒิ ปธ.	๓.๔๖	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๐ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกัน ๒ คู่ ดังนี้

๑) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ๑-๓ มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ($\bar{X} = ๐.๔๘$)

๒) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ๔-๖ มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ($\bar{X} = ๐.๕๔$)

ตารางที่ ๔.๒๑ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาปรีญัตธรรม (แผนกบาลี) ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)

(N = ๒๐๘)

ด้านการปฏิบัติตาม แผน (Do)	$\bar{X}$	ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)			
		ปธ.๑-๓	ปธ.๔-๖	ปธ.๗-๙	ไม่มีวุฒิ ปธ.
		๔๕ รูป	๓๑ รูป	๗ รูป	๑๒๕ รูป
		๓.๘๕	๓.๙๔	๓.๒๙	๓.๔๔
ปธ.๑-๓	๓.๘๕	-	-๐.๐๘	๐.๕๗*	๐.๔๑*
ปธ.๔-๖	๓.๙๔	-	-	๐.๖๕*	๐.๔๙*
ปธ.๗-๙	๓.๒๙	-	-	-	-๐.๑๖
ไม่มีวุฒิ ปธ.	๓.๔๔	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาปรีญัตธรรม (แผนกธรรม) โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกัน ๔ คู่ ดังนี้

๑) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ๑-๓ มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ๗-๙ ($\bar{X} = ๐.๕๗$) และ มากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ($\bar{X} = ๐.๔๑$)

๒) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ๔-๖ มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ๗-๙ ($\bar{X} = ๐.๖๕$) และ มากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ($\bar{X} = ๐.๔๙$)

ตารางที่ ๔.๒๒ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ด้านการตรวจสอบ (Check)

(N = ๒๐๘)

ด้านการตรวจสอบ (Check)	$\bar{X}$	ด้านการตรวจสอบ (Check)			
		ปธ.๑-๓	ปธ.๔-๖	ปธ.๗-๙	ไม่มีวุฒิ ปธ.
		๔๕ รูป	๓๑ รูป	๗ รูป	๑๒๕ รูป
		๔.๐๗	๓.๙๘	๒.๙๔	๓.๔๕
ปธ.๑-๓	๔.๐๗	-	๐.๐๙	๑.๑๓*	๐.๖๒*
ปธ.๔-๖	๓.๙๘	-	-	๑.๐๔*	๐.๕๓*
ปธ.๗-๙	๒.๙๔	-	-	-	-๐.๕๑
ไม่มีวุฒิ ปธ.	๓.๔๕	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๒ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาปริยัติธรรม (แผนกธรรม) โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกัน ๔ คู่ ดังนี้

๑) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ๑-๓ มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ๗-๙ ($\bar{X}$ = ๑.๑๓) และ มากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ($\bar{X}$ = ๐.๖๒)

๒) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ๔-๖ มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ๗-๙ ($\bar{X}$ = ๑.๐๔) และ มากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ($\bar{X}$ = ๐.๕๓)

ตารางที่ ๔.๒๓ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกบาลี) ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)

(N = ๒๐๘)

ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)	$\bar{X}$	ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)			
		ปธ.๑-๓	ปธ.๔-๖	ปธ.๗-๙	ไม่มีวุฒิปธ.
		๔๕ รูป	๓๑ รูป	๗ รูป	๑๒๕ รูป
		๓.๙๙	๔.๐๘	๓.๕๗	๓.๔๘
ปธ.๑-๓	๓.๙๙	-	-๐.๐๙	๐.๔๒	๐.๕๑*
ปธ.๔-๖	๔.๐๘	-	-	๐.๕๑	๐.๕๙*
ปธ.๗-๙	๓.๕๗	-	-	-	๐.๐๙
ไม่มีวุฒิปธ.	๓.๔๘	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๓ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม (แผนกธรรม) โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกัน ๒ คู่ ดังนี้

๑) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม ๑-๓ มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม ($\bar{X} = ๐.๕๑$)

๒) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม ๔-๖ มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม ($\bar{X} = ๐.๕๙$)

สมมติฐานที่ ๕ พระสงฆ์ที่มีด้านวุฒิการศึกษาสามัญแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๔ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านวุฒิการศึกษาสามัญ

(N = ๒๐๘)

การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา		SS	DF	MS	F	Sig.
๑) ด้านการวางแผน (Plan)	ระหว่างกลุ่ม	๘.๓๑	๓	๒.๗๗	๕.๘๐*	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๙๗.๕๓	๒๐๔	๐.๔๘		
	รวม	๑๐๕.๘๔	๒๐๗			
๒) ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)	ระหว่างกลุ่ม	๖.๗๓	๓	๒.๒๔	๔.๙๑*	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๙๓.๑๑	๒๐๔	๐.๔๖		
	รวม	๙๙.๘๔	๒๐๗			
๓) ด้านการตรวจสอบ (Check)	ระหว่างกลุ่ม	๗.๕๒	๓	๒.๕๑	๔.๙๕*	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๐๓.๔๔	๒๐๔	๐.๕๑		
	รวม	๑๑๐.๙๖	๒๐๗			
๔) ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)	ระหว่างกลุ่ม	๑๒.๒๑	๓	๔.๐๗	๙.๙๕*	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๘๓.๕๑	๒๐๔	๐.๔๑		
	รวม	๙๕.๗๒	๒๐๗			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๘.๑๕	๓	๒.๗๒	๗.๖๒*	๐.๐๐
	ภายในกลุ่ม	๗๒.๘๐	๒๐๔	๐.๓๖		
	รวม	๘๐.๙๕	๒๐๗			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๔ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านวุฒิการศึกษาสามัญกับ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันทุกด้าน ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๕ - ๔.๒๙ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๕ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ โดยภาพรวม (N = ๒๐๘)

โดยภาพรวม	$\bar{X}$	โดยภาพรวม			
		ประถม ๔๙ รูป ๓.๗๖	มัธยม ๑๐๙ รูป ๓.๔๖	ปริญญาตรี ๓๗ รูป ๓.๙๓	สูงกว่า ป.ตรี ๑๓ รูป ๓.๙๒
ประถม	๓.๗๖	-	๐.๓๐*	-๐.๑๗	-๐.๑๖
มัธยม	๓.๔๖	-	-	-๐.๔๖*	-๐.๔๕*
ปริญญาตรี	๓.๙๓	-	-	-	๐.๐๑
สูงกว่า ป.ตรี	๓.๙๒	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๕ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกัน ๓ คู่ ดังนี้

๑) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาที่มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา ($\bar{X} = ๐.๓๐$)

๒) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี ($\bar{X} = -๐.๔๖$) และ น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{X} = -๐.๔๕$)

ตารางที่ ๔.๒๖ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านการวางแผน (Plan)

(N = ๒๐๘)

ด้านการวางแผน (Plan)	$\bar{X}$	ด้านการวางแผน (Plan)			
		ประณม	มัธยม	ปริญญาตรี	สูงกว่า ป.ตรี
		๔๙ รูป ๓.๘๒	๑๐๙ รูป ๓.๔๖	๓๗ รูป ๓.๘๙	๑๓ รูป ๓.๘๘
ประณม	๓.๘๒	-	๐.๓๗*	-๐.๐๗	-๐.๐๕
มัธยม	๓.๔๖	-	-	-๐.๔๓*	-๐.๔๒*
ปริญญาตรี	๓.๘๙	-	-	-	๐.๐๑
สูงกว่า ป.ตรี	๓.๘๘	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๖ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านการวางแผน (Plan) พบว่า แตกต่างกัน ๓ คู่ ดังนี้

๑) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ($\bar{X} = ๐.๓๗$)

๒) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี ($\bar{X} = -๐.๔๓$) และ น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{X} = -๐.๔๒$)

ตารางที่ ๔.๒๗ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)

(N = ๒๐๘)

ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)	$\bar{X}$	ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)			
		ประณม	มัธยม	ปริญญาตรี	สูงกว่า ป.ตรี
		๔๙ รูป	๑๐๙ รูป	๓๗ รูป	๑๓ รูป
		๓.๖๖	๓.๔๕	๓.๙๑	๓.๗๘
ประณม	๓.๖๖	-	๐.๒๒	-๐.๒๕	-๐.๑๒
มัธยม	๓.๔๕	-	-	-๐.๔๖*	-๐.๓๔
ปริญญาตรี	๓.๙๑	-	-	-	๐.๑๒
สูงกว่า ป.ตรี	๓.๗๘	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๗ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) พบว่า แตกต่างกัน ๑ คู่ ดังนี้

๑) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี ($\bar{X} = -๐.๔๖$)

ตารางที่ ๔.๒๘ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านการตรวจสอบ (Check)

(N = ๒๐๘)

ด้านการตรวจสอบ (Check)	$\bar{X}$	ด้านการตรวจสอบ (Check)			
		ประถม ๔๙ รูป ๓.๗๖	มัธยม ๑๐๙ รูป ๓.๔๘	ปริญญาตรี ๓๗ รูป ๓.๙๖	สูงกว่า ป.ตรี ๑๓ รูป ๓.๗๗
ประถม	๓.๗๖	-	๐.๒๘*	-๐.๒๑	-๐.๐๑
มัธยม	๓.๔๘	-	-	-๐.๔๘*	-๐.๒๙
ปริญญาตรี	๓.๙๖	-	-	-	๐.๑๙
สูงกว่า ป.ตรี	๓.๗๗	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๘ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านการตรวจสอบ (Check) พบว่า แตกต่างกัน ๒ คู่ ดังนี้

๑) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ($\bar{X} = ๐.๒๘$)

๒) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี ($\bar{X} = -๐.๔๘$)

ตารางที่ ๔.๒๙ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD) ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)

(N = ๒๐๘)

ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)	$\bar{X}$	ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)			
		ประณม	มัธยม	ปริญญาตรี	สูงกว่า ป.ตรี
		๔๙ รูป	๑๐๙ รูป	๓๗ รูป	๑๓ รูป
		๓.๘๐	๓.๔๘	๓.๙๕	๔.๒๕
ประณม	๓.๘๐	-	๐.๓๓*	-๐.๑๕	-๐.๔๕*
มัธยม	๓.๔๘	-	-	-๐.๔๘*	-๐.๗๗*
ปริญญาตรี	๓.๙๕	-	-	-	-๐.๒๙
สูงกว่า ป.ตรี	๔.๒๕	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๙ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action) พบว่า แตกต่างกัน ๔ คู่ ดังนี้

๑) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ($\bar{X} = ๐.๓๓$) แต่น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{X} = -๐.๔๕$)

๒) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี ($\bar{X} = -๐.๔๘$) และน้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{X} = -๐.๗๗$)

ตารางที่ ๔.๓๐ สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่	ยอมรับ	ปฏิเสธ	F	Sig
สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน		✓	๒.๐๘	๐.๑๐
สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน	✓		๕.๒๒*	๐.๐๐
สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกธรรม) แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน	✓		๒.๘๘*	๐.๐๔
สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกบาลี) แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน	✓		๑๓.๕๐*	๐.๐๐
สมมติฐานที่ ๕ พระสงฆ์ที่มีด้านวุฒิการศึกษาสามัญ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน	✓		๗.๖๒*	๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๓๐ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนพระสงฆ์ที่มี พรรษา วุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกธรรม) วุฒิการศึกษาปริญญาตรี (แผนกบาลี) และ วุฒิการศึกษาสามัญ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมารายละเอียดดังตารางที่ ๔.๓๑ - ๔.๓๔

ตารางที่ ๔.๓๑ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการวางแผน (Plan)

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ขาดความพร้อมในการจัดฝึกอบรมที่ดี	ควรมีการเตรียมการในการจัดฝึกอบรมให้เป็นระบบมากขึ้น	๙ รูป
การวางแผนงานแบ่งหน้าที่การรับผิดชอบยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร	ควรมอบหมายการทำงานให้ชัดเจนขึ้น และเหมาะสมกับบุคลากรนั้น ๆ	๕ รูป

จากตารางที่ ๔.๓๑ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการวางแผน (Plan) พบว่า ขาดความพร้อมในการจัดฝึกอบรมที่ดี มีจำนวน ๙ รูป การวางแผนงานแบ่งหน้าที่การรับผิดชอบยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร จำนวน ๕ รูป ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการวางแผน (Plan) พบว่า ควรมีการเตรียมการในการจัดฝึกอบรมให้เป็นระบบมากขึ้น จำนวน ๙ รูป ควรมอบหมายการทำงานให้ชัดเจนขึ้น และเหมาะสมกับบุคลากรนั้น ๆ จำนวน ๕ รูป ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓๒ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ทรงพระปาฏิโมกข์
ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ขาดบุคลากรที่พร้อมในการปฏิบัติงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ	สรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ในการจัด	๗ รูป
ไม่ทำงานตามที่กำหนดในแผนที่วางไว้	ควรปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้อย่างดี	๕ รูป

จากตารางที่ ๔.๓๒ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ทรงพระปาฏิโมกข์
ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) พบว่า ขาดบุคลากรที่พร้อมใน
การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีจำนวน ๗ รูป ไม่ทำงานตามที่กำหนดในแผนที่วางไว้ จำนวน
๕ รูป ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัด
นครราชสีมา ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) พบว่า สรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการจัด
จำนวน ๗ รูป ควรปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้เป็นอย่างดี จำนวน ๕ รูป ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ทรงพระปาฏิโมกข์
ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการตรวจสอบ (Check)

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
การตรวจสอบไม่เป็นไปตามกระบวนการ ที่วางแผนไว้	ควรมีการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะ	๔ รูป

จากตารางที่ ๔.๓๓ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ทรงพระปาฏิโมกข์
ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการตรวจสอบ (Check) พบว่า การตรวจสอบไม่เป็นไปตาม
กระบวนการที่วางแผนไว้มีจำนวน ๔ รูป

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัด
นครราชสีมา ด้านการตรวจสอบ (Check) พบว่า ควรมีการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ
จำนวน ๔ รูป

ตารางที่ ๔.๓๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ทรงพระปาฏิโมกข์
ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ไม่มีการแก้ไขปรับปรุงการอบรมให้ เหมาะสมกับหลักสูตร	ควรปรับปรุงหลักสูตรการอบรมให้ ทันสมัยขึ้น	๕ รูป
การอบรมยังคงเป็นรูปแบบเก่า ๆ	ควรปรับปรุงให้มีการใช้สื่อที่มีความน่าสนใจ และเหมาะสมกับการอบรม	๒ รูป

จากตารางที่ ๔.๓๔ ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ทรงพระปาฏิโมกข์
ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action) พบว่า ไม่มีการแก้ไข
ปรับปรุงการอบรมให้เหมาะสมกับหลักสูตร มีจำนวน ๕ รูป การอบรมยังคงเป็นรูปแบบเก่า ๆ จำนวน
๒ รูป ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัด
นครราชสีมา ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action) พบว่า ควรปรับปรุงหลักสูตรการอบรมให้
ทันสมัยขึ้น จำนวน ๕ รูป ควรปรับปรุงให้มีการใช้สื่อที่มีความน่าสนใจและเหมาะสมกับการอบรม
จำนวน ๒ รูป ตามลำดับ

๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโขกชัย จังหวัดนครราชสีมา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) สามารถสรุปผลโดยจำแนกตามรายด้านของการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

๔.๕.๑ ด้านการวางแผน (Plan)

๑. ควรจัดให้มีการวางแผนก่อนการดำเนินงานให้เป็นไปตามขั้นตอนการฝึกอบรม เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ประโยชน์สูงสุด^๑

๒. การวางแผนเป็นสิ่งจำเป็นไม่ว่าจะเป็นการทำอะไรก็ตามต้องมีการวางแผนงานก่อนลงมือทำทุกอย่าง^๒

๓. ทุกโครงการจะต้องมีการประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนงาน^๓

๔. การวางแผนเป็นสิ่งจำเป็นทำให้รู้ว่าควรทำอย่างเป็นขั้นเป็นตอน^๔

๕. การทำงานทุกอย่างต้องควรมีประชุมปรึกษาวางแผนงานร่วมกันก่อนทำงานทุกครั้ง^๕

๖. การวางแผนเป็นวิธีการทำงานที่ต้ออย่างหนึ่งที่ต้องมีไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม^๖

๗. โครงการทุกอย่างเริ่มที่การวางแผนงานที่ต้องทำแล้วปฏิบัติตามแผนงานนั้น ๆ ให้สำเร็จ^๗

๘. แผนงานคือรูปแบบของงานที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จไปด้วยดี หากขาดแผนงานแล้วจะทำให้ทำงานลำบาก^๘

สรุปได้ว่า การทำงานทุกอย่างนั้นต้องมีการศึกษาประเมินความเป็นไปได้ว่าจะสามารถทำงานได้หรือไม่ แล้วจึงประชุมปรึกษาหารือกับผู้ที่มีความสามารถเฉพาะด้านนั้นทำการวางแผนงานนั้นนั้น เพื่อเป็นการตัดสินใจล่วงหน้าได้ว่าจะทำอะไร อย่างไร เมื่อไหร่ ที่ไหน ใครรับผิดชอบเรื่องอะไร เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางแผนไว้ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโขกชัย จังหวัดนครราชสีมา นั้น จำเป็นต้องมีการวางแผนงานและกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนเป็นที่เข้าใจได้ว่า ต้องทำอะไร กำหนดแนวทางที่คาดว่าจะดีที่สุดโดยผ่านกระบวนการคิดก่อนทำ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติได้อย่างได้ผลในอนาคต และลดการสูญเปล่าของงานที่ซับซ้อนลง

^๑ สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์ปทุมมาร, เจ้าคณะอำเภอโขกชัย, ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^๒ สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อรรถกิจ, เจ้าคณะตำบลท่าจะหลุง-ตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^๓ สัมภาษณ์ พระครูพัฒนกิจจานุกิจ, รองเจ้าคณะตำบลท่าอ่าง, ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^๔ สัมภาษณ์ พระอธิการเพ็ญ อุตตานุรักษ์, เจ้าอาวาสวัดละลม, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^๕ สัมภาษณ์ นายวิเชียร นาคระโทก, รองนายกองค์การส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^๖ สัมภาษณ์ นายมนัสชัย ปล่องกระโทก, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑, ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^๗ สัมภาษณ์ นายโยธี หมายถมกลาง, ไวยาวัจกร วัดละลม, ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^๘ สัมภาษณ์ นางสาวลัดดา ถอยกระโทก, ชาวบ้านละลม, ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

แผนภาพที่ ๔.๑ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้านการวางแผน

๔.๕.๒ ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)

๑. ทำตามขั้นตอนที่วางไว้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ให้ได้มาซึ่งงานที่วางแผนไว้ทุกอย่าง ใ้บรรลุผลสำเร็จตามนั้น^๙

๒. งานทุกอย่างทำได้ตามที่วางไว้เป็นเบื้องต้น แล้วลงมือปฏิบัติให้ชัดเจน^{๑๐}

๓. การทำงานนั้นสิ่งสำคัญคือการลงมือทำให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์วางไว้ให้ได้^{๑๑}

๔. แผนงานที่วางไว้ทุกอย่างต้องทำอย่างนั้น จึงจะประสบความสำเร็จ การทำงานมีการ แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบจึงต้องคอยดูแลสอดส่องผลงานของแต่ละคนให้ตรงตามเป้าหมายที่วางไว้^{๑๒}

๕. จากการทำงานต้องมีการวางแผนและทำตามแผนที่กำหนดเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นหากไม่ทำตามแผนที่กำหนดไว้จะประสบความสำเร็จไม่ได้เลย^{๑๓}

๖. แม้การทำงานต้องทำทุกอย่างและละอย่างก็มีผู้รับผิดชอบ เมื่อเกิดปัญหาข้อผิดพลาด ต้องดูว่าได้ตามแผนที่ได้วางไว้หรือไม่^{๑๔}

๗. งานจะสำเร็จต้องทำตามแผนงานที่กำหนดไว้^{๑๕}

๘. ทำงานตามขั้นตอนที่วางไว้เพื่อให้งานเดินไปได้และสำเร็จลุล่วงด้วยดี^{๑๖}

^๙ สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์ปทุมาร, เจ้าคณะอำเภอโชคชัย, ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^{๑๐} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อรรถกิจ, เจ้าคณะตำบลท่าจะหลุง-ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระครูพัฒนกิจจานุกิจ, รองเจ้าคณะตำบลท่าอ่าง, ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระอธิการเพ็ญ อดตานุรักษ์, เจ้าอาวาสวัดละลม, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายวิเชียร นากระโทก, รองนายกองค์การส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายมนัสชัย ปล่องกระโทก, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑, ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายโยธี หมายถมกลาง, ไวยาวัจกร วัดละลม, ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นางสาวลัดดา ถอยกระโทก, ชาวบ้านละลม, ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

สรุปได้ว่า หลังจากที่มีการวางแผน (Plan) กำหนดวัตถุประสงค์อย่างรอบคอบแล้ว ในขั้นตอนถัดไปนั่นก็คือการลงมือทำหรือการปฏิบัติตามขั้นตอนตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้อย่างเป็นระบบและให้มีความต่อเนื่อง โดยในขั้นตอนการปฏิบัตินี้เราควรศึกษาถึงวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการทำงานนั้น ๆ ด้วย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และ ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด รวมถึงในระหว่างการทำงานเราควรเก็บข้อมูลที่สำคัญ หรือ ข้อผิดพลาดต่าง ๆ ของงานเอาไว้เพื่อประโยชน์ในการทำงานขั้นตอนต่อไป การนำแผนไปปฏิบัติเป็นการบ่งบอกถึงการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด ฉะนั้นเพื่อให้การปฏิบัติตามแผนและวัตถุประสงค์การดำเนินงานจะต้องคำนึงถึงการประหยัดและให้ผลประโยชน์ที่เหมาะสมโดยใช้ทรัพยากร คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับจัดสรรเพื่อการดำเนินงานอย่างแท้จริง

แผนภาพที่ ๔.๒ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้านการด้านการปฏิบัติตามแผน

๔.๕.๓ ด้านการตรวจสอบ (Check)

๑. การทำงานย่อยต้องมีความผิดพลาดเกิดขึ้นได้ หากขาดการวางแผนที่ดีย่อมทำให้ผิดพลาด ต้องมีการตรวจสอบการทำงานทุกขั้นตอนเสมอ^{๑๗}

๒. ต้องมีการตรวจสอบงานทุกขั้นตอนกันข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น^{๑๘}

๓. แผนงานทุกแผนงานต้องมีการตรวจสอบหาจุดบกพร่องหลังจากได้ปฏิบัติตามแผนไปแล้วระยะหนึ่ง^{๑๙}

๔. การตรวจสอบเพื่อค้นหาข้อผิดพลาดในการทำงาน และเป็นสิ่งที่จำเป็นมากหากไม่มีการตรวจสอบแล้วจะทำให้ผลลัพธ์ที่เกิดความเสียหายมากขึ้น^{๒๐}

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์ปทุมมากร, เจ้าคณะอำเภอโชคชัย, ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อรรถกิจ, เจ้าคณะตำบลท่าจะหลุง-ตำบลละลมใหม่พัฒนา, ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระครูพัฒนกิจจานุกิจ, รองเจ้าคณะตำบลท่าอ่าง, ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^{๒๐} สัมภาษณ์ พระอธิการเพ็ญ อดตานุกโข, เจ้าอาวาสวัดละลม, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

๕. ไม่ว่างงานอะไรระหว่างทำงานต้องมีการตรวจสอบการทำงานตลอดเวลา เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน^{๒๑}

๖. กระบวนการตรวจสอบเกิดจากการทำงานเป็นผลจากการทำงานที่มีการวางแผนไว้แล้วให้มีข้อผิดพลาดน้อยลง^{๒๒}

๗. การสวดพระปฏิบัติโมกข์เป็นของยากต้องมีการทบทวนตรวจสอบข้อผิดพลาดให้อักขระที่ท่องถูกต้องเสมอ^{๒๓}

๘. ไม่ว่างงานอะไรเมื่อลงมือทำแล้วต้องมีการทบทวนตรวจสอบหาข้อบกพร่องให้ได้ จะทำให้งานนั้นทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๔}

สรุปได้ว่า คือขั้นตอนการตรวจสอบว่าหลังจากนำแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติจริง (Do) แล้วเราสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือมาตรฐานที่เราได้กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้สิ่งที่ควรคำนึงถึงก็คือ เราต้องรู้ว่าจะต้องตรวจสอบอะไรบ้างและจำนวนบ่อยครั้งแค่ไหน การตรวจสอบการทำงานควรจะมีการจัดบันทึกในรูปแบบต่าง ๆ ไว้ เช่น สมุดบันทึกการตรวจ เอกสารการตรวจสอบ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น เพื่อให้ง่ายในการปรับปรุง

ดังนั้นการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา นั้นมีการวางแผนงานและลงมือปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ตามกระบวนการที่วางไว้แล้วนั้นต้องมีการตรวจสอบผลการทำงานที่ได้วางไว้ว่ามีข้อบกพร่องอย่างไร แล้วนำมาแก้ไขในการทำงานครั้งต่อไป เพื่อให้ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบเป็นประโยชน์สำหรับขั้นตอนถัดไปนั่นก็คือการดำเนินการการปรับปรุงแก้ไข (Action)

แผนภาพที่ ๔.๓ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้านการด้านการตรวจสอบ

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายวิเชียร นากะโทก, รองนายกองค์การส่วนตำบลละมใหม่พัฒนา, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายมนัสชัย ปล่องกระโทก, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑, ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายโยธี หมายถมกลาง, ไวยาวัจกร วัดละลม, ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นางสาวลัดดา ถอยกระโทก, ชาวบ้านละลม, ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

๔.๕.๔ ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)

๑. เองงานต่าง ๆ มาตรวจสอบหาข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไขนำไปใช้ในครั้งต่อไป^{๒๕}
๒. การปรับปรุงให้เหมาะสมนั้นต้องนำเอาผลการปฏิบัติที่ได้มาวิเคราะห์หาข้อผิดพลาดแล้วนำมาแก้ไขให้ดีขึ้น^{๒๖}
๓. งานที่ต้องมีข้อผิดพลาด นำข้อผิดพลาดมาทบทวนดูแล้วแก้ไขในจุดนั้น ๆ^{๒๗}
๔. การทำงานย่อมมีผิดพลาด นำข้อผิดพลาดมาแก้ไขให้ดีขึ้น^{๒๘}
๕. งานทุกอย่างเมื่อทำไปสักระยะย่อมต้องมีการประเมินผลการดำเนินงาน แล้วนำมาแก้ไขข้อผิดพลาดไม่ให้เกิดขึ้นอีก^{๒๙}

๖. การติดตามแผนงานที่วางไว้เมื่อนำไปปฏิบัติตามขั้นตอนแล้วต้องตรวจสอบหาข้อผิดพลาดแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข^{๓๐}

๗. การปรับปรุงทำให้งานดีขึ้นในครั้งต่อไป^{๓๑}

๘. การปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น^{๓๒}

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการดำเนินงานให้เหมาะสมจะพิจารณาผลที่ได้จากการตรวจสอบ ซึ่งมีอยู่ ๒ กรณี คือ ผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแผนที่วางไว้ หรือไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ หากเป็นกรณีแรกก็ให้นำแนวทางหรือกระบวนการปฏิบัตินั้นมาจัดทำให้เป็นมาตรฐาน พร้อมทั้งหาวิธีการที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งอาจหมายถึงสามารถบรรลุเป้าหมายได้เร็วกว่าเดิม หรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าเดิม หรือทำให้คุณภาพดียิ่งขึ้นก็ได้ แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่สอง คือ ผลที่ได้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่วางไว้ ควรนำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์และพิจารณาว่าควรจะทำอย่างไร เช่น มองหาทางเลือกใหม่ที่น่าจะเป็นไปได้ ใช้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม ขอความช่วยเหลือจากผู้รู้ หรือเปลี่ยนเป้าหมายใหม่

ดังนั้นการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา นั้นจำเป็นต้องมีการวางแผนงานในการฝึกอบรมพระสงฆ์ และจัดการปฏิบัติให้เกิดมาตรฐานขึ้น และจะต้องมีการทบทวนขั้นตอนต่าง ๆ หลังจากที่ได้ดำเนินการมาแล้วเพื่อหาข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น แล้วปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องนั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์ปทุมมาร, เจ้าคณะอำเภอโชคชัย , ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์อรรถกิจ, เจ้าคณะตำบลท่าจะหลุง-ตำบลละลมใหม่พัฒนา , ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระครูพัฒนกิจจานุกิจ, รองเจ้าคณะตำบลท่าอ่าง, ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

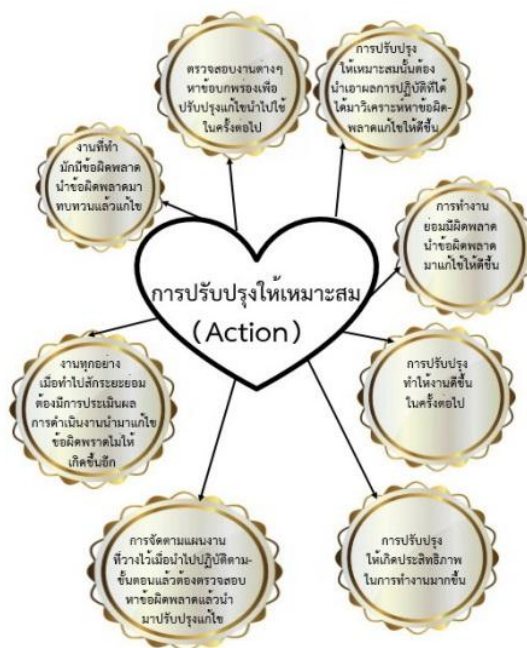
^{๒๘} สัมภาษณ์ พระอธิการเพ็ญ อดิตานุรักษ์, เจ้าอาวาสวัดละลม, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายวิเชียร นากระโทก, รองนายกองค์การส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา , ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายมนัสชัย ปล่องกระโทก, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑, ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายโยธี หมายถมกลาง, ไวยาวัจกร วัดละลม, ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นางสาวลัดดา ถอยกระโทก, ชาวบ้านละลม, ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

แผนภาพที่ ๔.๔ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม

สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง ๔ ด้านได้ความว่า

การทรงจำพระปาฏิโมกข์มีมาตั้งแต่ครั้งสมัยพุทธกาล เป็นการทบทวนพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น ๒๒๗ แขนงการสวดโอวาทปาฏิโมกข์ การทรงจำพระปาฏิโมกข์เป็นทรงจำแบบมุขปาฐะ คือการเรียนแบบท่องจำปากต่อปาก การเรียนการสอนแบบมุขปาฐะนานวันเข้า จะหาพระสงฆ์มีความจำในพระปาฏิโมกข์ได้ยาก เพราะเป็นการท่องจำเป็นภาษาบาลีล้วน ๆ ตั้งแต่ข้อที่ ๑ ไปจนถึงข้อสุดท้ายจนครบ ๒๒๗ ข้อ มีการใช้เวลาในการสวดไม่น้อย จึงขึ้นอยู่กับพระผู้ทรงปาฏิโมกข์ที่เก่ง ๆ นั้น จึงจะสามารถสวดได้อย่างคล่องแคล่วและออกเสียงอักขระได้อย่างถูกต้องชัดเจน

จึงเป็นการยากที่พระสงฆ์จะมีท่องจำและสวดได้อย่างคล่องแคล่วและออกเสียงอักขระได้อย่างถูกต้อง ปัจจุบันจึงมีสำนักเรียนหลาย ๆ แห่งเปิดการอบรมให้ความรู้ในการสวดและทรงพระปาฏิโมกข์ขึ้น และได้มีการประกาศรับรองคุณวุฒิของผู้ผ่านการอบรมและทรงจำพระปาฏิโมกข์ได้ครบถ้วนและสมบูรณ์

ดังนั้นสำนักฝึกอบรมต่าง ๆ จึงต้องมีการนำเอาหลักการบริหารการฝึกอบรมเข้ามาพัฒนา ร่วมด้วยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการวางแผนการทำงานต่าง กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดฝึกอบรม ให้เป็นไปตามขั้นตอน มีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจนไม่ให้งานซ้ำซ้อนกัน มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เรียนมีความอยากเรียนอยากเข้ามาฝึกอบรมให้ ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงตามกระบวนการที่วางแผนไว้ การปฏิบัติต้องเป็นสิ่งที่ง่ายและดึงดูดใจให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้โดยมีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอยู่ตลอดเวลาว่าเป็นอย่างไร ผู้เรียนมีความรู้สึกอย่างไรที่ได้อบรมมา แล้วนำมาปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้นไปในอนาคต

๔.๖ องค์ความรู้

๔.๖.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโขงเจียม จังหวัดนครราชสีมา” ทำให้ผู้วิจัยได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

สรุปองค์ความรู้จากแผนภาพที่ ๔.๖.๑ “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” ได้ดังนี้

๑) ด้านการวางแผน (Plan)

- มีการวางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมพระสงฆ์ให้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์มีการกำหนดแนวทางการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ที่ชัดเจน มีการมอบหมายผู้ดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์อย่างต่อเนื่อง ควรจัดให้มีการวางแผนก่อนการดำเนินงานให้เป็นไปตามขั้นตอนการฝึกอบรม เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ประโยชน์สูงสุด

๒) ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)

พระสงฆ์ที่สามารถสวดพระปาฏิโมกข์ได้ผ่านจะได้ปฏิบัติหน้าที่ในพิธีกรรมพระสงฆ์ได้ฝึกการสวดพระปาฏิโมกข์ตามรูปแบบการสวดที่ถูกต้อง มีการติดตามการปฏิบัติตามแผนการส่งเสริมพระสงฆ์ให้มีการสวดพระปาฏิโมกข์ ทำงานตามขั้นตอนที่วางไว้เพื่อให้งานเดินไปได้และสำเร็จลุล่วงด้วยดี

๓) ด้านการตรวจสอบ (Check)

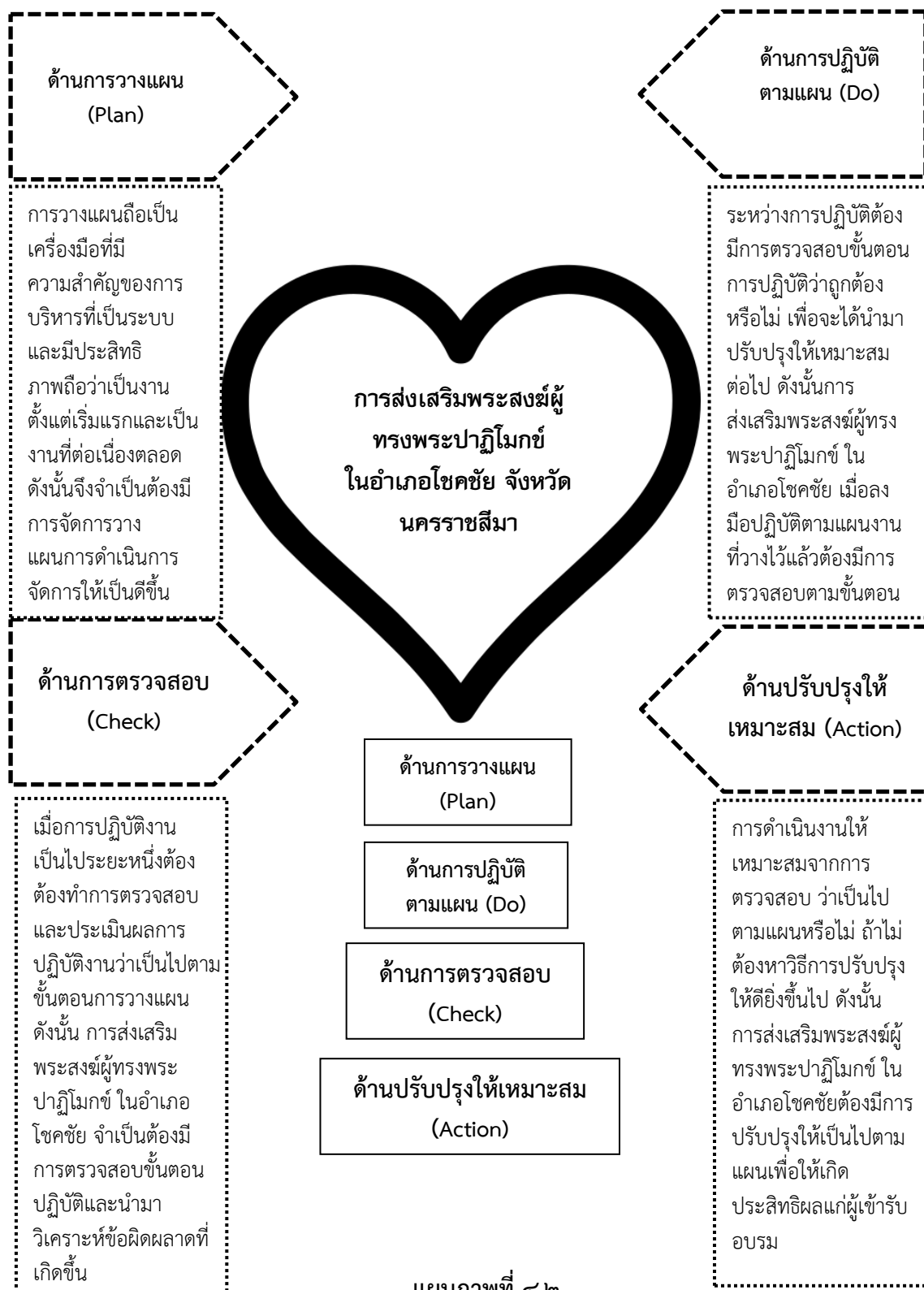
- วัดของท่านส่งเสริมพระสงฆ์ให้มีการสวดพระปาฏิโมกข์พระสงฆ์ผู้ดูแลมีส่วนร่วมในการประเมินผลการสวดพระปาฏิโมกข์ มีการตรวจสอบผลการฝึกสวดจากพระสงฆ์ผู้ดูแลและพระสังฆาธิการ การตรวจสอบเพื่อค้นหาข้อผิดพลาดในการทำงาน และเป็นสิ่งที่จำเป็นมากหากไม่มีการตรวจสอบแล้วจะทำให้ผลลัพธ์ที่เกิดความเสียหายมากขึ้น

๔) ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)

วัดของท่านมีการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้ถูกต้องตามแบบแผน วัดของท่านมีการพัฒนาขั้นตอนและวิธีการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้ชัดเจนและพระสงฆ์นำมาใช้ได้จริง พระสงฆ์ผู้ดูแลมีการดำเนินการด้านฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้เป็นไปตามระบบ การปรับปรุงให้เหมาะสมนั้นต้องนำเอาผลการปฏิบัติที่ได้มาวิเคราะห์หาข้อผิดพลาดแล้วนำมาแก้ไขให้ดีขึ้น

๔.๖.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงตามแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๒

องค์ความรู้ที่ได้รับสังเคราะห์จากงานวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๖.๒ “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัยได้ดังนี้

๑) ด้านการวางแผน (Plan)

การวางแผนถือเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญของการบริหารที่เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพถือว่าเป็นงานตั้งแต่เริ่มแรกและเป็นงานที่ต่อเนื่องตลอด ดังนั้นการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จำเป็นต้องมีการจัดการวางแผนการดำเนินการจัดการให้เป็นดีขึ้น

๒) ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)

การปฏิบัติงานต้องเป็นไปตามทางเลือกที่กำหนดไว้ในขั้นตอนที่วางแผนไว้ ระหว่างการปฏิบัติต้องมีการตรวจสอบขั้นตอนการปฏิบัติว่าถูกต้องหรือไม่ เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงให้เหมาะสมต่อไป ดังนั้นการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย เมื่อลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้แล้วต้องมีการตรวจสอบขั้นตอนปฏิบัติว่าเหมาะสมหรือไม่แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

๓) ด้านการตรวจสอบ (Check)

เมื่อการปฏิบัติงานเป็นไประยะหนึ่งต้องทำการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามขั้นตอนของการวางแผน ดังนั้น การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จำเป็นต้องมีการตรวจสอบขั้นตอนปฏิบัติและนำมาวิเคราะห์ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น

๔) ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)

การดำเนินงานให้เหมาะสมจากการตรวจสอบว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่ ถ้าไม่ ต้องหาวิธีการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไป ดังนั้นการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย ต้องมีการปรับปรุงให้เป็นไปตามแผนเพื่อให้เกิดประสิทธิผลแก่ผู้เข้ารับอบรม

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ

๑) เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อแนวทางการส่งเสริมพระทรงพระปาฏิโมกข์ของพระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ที่มีต่อแนวทางการส่งเสริมพระทรงพระปาฏิโมกข์ของพระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสนับสนุนแนวคิดที่เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้จากผลการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้

๕.๑.๑ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๑. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง ๒๑ - ๓๐ ปี มีจำนวน ๑๒๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๑๐ มีพรรษาระหว่าง ๑ - ๕ พรรษา จำนวน ๑๓๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๙๐ มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นตรี จำนวน ๑๑๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๔๐ มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ประโยค ๑ - ๓ จำนวน ๔๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๖๐ และมีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๑๐๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๔๐ ตามลำดับ

๒. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๒.๑ พระสงฆ์ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๕, S.D.=๐.๖๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๒.๒ พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา นครราชสีมา ด้านการวางแผน (Plan) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๕, S.D.=๐.๗๒$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒.๓ พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๐, S.D.=๐.๖๙$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒.๔ พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการตรวจสอบ (Check) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๕, S.D.=๐.๗๓$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒.๕ พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านปรับปรุงให้เหมาะสม (Action) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๙, S.D.=๐.๖๘$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๕.๑.๒ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๑. ด้านการวางแผน (Plan)

ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการวางแผน (Plan) พบว่า

๑. ขาดความพร้อมในการจัดฝึกอบรมที่ดี

๒. การวางแผนงานแบ่งหน้าที่การรับผิดชอบยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการวางแผน (Plan) พบว่า

๑. ควรมีการเตรียมการในการจัดฝึกอบรมให้เป็นระบบมากขึ้น
๒. ควรมอบหมายการทำงานให้ชัดเจนขึ้น และเหมาะสมกับบุคลากรนั้น ๆ ตามลำดับ

๒. ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)

ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) พบว่า

๑. ขาดบุคลากรที่พร้อมในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๒. ไม่ทำงานตามที่กำหนดในแผนที่วางไว้ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) พบว่า

๑. สรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการจัด
๒. ควรปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้อย่างดี ตามลำดับ
๓. ด้านการตรวจสอบ (Check)

ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการตรวจสอบ (Check) พบว่า

๑. การตรวจสอบไม่เป็นไปตามกระบวนการที่วางแผนไว้
๒. เกณฑ์ในการสอบพระทรงพระปาฏิโมกข์ยังไม่แน่นอน

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการตรวจสอบ (Check) พบว่า

๑. ควรมีการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ
๒. ควรมีในการสอบพระทรงพระปาฏิโมกข์ยังที่แน่นอน

๔. ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)

ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action) พบว่า

๑. ไม่มีการแก้ไขปรับปรุงการอบรมให้เหมาะสมกับหลักสูตร
๒. การอบรมยังคงเป็นรูปแบบเก่า ๆ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action) พบว่า

๑. ควรปรับปรุงหลักสูตรการอบรมให้ทันสมัยขึ้น
๒. ควรปรับปรุงให้มีการใช้สื่อที่มีความน่าสนใจและเหมาะสมกับการอบรม ตามลำดับ

๕.๒. อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึง การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายดังนี้

๕.๒.๑ ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกโดยภาพรวม และ รายด้าน

๑. โดยภาพรวม พบว่า พระสงฆ์ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๕, S.D.=๐.๖๓$) แสดงให้เห็นว่า วัดของท่านได้วางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมพระสงฆ์ให้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ พระสงฆ์ที่สามารถสวดพระปาฏิโมกข์ได้ผ่านจะได้ปฏิบัติหน้าที่ในพิธีกรรม วัดของท่านส่งเสริมพระสงฆ์ให้มีการสวดพระปาฏิโมกข์ วัดของท่านมีการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้ถูกต้องตามแบบแผน ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ พระมหาสุทธิพงษ์ สุทธิวิโส (หมื่นตาคา) ได้วิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ภิกขุปาฏิโมกข์ในฐานะเครื่องมืออำนวยการพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า^๑ ประมวลสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าทรงตั้งขึ้นเป็นพุทธอาณานิคมหรือคัมภีร์ที่รวมพระวินัย ๒๒๗ สิกขาบท สิกขาบทเหล่านี้มีผลต่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา เป็นข้อปฏิบัติเพื่อส่งเสริมความประพฤติดีงามของคณะสงฆ์

๒. ด้านการวางแผน (Plan) พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการวางแผน (Plan) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๕, S.D.=๐.๗๒$) แสดงให้เห็นว่า วัดของท่านได้วางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมพระสงฆ์ให้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ ของท่านได้กำหนดแนวทางการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ที่ชัดเจน วัดของท่านมอบหมายผู้ดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์อย่างต่อเนื่อง วัดของท่านกำหนดเกณฑ์การประเมินผลสำหรับผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ได้ พระสงฆ์ผู้ดูแลได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์อย่างถูกต้อง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสามร พรหมเถโร (หยก) ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาอุโบสถกรรมในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท” ผลการวิจัยพบว่า^๒ มีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือในการทำสังฆกรรมต่าง ๆ ของพระสงฆ์ เรียกว่า กิจจาธิกรณ์ อุโบสถกรรม มีความสำคัญในฐานะเป็นพิธีกรรมของสงฆ์ในการปกครองคณะสงฆ์โดยผ่านทางอำนาจในการบริหารและอำนาจตุลาการของพระสงฆ์

๓. ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๐, S.D.=๐.๖๙$) แสดงให้เห็น พระสงฆ์ที่สามารถสวดพระปาฏิโมกข์ได้ผ่านจะได้ปฏิบัติหน้าที่ในพิธีกรรม พระสงฆ์ได้ฝึกการสวดพระปาฏิโมกข์ตามรูปแบบการสวดที่ถูกต้อง มีการติดตามการปฏิบัติตามแผนการส่งเสริมพระสงฆ์ให้มีการสวดพระปาฏิโมกข์ พระสงฆ์ผู้ดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้คำแนะนำและกำกับการฝึกอย่างต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสามร พรหม

^๑ พระมหาสุทธิพงษ์ สุทธิวิโส (หมื่นตาคา), “การวิเคราะห์ภิกขุปาฏิโมกข์ในฐานะเครื่องมืออำนวยการพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐).

^๒ พระสามร พรหมเถโร (หยก), “ศึกษาอุโบสถกรรมในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

เถโร (หยก) ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาอุโบสถกรรมในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท” ผลการวิจัยพบว่า^๓ การสวดปาฏิโมกข์ เป็นกิจวัตรที่พระสงฆ์ ภายในวัดทุกรูปต้องทำเป็นประจำจัดเป็นสังฆกรรม สำหรับพระสงฆ์ในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา คือ ส่วนพระวินัยที่เป็นพุทธบัญญัติ

๔. ด้านการตรวจสอบ (Check) พบว่า พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการตรวจสอบ (Check) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๕$, $S.D.=๐.๗๓$) แสดงให้เห็นว่า วัดของท่านส่งเสริมพระสงฆ์ให้มีการสวดพระปาฏิโมกข์ พระสงฆ์ผู้ดูแลมีส่วนร่วมในการประเมินผลการสวดพระปาฏิโมกข์ มีการตรวจสอบผลการฝึกสวดจากพระสงฆ์ผู้ดูแลและพระสังฆาธิการ มีการวัดผลหลังจากการฝึกสวดและมอบหมายให้สวดในพิธีกรรมจริง พระสงฆ์ผู้ดูแลมีการติดตามผลของพระสงฆ์ผู้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ **พระจักรกริช ปิยธมโม (โสภณ)** ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์การสวดพระปาฏิโมกข์ในพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ไทย” ผลการวิจัยพบว่า^๔ การสวดพระปาฏิโมกข์เป็นพุทธบัญญัติที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุสงฆ์ทำอุโบสถสวดพระปาฏิโมกข์ขึ้นทุกวัน ๑๔ คำ หรือ ๑๕ คำ เป็นการอนุเคราะห์ให้พระสงฆ์ทบทวนพระธรรมพระวินัยที่ได้ประพฤติปฏิบัติมา

๕. ด้านปรับปรุงให้เหมาะสม (Action) พบว่า พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านปรับปรุงให้เหมาะสม (Action) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๘$, $S.D.=๐.๖๘$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วัดของท่านมีการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้ถูกต้องตามแบบแผน วัดของท่านมีการพัฒนาขั้นตอนและวิธีการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้ชัดเจนและพระสงฆ์นำมาใช้ได้จริง พระสงฆ์ผู้ดูแลมีการดำเนินการด้านฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้เป็นไปตามระบบ ขั้นตอนการดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ของวัดของท่านมีความเป็นกัลยาณมิตร พระสงฆ์ผู้ดูแลและสามารถแนะนำวิธีการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์และช่วยแก้ไขปัญหาระหว่างการฝึกซึ่งตรงกับงานวิจัยของ **พระจักรกริช ปิยธมโม (โสภณ)** ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์การสวดพระปาฏิโมกข์ในพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ไทย” ผลการวิจัยพบว่า^๕ การสวดพระปาฏิโมกข์ยังเกี่ยวข้องกับพิธีกรรม เช่น บุญกรรมมีการปิดกวาดสถานที่ เตรียมน้ำฉันเป็นต้น การสวดพระปาฏิโมกข์ยังเป็นสังฆกรรมหนึ่งในพระพุทธศาสนา ชื่อว่า ญัตติกรรม ซึ่งทำโดยพระภิกษุ ๔ รูปขึ้นไปตามความเหมาะสม มีทั้งการสวดโดยพิสดารและการสวดโดยย่อ มีการนัดพบของกลุ่มพระภิกษุในหัวอุโบสถ ที่วัดใดวัดหนึ่ง เพื่อรวมกลุ่มกันทำสามัคคีอุโบสถปาฏิโมกข์ เพื่อให้เกิดความสามัคคีของกลุ่มสงฆ์

^๓ พระสามร พรหมเถโร (หยก), “ศึกษาอุโบสถกรรมในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

^๔ พระจักรกริช ปิยธมโม (โสภณ), “ศึกษาวิเคราะห์การสวดพระปาฏิโมกข์ในพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ไทย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๕ พระจักรกริช ปิยธมโม (โสภณ), “ศึกษาวิเคราะห์การสวดพระปาฏิโมกข์ในพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ไทย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

๕.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑. พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาโกรศชนรพันธ์ แสงวิริญ** ได้วิจัยเรื่อง “การอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์สังกัดมหานิกาย เขตการปกครองจังหวัดจันทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า^๖ ข้อจำกัดสถานที่ในการสวดพระปาฏิโมกข์ต้องทำในอุโบสถเท่านั้น ไม่สนับสนุนให้เกิดผู้ทรงพระปาฏิโมกข์รุ่นใหม่ การขาดขวัญและกำลังใจของผู้ทรงปาฏิโมกข์ การขาดความรู้และทักษะในการสวดพระปาฏิโมกข์ และ การขาดความเชื่อมั่นในตนเองของผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ และยังพบว่าสภาพปัจจุบันปัญหาดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคของการสวดพระปาฏิโมกข์คือ จำนวนพระผู้ทรงปาฏิโมกข์ลดลง

๒. พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพ แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสุชิน ฐิตสีโล (นราเกต)** ได้ศึกษาเรื่อง “ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศีลกับการบรรลุลุธรรม” ผลการวิจัยพบว่า^๗ สำหรับพระภิกษุ มีข้อห้ามที่พระพุทธเจ้าทรงกำหนดไว้แก่ภิกษุผู้ล่วงละเมิด มีโทษหนักบ้าง โทษเบาบ้าง โทษอย่างหนักต้องพ้นจากการเป็นพระภิกษุแก้ไขไม่ได้ และโทษอย่างเบาให้พระภิกษุหาความบริสุทธิ์ด้วยตนเอง ด้วยการแสดงอาบัติ และมีขออนุญาตให้พระภิกษุต้องประพฤติสำรวมระวังกายและวาจา เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยงดงามของพระภิกษุสงฆ์ในข้อปฏิบัติพื้นฐานอันเอื้อต่อการประพฤติพรหมจรรย์ของพระภิกษุสงฆ์

๓. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกันมีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสุทธิพงษ์ สุทธิวิโส (หมื่นตาคำ)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ภิกษุปาฏิโมกข์ในฐานะเครื่องมืออำนวยการพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า^๘ ภิกษุปาฏิโมกข์มี

^๖ พระมหาโกรศชนรพันธ์ แสงวิริญ, “การอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์สังกัดมหานิกาย เขตการปกครองจังหวัดจันทบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๖๐).

^๗ พระมหาสุชิน ฐิตสีโล (นราเกต), “ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศีลกับการบรรลุลุธรรม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนากาวนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

^๘ พระมหาสุทธิพงษ์ สุทธิวิโส (หมื่นตาคำ), “การวิเคราะห์ภิกษุปาฏิโมกข์ในฐานะเครื่องมืออำนวยการพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐).

ความสำคัญต่อพระพุทธศาสนา คือ ก่อให้เกิดประโยชน์ ๑๐ ประการ, เป็นระเบียบของคณะสงฆ์, เป็นข้อปฏิบัติสำหรับผู้อยู่ในอริยวินัย, เป็นข้อปฏิบัติเพื่อส่งเสริมความประพฤติดีงามของคณะสงฆ์, เป็นข้อฝึกหัด (วินัย) คู่กับธรรม, เป็นข้อปฏิบัติเพื่อความบริสุทธิ์, เป็นข้อปฏิบัติเพื่อสร้างความมองอาจในท่ามกลางสงฆ์และเป็นข้อปฏิบัติเพื่อนำสู่ความหลุดพ้นตามลำดับ

๔. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาการเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุทธิพงษ์ สุทธิวิโส ได้ศึกษาเรื่อง “ภิกขุปาฏิโมกข์ในฐานะเครื่องมืออำนวยการพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า^๙ ปาฏิโมกข์ที่เป็นโอวาทกล่าวคือ สิ่งที่เป็นหลักเป็นประธานในด้านคำกล่าวสอน หรือ หลักการโดยสรุปของพระพุทธศาสนา มีทั้งหลักคำสอนและหลักการปกครองคณะสงฆ์ ประกาศหลักอันเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา

๕. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายสมร นาคลดดา ได้ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการประยุกต์ใช้ภิกขุปาฏิโมกข์ เพื่อการบริหารองค์กรแนววิถีพุทธ” ผลการวิจัยพบว่า^{๑๐} ประยุกต์ใช้วิธีการของภิกขุปาฏิโมกข์ที่เน้นความพร้อมเพรียงและความมีเอกภาพของหมู่คณะเพื่อบริหารงานองค์กรที่สร้างจริยธรรมและสามัคคีธรรมให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ โดยมุ่งผลลัพธ์ในเชิงบูรณาการให้เกิดองค์กรการทำงานตามแนววิถีพุทธที่มีศีลระดับวินัยและศีลระดับธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการบริหารคนและบริหารงาน ที่คำนึงถึงประโยชน์สุขและสามัคคีธรรมของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ด้านการวางแผน (Plan) ในการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ควรจัดทำแผนงานและกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานว่าใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไหร่

^๙ พระมหาสุทธิพงษ์ สุทธิวิโส, “ภิกขุปาฏิโมกข์ในฐานะเครื่องมืออำนวยการพระพุทธศาสนา”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๒): ๔๘๔.

^{๑๐} สายสมร นาคลดดา, “รูปแบบการประยุกต์ใช้ภิกขุปาฏิโมกข์เพื่อการบริหารองค์กรแนววิถีพุทธ”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มีนาคม ๒๕๖๑): ๑๖๑-๑๖๒.

๒. ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) ควรมีการปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนงานที่กำหนดไว้แล้ว เพื่อให้งานต่อการปฏิบัติของผู้รับผิดชอบ

๓. ด้านการตรวจสอบ (Check) ควรมีการตรวจสอบขั้นตอนการทำงานทุกครั้งหลังจากจบการอบรมเพื่อประเมินหลักสูตรการอบรมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ หากจุดบกพร่องและนำไปแก้ไขครั้งต่อไป

๔. ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action) ควรปรับปรุงแผนงานหลังจากที่ได้ลงมือปฏิบัติ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑. ด้านการวางแผน (Plan) ควรมีการเตรียมการในการจัดฝึกอบรมให้เป็นระบบมากขึ้น ควรมอบหมายการทำงานให้ชัดเจนขึ้น และเหมาะสมกับบุคลากรนั้น ๆ ตามลำดับ

๒. ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) ควรสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการจัด และควรปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้อย่างดี ตามลำดับ

๓. ด้านการตรวจสอบ (Check) ควรมีการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ และควรมีในการสอบพระทรงพระปาฏิโมกข์ยังที่แน่นอน

๔. ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action) ควรปรับปรุงหลักสูตรการอบรมให้ทันสมัยขึ้น และควรปรับปรุงให้มีการใช้สื่อที่มีความน่าสนใจและเหมาะสมกับการอบรม ตามลำดับ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยขอเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

๑. ควรศึกษาการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในจังหวัดอื่นบ้าง เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาว่าเป็นอย่างไร

๒. ควรศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ว่าปัจจัยใดส่งผลให้ตัดสินใจเข้าอบรมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์บ้าง

๓. ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในด้านต่างๆว่าขาดแคลนอะไรบ้าง

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๕.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

๑. หนังสือ:

ธงชัย สันติวงษ์. พฤติกรรมบุคคลภายในองค์กร. กรุงเทพมหานคร: ประชุมช่าง, ๒๕๔๘.

ป. หลงสมบุญ. พจนานุกรม มคอ-ไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: เรื่องปัญญา, ๒๕๔๘.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือเสริมกรุงเทพ, ๒๕๔๔.

พนัส หันนาคินทร์. ประสบการณ์ในการบริหารงานบุคลากร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระธรรมกิตติวงศ์ ทองดี สุรเตโช. พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ คำวัด. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๕๑.

_____. ราชบัณฑิต. ศัพท์วิเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง, ๒๕๕๐.

พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต. พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม์, ๒๕๕๘.

_____. วันสำคัญของชาวพุทธไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ, ๒๕๕๖.

เพ็ญศรี วายวานนท์. การพัฒนาทรัพยากรคน. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๗.

เยาวลักษณ์ กุลพานิช. วิชาการการปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: โครงการส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีโดยกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น สำนักงาน ก.พ., ๒๕๔๓.

วรเทพ สวัสดิ์. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสหกรณ์ใหม่. นนทบุรี: สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ., ๒๕๔๓.

วัดเขาสนามชัย. วินัยพระนาคู่มือโยม. กรุงเทพมหานคร: บริษัท แอคทีฟพริ้นท์ จำกัด, ๒๕๕๙.

สมเกียรติ พ่วงรอด. การบริหารงานบุคคล. ปัตตานี: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๔๔.

สมคิด บางโม. องค์กรและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: วิทย์พัฒนา, ๒๕๕๓.

สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไพบูลย์สำราญภูติ, ๒๕๑๔.

สมาน รั้งสิโยกฤษฏ์. หลักการบริหารเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๑๙. กรุงเทพมหานคร: สัมหวาน, ๒๕๔๔.

_____. การบริหาร. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สุธี สุทธิสมบุญและสมาน รังสีโยกฤษฏ์. **หลักการบริหารเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: สวัสดิการสำนักคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๑.

๒ ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์:

ชายชาญ ปฐมกาญจนา. “แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖.

พระครูประโชติจันทวิมล นาม จันทโชโต. “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอบางกรैंด จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

พระครูสารธรรมประสาธน์ แซ่ม กตสาโร. “แนวทางการส่งเสริมประเพณีบวชนาคช้างที่มีผล(ต่อ)วิถีชีวิตของประชาชน อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

พระจักรกริช ปิยธมโม โสภณ. “ศึกษาวิเคราะห์การสวดพระปาฏิโมกข์ในพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ไทย”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระมหาไกรศนรธรรม์ แสงวิริญ. “การอนุรักษ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์สังกัดมหานิกาย เขตการปกครองจังหวัดจันทบุรี”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๖๐.

พระมหาสุชิน ฐิตสีโล นราเกต. “ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบรรลุลัทธิธรรม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

พระมหาสุทธิพงษ์ สุทธิวิโส หมิ่นตาคำ. “การวิเคราะห์ภิกขุปาฏิโมกข์ในฐานะเครื่องมือชำระพระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

พระสามร พรหมเถโร หยก. “ศึกษาอุโบสถกรรมในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

รัฐพล โกรินทร์. “แนวทางการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตรบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

รัตกัมพล พันธุ์เพ็ง. “ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สภาพแวดล้อมในการทำงานความเหนื่อยล้าทางจิตใจและสุขภาพของพนักงานโรงงานผลิตเลนซ์”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๗.

สกุณนารี กาแก้ว. “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมในการทำงานกับการปฏิบัติงานของพยาบาลตำรวจ”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๖.

อรอำไพ บุรานนท์. “แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความต้องการของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการผู้สูงอายุদিনแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร”. **ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๔.

๓ วารสาร:

สนิท สมัครการ. “วิวัฒนาการทางวัฒนธรรมของสังคมไทย”. **วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์**. ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๖ (กรกฎาคม ๒๕๕๒): ๔๖.

สายสมร นาคลดดา. “รูปแบบการประยุกต์ใช้ภิกขุปาฏิโมกข์เพื่อการบริหารองค์กรแนววิถีพุทธ”.

วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.ปีที่๖ ฉบับที่ (๑ มกราคม-มีนาคม ๒๕๖๑) : ๑๖๑ - ๑๖๒.

๔ เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่น ๆ:

สำนักงานเจ้าคณะอำเภอโชคชัย. **บัญชีรายชื่อพระสังฆาธิการ**. (นครราชสีมา: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอโชคชัย, ๒๕๖๒), (อัดสำเนา).

๕ สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

วิทยาลัยเทคโนโลยีศรีราชา. **หลักการจัดการ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://sites.google.com/site/hlakkarcadkar32001003/hnwy-thi-8-kar-xanwy-kar> [๘ กรกฎาคม ๒๕๖๒].

บรรณานุกรม (ต่อ)

๗ สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์ปทุมมากร. เจ้าคณะอำเภอโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

พระครูพิทักษ์อรรถกิจ. เจ้าคณะตำบลท่าจะหลุง-ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

พระครูพัฒนกิจจานุกิจ. รองเจ้าคณะตำบลท่าอ่าง อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

พระอธิการเพ็ญว อุตตานุรักษ์. เจ้าอาวาสวัดละลม อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

นายวิเชียร นاکระโทก. รองนายกองค์การส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

นายมนัสชัย ปล่องกระโทก. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑ ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

นายโยธี หมายถมกลาง. ไวยาวัจกร วัดละลม ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

นางสาวลัดดา ถอยกระโทก. ชาวบ้านละลม ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒.

๒. ภาษาอังกฤษ

Books:

Harold Koontz & Heinz Weihrich. **Ninth Edition Management**. New York: McGraw Hillbook, 1991.

Moos. R. H.. **The human context environmental determinants of behavior**. New York: Wiley & Sons, 1986.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๐๕๗

วันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร รศ.ดร.สุรินทร์ นียมางกูร

ด้วย พระมหามนัสวี ฉายา ฐิตธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ตรวจแล้ว
สุรินทร์
๒๗ ต.ค. ๖๒

ผู้ประสานงาน: พระมหามนัสวี ฐิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒-๘๖๗๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๐๕๗

วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร ผศ.ดร.เดช ชูจันทร์

ด้วย พระมหามันสิรี ฉายา ฐิตธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงปาฏิโมกข์ในอำเภอโขกขัย จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(Handwritten signature: ผศ.ดร.เดช ชูจันทร์ ๑๕/๑๐/๒๕๖๒)

(Handwritten signature: ผศ.ดร.เดช ชูจันทร์)

(ผศ.ดร.เดช ชูจันทร์)
๒๕/๑๐/๒๕๖๒

(Handwritten signature: พระอุดมสิทธินายก)

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระมหามันสิรี ฐิตธมโม

โทรติดต่o : ๐๓๕-๘๘๒-๘๖๗๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๕๗

วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร ผศ.ดร.ผดุง วรรณทอง

ด้วย พระมหามันต์สวี่ ฉายา ฐิตธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(ผศ.ดร.ผดุง วรรณทอง)

..... 1/10/162

ผู้ประสานงาน: พระมหามันต์สวี่ ฐิตธมโม

โทรติดต่อบ : ๐๓๕-๘๘๒-๘๖๗๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕๒/ ว๐๕๗

วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร อ.ดร.กาญจนา คำจตุ

ด้วย พระมหามานัสวี ฉายา ฐิตธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ตรวจแล้ว

ผู้ประสานงาน: พระมหามานัสวี ฐิตธมโม

โทรติดต่ : ๐๙๘-๘๘๒-๘๖๗๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๐๕๗

วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร ดร.ลำพอง กลมกุล

ด้วย พระมหามนัสวี ฉายา รัฐธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

๑๗๑๐/๑๖

ดร.ลำพอง กลมกุล

ผู้อำนวยการ

สำนักวิจัย สारสนเทศและบริการวิชาการ

ศูนย์อาเซียนศึกษา

๑๕ / ๑๑ . ๖๒

ผู้ประสานงาน: พระมหามนัสวี รัฐธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒-๘๖๗๔

ภาคผนวก ข
ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC) ของแบบสอบถาม
เรื่อง การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโขงชัย จังหวัดนครราชสีมา

*****

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC) ของแบบสอบถาม
เรื่อง การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโขงชัย จังหวัดนครราชสีมา

*****

ที่	การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโขงชัย จังหวัดนครราชสีมา	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
ด้านการวางแผน (Plan)									
๑.	วัดของท่านได้วางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมพระสงฆ์ให้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๒.	วัดของท่านได้กำหนดแนวทางการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ที่ชัดเจน	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๓.	วัดของท่านมอบหมายผู้ดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์อย่างต่อเนื่อง	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๔.	วัดของท่านกำหนดเกณฑ์การประเมินผลสำหรับผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ได้	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๕.	พระสงฆ์ผู้ดูแลได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์อย่างถูกต้อง	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)									
๑.	มีการติดตามการปฏิบัติตามแผนการส่งเสริมพระสงฆ์ให้มีการสวดพระปาฏิโมกข์	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒.	มีการปฏิบัติตามแนวทางการส่งเสริมพระสงฆ์ให้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๓.	พระสงฆ์ผู้ดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้คำแนะนำและกำกับการฝึกอย่างต่อเนื่อง	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๔.	พระสงฆ์ได้ฝึกการสวดพระปาฏิโมกข์ตามรูปแบบการสวดที่ถูกต้อง	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๕.	พระสงฆ์ที่สามารถสวดพระปาฏิโมกข์ได้ผ่านจะได้ปฏิบัติหน้าที่ในพิธีกรรม	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้

๗/๒๐๒๑ (แล้ว)
พระมหาสุเมธ
(พระมหาสุเมธ สุนนฺโท, ผศ.ดร.)
๓ / ๑๑ / ๖๒

ที่	การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโขกษัย จังหวัดนครราชสีมา	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
	ด้านการตรวจสอบ (Check)								
๑.	พระสงฆ์ผู้ดูแลมีส่วนร่วมในการประเมินผลการสวดพระปาฏิโมกข์	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	3	๐.60	ใช้ได้
๒.	วัดของท่านส่งเสริมพระสงฆ์ให้มีการสวดพระปาฏิโมกข์	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	3	๐.60	ใช้ได้
๓.	พระสงฆ์ผู้ดูแลมีการติดตามผลของพระสงฆ์ผู้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	3	๐.60	ใช้ได้
๔.	มีการตรวจสอบผลการฝึกสวดจากพระสงฆ์ผู้ดูแลและพระสังฆาธิการ	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	3	๐.60	ใช้ได้
๕.	มีการวัดผลหลังจากการฝึกสวดและมอบหมายให้สวดในพิธีกรรมจริง	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	3	๐.60	ใช้ได้
	ด้านปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)								
๑.	วัดของท่านมีการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้ถูกต้องตามแบบแผน	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	3	๐.60	ใช้ได้
๒.	วัดของท่านมีการพัฒนาขั้นตอนและวิธีการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้ชัดเจนและพระสงฆ์นำมาใช้ได้จริง	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	3	๐.60	ใช้ได้
๓.	พระสงฆ์ผู้ดูแลด้านฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ มีการกำกับติดตามการสวดพระปาฏิโมกข์	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	3	๐.60	ใช้ได้
๔.	พระสงฆ์ผู้ดูแลและสามารถแนะนำวิธีการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์และช่วยแก้ไขปัญหาระหว่างการฝึก	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	3	๐.60	ใช้ได้
๕.	ปรับปรุงขั้นตอนการดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ของวัดให้มีความเป็นกัลยาณมิตร	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	3	๐.60	ใช้ได้

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง
ของแบบสอบถาม (Try Out)

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๐๘๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
นมัสการ พระครูอนวัตรชินวงศ์ เจ้าคณะอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหามันต์สวีย์ ฉายา จิตธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระภิกษุในการปกครองของพระคุณท่าน
จึงขอความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

อ.สุเมธาธิ

พระครูอนวัตรชินวงศ์

ผู้ประสานงาน: พระมหามันต์สวีย์ จิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒๘๖๗๔

ภาคผนวก ง
ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try out)

การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.970	20

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A1	77.53	109.982	.884	.978
A2	77.37	110.585	.754	.969
A3	77.37	109.344	.875	.966
A4	77.37	109.344	.785	.978
A5	77.50	108.397	.872	.967
B1	77.43	113.151	.754	.971
B2	77.57	107.909	.903	.967
B3	77.50	108.259	.882	.967
B4	77.57	107.702	.854	.968
B5	77.53	109.499	.820	.968
C1	77.43	109.771	.784	.968
C2	77.47	110.947	.720	.969
C3	77.53	105.982	.944	.966
C4	77.57	107.702	.854	.968
C5	77.53	111.913	.792	.970

D1	77.73	111.237	.773	.971
D2	77.53	105.982	.954	.966
D3	77.43	114.530	.537	.971
D4	77.43	110.461	.733	.969
D5	77.37	112.516	.736	.969

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Case
38.23	131.013	11.152	30

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Item
.970	20

ดร.อุทิศศักดิ์

พระอุดมสิทธิธาดา

พระอุดมสิทธิธาดา, ดร.
๑๖/๑๑/๒๕

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๑๒๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทรน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ท่อนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูพิทักษ์ปทุมมากร เจ้าคณะอำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหามานัสวี ฉายา จิตธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโคกชัย
จังหวัดนครราชสีมา ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ในเขตปกครองของท่าน
จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

พระครูพิทักษ์ปทุมมากร
เจ้าคณะอำเภอโคกชัย

ผู้ประสานงาน: พระมหามานัสวี จิตธมโม

โทรติดต่อก : ๐๙๘-๘๘๒๘๖๓๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๓๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูพิทักษ์ปทุมกร เจ้าคณะอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหามันสิรี ฉายา จิตธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

พระครูพิทักษ์ปทุมกร
เจ้าคณะอำเภอโชคชัย

ผู้ประสานงาน: พระมหามันสิรี จิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒๘๖๗๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๗๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตให้นิติเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูพิทักษ์ธรรมกิจ เจ้าคณะตำบลท่าจะหลุง-ละลมใหม่พัฒนา อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหามันสิวี ฉายา จิตธมโม รหัสประจำตัวนิติ ๖๑๐๑๒๐๕๒๐๗ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระมหามันสิวี จิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒๘๖๗๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๗๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

พ พศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิติศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูพัฒนกิจจานุกิจ รองเจ้าคณะตำบลท่าอ่าง อำเภอลำไทร จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหามันต์สวี่ ฉายา จิตธมโม รหัสประจำตัวนิติ ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอลำไทร จังหวัดนครราชสีมา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระมหามันต์สวี่ จิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒๖๖๓๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๓๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทรน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระอธิการเพ็ญ อดตานุรักษ์ เจ้าอาวาสวัดละลม อำเภอลำไทรน้อย จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหามันสิวี ฉายา จิตธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอลำไทรน้อย จังหวัดนครราชสีมา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระมหามันสิวี จิตธมโม
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒๘๖๗๔

พระอธิการเพ็ญ อดตานุรักษ์

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒๑๐๓/๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายวิเชียร นาทะโทก รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหามันสิวี ฉายา จิตธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระมหามันสิวี จิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒๘๖๗๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๗๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายมนัสชัย ปล่องกระโทก ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑ ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอลำไทร
จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหามณีสวี ฉายา จิตธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอลำไทร จังหวัดนครราชสีมา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระมหามณีสวี จิตธมโม
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒๘๖๗๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๗๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิติเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายโยธี หมายถมกลาง ไวยาวัจจรวัดละลม ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดนครราชสีมา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหามันสิวี ฉายา จิตธมโม รหัสประจำตัวนิติ ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระมหามันสิวี จิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒๘๖๗๔

นางโยธี หมายถมกลาง

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ ๖๐๗๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิติเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นางสาวลัดดา ถ้อยกระโทก ราษฎรหมู่ที่ ๔ ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอลำไทร
จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหามันสิวี ฉายา จิตธมโม รหัสประจำตัวนิติ ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอลำไทร จังหวัดนครราชสีมา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

อนุญาตให้สัมภาษณ์

(ท.ศ. ลัดดา ถ้อยกระโทก)

ผู้ประสานงาน: พระมหามันสิวี จิตธมโม
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒๘๖๗๔

ภาคผนวก ฉ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถาม

ชื่อเรื่อง การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัย

พระมหามันต์ สวี ฐิตธมฺโม

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ๔ ด้าน ๑) ด้านการวางแผน (Plan) ๒) ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) ๓) ด้านการตรวจสอบ (Check) และ ๔) ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open – Ended - Questionnaire) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ซึ่งผลจากข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ จะใช้ในการค้นคว้าวิจัยตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงขอใคร่ขอความร่วมมือ ในการตอบแบบสอบถามนี้ทุกข้อตามความเป็นจริง ทั้งนี้คำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ และการวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นการศึกษาภาพรวมไม่ได้ศึกษาเป็นรายเฉพาะบุคคล

พระมหามันต์ สวี ฐิตธมฺโม

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ส่วนที่ ๑ คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่กำหนดให้หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

๑. อายุ

๑. ๒๑ - ๓๐ ปี

๒. ๓๑ - ๔๐ ปี

๓. ๔๑ - ๕๐ ปี

๔. ๕๑ ปีขึ้นไป

๒. พรรษา

๑. ๑ - ๕ พรรษา

๒. ๖ - ๑๐ พรรษา

๓. ๑๑ พรรษา ขึ้นไป

๔. ไม่มีพรรษา

๓. วุฒิทางการศึกษานักธรรม

๑. น.ธ.ตรี

๒. น.ธ.โท

๓. น.ธ.เอก

๔. ไม่มีวุฒินักธรรม

๔. วุฒิการศึกษาปริญญาตรีธรรม

๑. ประโยค ๑-๒, ป.ธ.๓

๒. ป.ธ. ๔ - ป.ธ. ๖

๓. ป.ธ. ๗ - ป.ธ. ๙

๔. ไม่มีวุฒิปริญญาตรีธรรม

๕. วุฒิการศึกษาสามัญ

๑. ประถมศึกษา

๒. มัธยมศึกษา

๓. ปริญญาตรี

๔. สูงกว่า ป.ตรี

ส่วนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย
จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง : โปรดกรอกเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑ ด้านการวางแผน (Plan)		๕	๔	๓	๒	๑
๑	วัดของท่านได้วางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมพระสงฆ์ให้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์					
๒	วัดของท่านได้กำหนดแนวทางการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ที่ชัดเจน					
๓	วัดของท่านมอบหมายผู้ดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์อย่างต่อเนื่อง					
๔	วัดของท่านกำหนดเกณฑ์การประเมินผลสำหรับผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ได้					
๕	พระสงฆ์ผู้ดูแลได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์อย่างถูกต้อง					
๒. ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)		๕	๔	๓	๒	๑
๑	มีการติดตามการปฏิบัติตามแผนการส่งเสริมพระสงฆ์ให้มีการสวดพระปาฏิโมกข์					
๒	มีการปฏิบัติตามแนวทางการส่งเสริมพระสงฆ์ให้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์					
๓	พระสงฆ์ผู้ดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้คำแนะนำและกำกับการฝึกอย่างต่อเนื่อง					
๔	พระสงฆ์ได้ฝึกการสวดพระปาฏิโมกข์ตามรูปแบบการสวดที่ถูกต้อง					
๕	พระสงฆ์ที่สามารถสวดพระปาฏิโมกข์ได้ผ่านจะได้ปฏิบัติหน้าที่ในพิธีกรรม					

		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๓. ด้านการตรวจสอบ (Check)		๕	๔	๓	๒	๑
๑	พระสงฆ์ผู้ดูแลมีส่วนร่วมในการประเมินผลการสวดพระปาฏิโมกข์					
๒	วัดของท่านส่งเสริมพระสงฆ์ให้มีการสวดพระปาฏิโมกข์					
๓	พระสงฆ์ผู้ดูแลมีการติดตามผลของพระสงฆ์ผู้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์					
๔	มีการตรวจสอบผลการฝึกสวดจากพระสงฆ์ผู้ดูแลและพระสังฆาธิการ					
๕	มีการวัดผลหลังจากการฝึกสวดและมอบหมายให้สวดในพิธีกรรมจริง					
๔. ด้านปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)		๕	๔	๓	๒	๑
๑	วัดของท่านมีการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้ถูกต้องตามแบบแผน					
๒	วัดของท่านมีการพัฒนาขั้นตอนและวิธีการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้ชัดเจนและพระสงฆ์นำมาใช้ได้จริง					
๓	พระสงฆ์ผู้ดูแลมีการดำเนินการด้านฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้เป็นไปตามระบบ					
๔	พระสงฆ์ผู้ดูแลและสามารถแนะนำวิธีการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์และช่วยแก้ไขปัญหาระหว่างการฝึก					
๕	ขั้นตอนการดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ของวัดของท่านมีความเป็นกัลยาณมิตร					

ส่วนที่ ๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๓.๑ด้านการวางแผน (Plan)

ปัญหา อุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

๓.๒ ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)

ปัญหา อุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

๓.๓ ด้านการตรวจสอบ (Check)

ปัญหา อุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

๓.๔ ด้านปรับปรุงให้เหมาะสม

ปัญหา อุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

ขอขอบพระคุณ/เจริญพรขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านในการตอบแบบสอบถาม

พระมหามันต์สวีย์ ฐิตธมโม
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

แบบเจาะลึก (Structured In-depth Interview)

เรื่อง แนวทางการส่งเสริมพระสงฆ์พระปาฏิโมกข์ของพระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยแบ่งออกเป็น ๒ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ให้การสัมภาษณ์

ชื่อ / ฉายา.....
 ปัจจุบัน อายุ.....ปี พรรษา.....ดำรงตำแหน่ง.....
 การศึกษาทางโลก.....การศึกษาทางธรรม.....
 วันที่ให้สัมภาษณ์..... เวลา.....น. สถานที่.....

ตอนที่ ๒ เป็นคำสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๒.๑. ท่านเห็นว่า ปัจจุบัน การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างไร เมื่อพิจารณาตามรายด้าน ดังนี้

๒.๑.๑) ด้านการวางแผน (Plan).....

.....

๒.๑.๒) ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do).....

.....

๒.๑.๓) ด้านการตรวจสอบ (Check).....

.....

๒.๑.๔) ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action).....

.....

๒.๒ ท่านเห็นว่า ปัญหา อุปสรรค ในเรื่องการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ใน
อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา อย่างไร เมื่อพิจารณาตามรายด้าน ดังนี้

๒.๒.๑ ด้านการวางแผน (Plan).....

.....

๒.๒.๒ ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do).....

.....

๒.๒.๓ ด้านการตรวจสอบ (Check).....

.....

๒.๒.๔ ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action).....

.....

๒.๓ ท่านมีข้อเสนอแนะที่สามารถใช้เป็นการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ใน
อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา อย่างไร เมื่อพิจารณาตามรายด้าน ดังนี้

๒.๓.๑ ด้านการวางแผน (Plan).....

.....

๒.๓.๒ ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do).....

.....

๒.๓.๓ ด้านการตรวจสอบ (Check).....

.....

๒.๓.๔ ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action).....

.....

ขอขอบพระคุณ/เจริญพรขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน

พระมหามณีสวี ฐิตธมโม

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ซ
ภาพถ่ายการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑. สัมภาษณ์พระครูพิทักษ์ปทุมมาร เจ้าคณะอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ณ วัดใหม่
สระปทุม เมื่อวันที่ ๙ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

๒. สัมภาษณ์พระครูพิทักษ์อรรถกิจ เจ้าคณะตำบลท่าจะหลง-ละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย
ณ วัดหนองกก เมื่อวันที่ ๙ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

๓. สัมภาษณ์พระครูพัฒนกิจจานุกิจ รองเจ้าคณะตำบลท่าอ่าง อำเภอโชคชัย จังหวัด นครราชสีมา ณ วัดด่านเกวียน เมื่อวันที่ ๙ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

๔. สัมภาษณ์พระอธิการเพรียว อดิตานุรุโฆ เจ้าอาวาสวัดละลม อำเภอโชคชัย จังหวัด นครราชสีมา ณ วัดละลม เมื่อวันที่ ๙ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

๕. สัมภาษณ์นายวิเชียร นากระโทก รองนายกองค์การส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโศกชัย
จังหวัดนครราชสีมา ณ วัดละลม เมื่อวันที่ ๙ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

๖. สัมภาษณ์นายมนัสชัย ปล่องกระโทก ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑ ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโศกชัย
จังหวัดนครราชสีมา ณ วัดละลม เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

๗. สัมภาษณ์นายโยธี หมายถมกลาง ไวยาวัจกร วัดละลม ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโศกชัย จังหวัดนครราชสีมา ณ วัดละลม เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

๘. สัมภาษณ์นางสาวลัดดา ถอยกระโทก ชาวบ้านละลม ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโศกชัย จังหวัดนครราชสีมา ณ วัดละลม เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ฉายา นาสกุล	: พระมหามนัสวี ฐิตธมฺโม (อารยชนรากุล)
วัน/เดือน/ปีเกิด	: วันพุธที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๓๒ อายุ ๓๐ ปี
สถานที่เกิด	: ๓๗๓ ถนนพหลโยธิน แขวงจตุจักร เขตจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร
การศึกษา	: นักรรรมเอก เปรียญธรรม ๕ ประโยค : ปริญญาตรีพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อุปสมบท	: วันอาทิตย์ ที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๕ พรรษา ๘
เข้าศึกษา	: เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑
ที่อยู่ปัจจุบัน	: วัดละลม ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
ตำแหน่งทำงาน	: ครูพระสอนศีลธรรมประจำโรงเรียนบ้านละลม : ครูสอนพระปริยัติธรรมนักรรรม วัดละลม

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๐๕๗

วันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร รศ.ดร.สุรินทร์ นียมางกูร

ด้วย พระมหามณีสวี ฉายา ฐิตธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ตรวจแล้ว
สุรินทร์
๒๗ ต.ค. ๖๒

ผู้ประสานงาน: พระมหามณีสวี ฐิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒-๘๖๗๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๐๕๗

วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร ผศ.ดร.เดช ชูจันทร์

ด้วย พระมหามนัสวี ฉายา รัฐธมโม ราชสปรจำตวันสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

10/๑๐๓๖๓๖๖ ๑๐/๑๐๓๖๓๖๖
๑๐/๑๐๓๖๓๖๖
(ผศ.ดร.เดช ชูจันทร์)
๑๐/๑๐๓๖๓๖๖

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระมหามนัสวี รัฐธมโม
โทรติดต้อ : ๐๙๘-๘๘๒-๘๖๗๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๕๗

วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร ผศ.ดร.ผดุง วรรณทอง

ด้วย พระมหามันต์สวี ฉายา ฐิตธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(ผศ.ดร.ผดุง วรรณทอง)

..... 1/10/162

ผู้ประสานงาน: พระมหามันต์สวี ฐิตธมโม

โทรติดต่อบ : ๐๓๕-๘๘๒-๘๖๗๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕๒/ ว๐๕๗

วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร อ.ดร.กาญจนา คำจตุ

ด้วย พระมหามานัสวี ฉายา ฐิตธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ตรวจแล้ว

ผู้ประสานงาน: พระมหามานัสวี ฐิตธมโม

โทรติดต่ : ๐๙๘-๘๘๒-๘๖๗๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๐๕๗

วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เจริญพร ดร.ลำพอง กลมกุล

ด้วย พระมหามนัสวี ฉายา ฐิตธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระอุดมสิทธิชัย, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

๑๗๑๐/๑๖

ดร.ลำพอง กลมกุล

ผู้อำนวยการ

สำนักวิจัย สารสนเทศและบริการวิชาการ

ศูนย์อาเซียนศึกษา

๑๕ / ๑๐ . ๖๒

ผู้ประสานงาน: พระมหามนัสวี ฐิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒-๘๖๗๔

ภาคผนวก ข
ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC) ของแบบสอบถาม
เรื่อง การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโขงชัย จังหวัดนครราชสีมา

*****

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC) ของแบบสอบถาม
เรื่อง การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโขงชัย จังหวัดนครราชสีมา

*****

ที่	การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโขงชัย จังหวัดนครราชสีมา	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
ด้านการวางแผน (Plan)									
๑.	วัดของท่านได้วางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมพระสงฆ์ให้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๒.	วัดของท่านได้กำหนดแนวทางการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ที่ชัดเจน	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๓.	วัดของท่านมอบหมายผู้ดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์อย่างต่อเนื่อง	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๔.	วัดของท่านกำหนดเกณฑ์การประเมินผลสำหรับผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ได้	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๕.	พระสงฆ์ผู้ดูแลได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์อย่างถูกต้อง	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)									
๑.	มีการติดตามการปฏิบัติตามแผนการส่งเสริมพระสงฆ์ให้มีการสวดพระปาฏิโมกข์	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒.	มีการปฏิบัติตามแนวทางการส่งเสริมพระสงฆ์ให้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๓.	พระสงฆ์ผู้ดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้คำแนะนำและกำกับการฝึกอย่างต่อเนื่อง	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๔.	พระสงฆ์ได้ฝึกการสวดพระปาฏิโมกข์ตามรูปแบบการสวดที่ถูกต้อง	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๕.	พระสงฆ์ที่สามารถสวดพระปาฏิโมกข์ได้ผ่านจะได้ปฏิบัติหน้าที่ในพิธีกรรม	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้

๗/๒๐๒๑ (แล้ว)
พระมหาสุเมธ,
(พระมหาสุเมธ สุนนฺโท, ผศ.ดร.)
๓ / ๑๑ / ๖๒

ที่	การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโขกษัย จังหวัดนครราชสีมา	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
	ด้านการตรวจสอบ (Check)								
๑.	พระสงฆ์ผู้ดูแลมีส่วนร่วมในการประเมินผลการสวดพระปาฏิโมกข์	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	3	๐.60	ใช้ได้
๒.	วัดของท่านส่งเสริมพระสงฆ์ให้มีการสวดพระปาฏิโมกข์	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	3	๐.60	ใช้ได้
๓.	พระสงฆ์ผู้ดูแลมีการติดตามผลของพระสงฆ์ผู้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	3	๐.60	ใช้ได้
๔.	มีการตรวจสอบผลการฝึกสวดจากพระสงฆ์ผู้ดูแลและพระสังฆาธิการ	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	3	๐.60	ใช้ได้
๕.	มีการวัดผลหลังจากการฝึกสวดและมอบหมายให้สวดในพิธีกรรมจริง	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	3	๐.60	ใช้ได้
	ด้านปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)								
๑.	วัดของท่านมีการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้ถูกต้องตามแบบแผน	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	3	๐.60	ใช้ได้
๒.	วัดของท่านมีการพัฒนาขั้นตอนและวิธีการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้ชัดเจนและพระสงฆ์นำมาใช้ได้จริง	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	3	๐.60	ใช้ได้
๓.	พระสงฆ์ผู้ดูแลด้านฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ มีการกำกับติดตามการสวดพระปาฏิโมกข์	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	3	๐.60	ใช้ได้
๔.	พระสงฆ์ผู้ดูแลและสามารถแนะนำวิธีการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์และช่วยแก้ไขปัญหาระหว่างการฝึก	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	3	๐.60	ใช้ได้
๕.	ปรับปรุงขั้นตอนการดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ของวัดให้มีความเป็นกัลยาณมิตร	+๑	+๑	+๑	+๑	-๑	3	๐.60	ใช้ได้

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง
ของแบบสอบถาม (Try Out)

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๐๘๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
นมัสการ พระครูอนวัตรชินวงศ์ เจ้าคณะอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหามันต์สวีย์ ฉายา จิตธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปฏิโมกข์ในอำเภอโคกขี้ จังหวัดนครราชสีมา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระภิกษุในการปกครองของพระคุณท่าน
จึงขอความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

๐๘๒๖๖๖๖๖

พระครูอนวัตรชินวงศ์

ผู้ประสานงาน: พระมหามันต์สวีย์ จิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒๘๖๗๔

ภาคผนวก ง
ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try out)

การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.970	20

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A1	77.53	109.982	.884	.978
A2	77.37	110.585	.754	.969
A3	77.37	109.344	.875	.966
A4	77.37	109.344	.785	.978
A5	77.50	108.397	.872	.967
B1	77.43	113.151	.754	.971
B2	77.57	107.909	.903	.967
B3	77.50	108.259	.882	.967
B4	77.57	107.702	.854	.968
B5	77.53	109.499	.820	.968
C1	77.43	109.771	.784	.968
C2	77.47	110.947	.720	.969
C3	77.53	105.982	.944	.966
C4	77.57	107.702	.854	.968
C5	77.53	111.913	.792	.970

D1	77.73	111.237	.773	.971
D2	77.53	105.982	.954	.966
D3	77.43	114.530	.537	.971
D4	77.43	110.461	.733	.969
D5	77.37	112.516	.736	.969

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Case
38.23	131.013	11.152	30

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Item
.970	20

ดร.อุทิศศักดิ์

พระอุดมสิทธิธาดา

พระอุดมสิทธิธาดา, ดร.
๑๖/๑๑/๒๖

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๑๒๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทรน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ท่อนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูพิทักษ์ปทุมมากร เจ้าคณะอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหามานัสวี ฉายา จิตธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย
จังหวัดนครราชสีมา ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ในเขตปกครองของท่าน
จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

พระครูพิทักษ์ปทุมมากร
เจ้าคณะอำเภอโชคชัย

ผู้ประสานงาน: พระมหามานัสวี จิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒๘๖๓๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๓๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอนิคมพัฒนา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูพิทักษ์ปทุมกร เจ้าคณะอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหามันสิรี ฉายา จิตธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

พระครูพิทักษ์ปทุมกร
เจ้าคณะอำเภอโชคชัย

ผู้ประสานงาน: พระมหามันสิรี จิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒๘๖๗๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๗๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตให้นิติเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูพิทักษ์ธรรมกิจ เจ้าคณะตำบลท่าจะหลุง-ละลมใหม่พัฒนา อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหามันสิวี ฉายา จิตธมโม รหัสประจำตัวนิติ ๖๑๐๑๒๐๕๒๐๗ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระประจักษ์ทักษ์ธรรมกร)

ผู้ประสานงาน: พระมหามันสิวี จิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒๘๖๗๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๗๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

พ พศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิติศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูพัฒนกิจจานุกิจ รองเจ้าคณะตำบลท่าอ่าง อำเภอลำไทร จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหามันสิวี ฉายา จิตธมโม รหัสประจำตัวนิติศ ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอลำไทร จังหวัดนครราชสีมา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

พศจิกายน ๒๕๖๒

ผู้ประสานงาน: พระมหามันสิวี จิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒๒๖๓๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๓๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตให้สิทธิเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระอธิการเพ็ญ อดตานุรักษ์ เจ้าอาวาสวัดละลม อำเภอลำไทร จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหามันต์วี ฉายา จิตธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๕๒๐๗ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอลำไทร จังหวัดนครราชสีมา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้สิทธิดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระมหามันต์วี จิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒๘๖๗๔

พระอธิการเพ็ญ อดตานุรักษ์

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒๑๐๓/๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายวิเชียร นาทะโทก รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอลำไทร
จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหามันสิวี ฉายา จิตธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอลำไทร จังหวัดนครราชสีมา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระมหามันสิวี จิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒๘๖๗๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๗๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายมนัสชัย ปล่องกระโทก ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑ ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอลำไทร
จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหามณีสวี ฉายา จิตธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอลำไทร จังหวัดนครราชสีมา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธผู้ประสานงาน: พระมหามณีสวี จิตธมโม
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒๘๖๗๔

นายมนัสชัย ปล่องกระโทก

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๗๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิติเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายโยธี หมายถมกลาง ไวยาวัจกรวัดละลม ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอลำไทร
จังหวัดนครราชสีมา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหามันสิวี ฉายา จิตธมโม รหัสประจำตัวนิติ ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอลำไทร จังหวัดนครราชสีมา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระมหามันสิวี จิตธมโม

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒๘๖๗๔

นางโยธี หมายถมกลาง

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ ๖๐๗๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นางสาวลัดดา ถ้อยกระโทก ราษฎรหมู่ที่ ๔ ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโศกชัย
จังหวัดนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหามันสิวี ฉายา จิตธมโม รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๒๐๔๒๐๗ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโศกชัย จังหวัดนครราชสีมา”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

อนุญาตให้สัมภาษณ์

(ท.ศ. ลัดดา ถ้อยกระโทก)

ผู้ประสานงาน: พระมหามันสิวี จิตธมโม
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๘-๘๘๒๘๖๗๔

ภาคผนวก ฉ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถาม

ชื่อเรื่อง การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัย

พระมหามันต์ สวี ฐิตธมฺโม

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ “การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ๔ ด้าน ๑) ด้านการวางแผน (Plan) ๒) ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) ๓) ด้านการตรวจสอบ (Check) และ ๔) ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open – Ended - Questionnaire) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ซึ่งผลจากข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ จะใช้ในการค้นคว้าวิจัยตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงขอใคร่ขอความร่วมมือ ในการตอบแบบสอบถามนี้ทุกข้อตามความเป็นจริง ทั้งนี้คำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ และการวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นการศึกษาภาพรวมไม่ได้ศึกษาเป็นรายเฉพาะบุคคล

พระมหามันต์ สวี ฐิตธมฺโม

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ส่วนที่ ๑ คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่กำหนดให้หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

๑. อายุ

๑. ๒๑ - ๓๐ ปี

๒. ๓๑ - ๔๐ ปี

๓. ๔๑ - ๕๐ ปี

๔. ๕๑ ปีขึ้นไป

๒. พรรษา

๑. ๑ - ๕ พรรษา

๒. ๖ - ๑๐ พรรษา

๓. ๑๑ พรรษา ขึ้นไป

๔. ไม่มีพรรษา

๓. วุฒิทางการศึกษานักธรรม

๑. น.ธ.ตรี

๒. น.ธ.โท

๓. น.ธ.เอก

๔. ไม่มีวุฒินักธรรม

๔. วุฒิการศึกษาปริยัติธรรม

๑. ประโยค ๑-๒, ป.ธ.๓

๒. ป.ธ. ๔ - ป.ธ. ๖

๓. ป.ธ. ๗ - ป.ธ. ๙

๔. ไม่มีวุฒิปริญญาธรรม

๕. วุฒิการศึกษาสามัญ

๑. ประถมศึกษา

๒. มัธยมศึกษา

๓. ปริญญาตรี

๔. สูงกว่า ป.ตรี

ส่วนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย
จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง : โปรดกรอกเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑ ด้านการวางแผน (Plan)		๕	๔	๓	๒	๑
๑	วัดของท่านได้วางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมพระสงฆ์ให้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์					
๒	วัดของท่านได้กำหนดแนวทางการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ที่ชัดเจน					
๓	วัดของท่านมอบหมายผู้ดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์อย่างต่อเนื่อง					
๔	วัดของท่านกำหนดเกณฑ์การประเมินผลสำหรับผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ได้					
๕	พระสงฆ์ผู้ดูแลได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์อย่างถูกต้อง					
๒. ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)		๕	๔	๓	๒	๑
๑	มีการติดตามการปฏิบัติตามแผนการส่งเสริมพระสงฆ์ให้มีการสวดพระปาฏิโมกข์					
๒	มีการปฏิบัติตามแนวทางการส่งเสริมพระสงฆ์ให้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์					
๓	พระสงฆ์ผู้ดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้คำแนะนำและกำกับการฝึกอย่างต่อเนื่อง					
๔	พระสงฆ์ได้ฝึกการสวดพระปาฏิโมกข์ตามรูปแบบการสวดที่ถูกต้อง					
๕	พระสงฆ์ที่สามารถสวดพระปาฏิโมกข์ได้ผ่านจะได้ปฏิบัติหน้าที่ในพิธีกรรม					

		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๓. ด้านการตรวจสอบ (Check)		๕	๔	๓	๒	๑
๑	พระสงฆ์ผู้ดูแลมีส่วนร่วมในการประเมินผลการสวดพระปาฏิโมกข์					
๒	วัดของท่านส่งเสริมพระสงฆ์ให้มีการสวดพระปาฏิโมกข์					
๓	พระสงฆ์ผู้ดูแลมีการติดตามผลของพระสงฆ์ผู้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์					
๔	มีการตรวจสอบผลการฝึกสวดจากพระสงฆ์ผู้ดูแลและพระสังฆาธิการ					
๕	มีการวัดผลหลังจากการฝึกสวดและมอบหมายให้สวดในพิธีกรรมจริง					
๔. ด้านปรับปรุงให้เหมาะสม (Action)		๕	๔	๓	๒	๑
๑	วัดของท่านมีการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้ถูกต้องตามแบบแผน					
๒	วัดของท่านมีการพัฒนาขั้นตอนและวิธีการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้ชัดเจนและพระสงฆ์นำมาใช้ได้จริง					
๓	พระสงฆ์ผู้ดูแลมีการดำเนินการด้านฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ให้เป็นไปตามระบบ					
๔	พระสงฆ์ผู้ดูแลและสามารถแนะนำวิธีการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์และช่วยแก้ไขปัญหาระหว่างการฝึก					
๕	ขั้นตอนการดูแลการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ของวัดของท่านมีความเป็นกัลยาณมิตร					

ส่วนที่ ๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๓.๑ด้านการวางแผน (Plan)

ปัญหา อุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

๓.๒ ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do)

ปัญหา อุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

๓.๓ ด้านการตรวจสอบ (Check)

ปัญหา อุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

๓.๔ ด้านปรับปรุงให้เหมาะสม

ปัญหา อุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

ขอขอบพระคุณ/เจริญพรขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านในการตอบแบบสอบถาม

พระมหามันต์สวีย์ ฐิตธมโม
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

แบบเจาะลึก (Structured In-depth Interview)

เรื่อง แนวทางการส่งเสริมพระสงฆ์พระปาฏิโมกข์ของพระสงฆ์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยแบ่งออกเป็น ๒ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ให้การสัมภาษณ์

ชื่อ / ฉายา.....
 ปัจจุบัน อายุ.....ปี พรรษา.....ดำรงตำแหน่ง.....
 การศึกษาทางโลก.....การศึกษาทางธรรม.....
 วันที่ให้สัมภาษณ์..... เวลา.....น. สถานที่.....

ตอนที่ ๒ เป็นคำสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

๒.๑. ท่านเห็นว่า ปัจจุบัน การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างไร เมื่อพิจารณาตามรายด้าน ดังนี้

๒.๑.๑) ด้านการวางแผน (Plan).....

.....

๒.๑.๒) ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do).....

.....

๒.๑.๓) ด้านการตรวจสอบ (Check).....

.....

๒.๑.๔) ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action).....

.....

๒.๒ ท่านเห็นว่า ปัญหา อุปสรรค ในเรื่องการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ใน
อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา อย่างไร เมื่อพิจารณาตามรายด้าน ดังนี้

๒.๒.๑ ด้านการวางแผน (Plan).....

.....

๒.๒.๒ ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do).....

.....

๒.๒.๓ ด้านการตรวจสอบ (Check).....

.....

๒.๒.๔ ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action).....

.....

๒.๓ ท่านมีข้อเสนอแนะที่สามารถใช้เป็นการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ใน
อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา อย่างไร เมื่อพิจารณาตามรายด้าน ดังนี้

๒.๓.๑ ด้านการวางแผน (Plan).....

.....

๒.๓.๒ ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do).....

.....

๒.๓.๓ ด้านการตรวจสอบ (Check).....

.....

๒.๓.๔ ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสม (Action).....

.....

ขอขอบพระคุณ/เจริญพรขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน

พระมหามณีสวี ฐิตธมโม

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ซ
ภาพถ่ายการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑. สัมภาษณ์พระครูพิทักษ์ปทุมมาร เจ้าคณะอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ณ วัดใหม่
สระปทุม เมื่อวันที่ ๙ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

๒. สัมภาษณ์พระครูพิทักษ์อรรถกิจ เจ้าคณะตำบลท่าจะหลง-ละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย
ณ วัดหนองกก เมื่อวันที่ ๙ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

๓. สัมภาษณ์พระครูพัฒนกิจจานุกิจ รองเจ้าคณะตำบลท่าอ่าง อำเภอโชคชัย จังหวัด นครราชสีมา ณ วัดด่านเกวียน เมื่อวันที่ ๙ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

๔. สัมภาษณ์พระอธิการเพรียว อดิตานุรกุโธ เจ้าอาวาสวัดละลม อำเภอโชคชัย จังหวัด นครราชสีมา ณ วัดละลม เมื่อวันที่ ๙ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

๕. สัมภาษณ์นายวิเชียร นากระโทก รองนายกองค์การส่วนตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ณ วัดละลม เมื่อวันที่ ๙ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

๖. สัมภาษณ์นายมนัสชัย ปล่องกระโทก ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑ ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ณ วัดละลม เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

๗. สัมภาษณ์นายโยธี หมายถมกลาง ไวยาวัจกร วัดละลม ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโศกชัย
จังหวัดนครราชสีมา ณ วัดละลม เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

๘. สัมภาษณ์นางสาวลัดดา ถอยกระโทก ชาวบ้านละลม ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโศกชัย
จังหวัดนครราชสีมา ณ วัดละลม เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ฉายา นาสกุล	: พระมหามนัสวี ฐิตธมฺโม (อารยชนรากุล)
วัน/เดือน/ปีเกิด	: วันพุธที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๓๒ อายุ ๓๐ ปี
สถานที่เกิด	: ๓๗๓ ถนนพหลโยธิน แขวงจตุจักร เขตจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร
การศึกษา	: นักรรรมเอก เปรียญธรรม ๕ ประโยค : ปริญญาตรีพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อุปสมบท	: วันอาทิตย์ ที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๕ พรรษา ๘
เข้าศึกษา	: เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑
ที่อยู่ปัจจุบัน	: วัดละลม ตำบลละลมใหม่พัฒนา อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
ตำแหน่งทำงาน	: ครูพระสอนศีลธรรมประจำโรงเรียนบ้านละลม : ครูสอนพระปริยัติธรรมนักรรรม วัดละลม